

Aspekty osamostatňování se mladého člověka z orientační rodiny

Karin Černá

Diplomová práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Karin Černá**
Osobní číslo: **H14705**
Studijní program: **N7501 Pedagogika**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Aspekty osamostatňování se mladého člověka**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti rodiny, její sociální struktury a mladé dospělosti.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvalitativního výzkumu formou rozhovorů.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ČERMÁKOVÁ, Marie et al. Proměny současné české rodiny. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. ISBN 80-85850-93-1.

FIALOVÁ, Ludmila et al. Představy mladých lidí o manželství a rodičovství. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. ISBN 80-85850-87-7.

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.

SINGLY, Francois de. Sociologie současné rodiny. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-249-1.

SULLEROTOVÁ, Evelyne. Krize rodiny. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-647-3.

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Helena Skarupská, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce:

20. listopadu 2015

Termín odevzdání diplomové práce:

15. dubna 2016

Ve Zlíně dne 20. listopadu 2015

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 3.4.2016

Černá

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydávalečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Teoretická část diplomové práce je věnována rodině, životu mladého člověka, rodinným vztahům a sociálně pedagogickým aspektům odchodu mladých lidí z orientační rodiny. Cílem praktické části diplomové práce je porozumět vlivům podílejících se na procesu osamostatňování se mladého člověka z orientační rodiny, například pokusit se odhalit, jak mladý člověk vnímá vliv rodinných vztahů na tento proces, dále porozumět, jak mladý člověk vnímá podíl svého partnerského zázemí na své osamostatňování, pokusit se odhalit, jak mladý člověk vnímá aspekty, které ho k osamostatnění posunuly a které mu naopak bránily. Práce se také pokusí porozumět, jak mladí lidé tento proces osamostatňování prožívají vnitřně. Cílů bude dosaženo pomocí analýzy polostrukturovaných rozhovorů s deseti vybranými mladými lidmi, kteří se právě nyní nacházejí ve fázi osamostatňování, nebo krátce po tomto procesu.

Klíčová slova:

Rodina, orientační rodina, mladý člověk, vztahy v rodině, osamostatnění od rodiny

ABSTRACT

The theoretical part of my final thesis deals with family, a life of a young person, family relations and socially pedagogical aspects of leaving young people their tentatial family. The aim of a practical part of thesis is to understand influences going with the process of young person becoming independent from a tentatial family, for example trying to find out, how a young person perceives an influence of family relations connected with this process, then to understand how a young person perceives share of his partner's hinterland on a person's becoming independent. The thesis also tries to reveal how a young person perceives the aspects that moved him/her and which ones went against it. The thesis tries to understand how young people feel about this process emotionally. These aims will be reached by analysis of semi-structured interviews with ten chosen young people who are in the phase of becoming independent now or who have just gone out of this process.

Keywords:

Family, tentatial family, young person, relations in family, becoming independent of family

Dovoluji si touto cestou poděkovat PhDr. Heleně Skarupské, Ph.D., za odborné vedení, pomoc a cenné rady při zpracovávání mé diplomové práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	11
I TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1 RODINA.....	13
1.1 CHARAKTERISTIKA RODINY SE ZAMĚŘENÍM NA RODINU EVROPSKOU.....	15
1.2 HISTORIE RODINY.....	17
1.3 PROMĚNA SOUČASNÉ ČESKÉ RODINY.....	22
2 ŽIVOT MLADÉHO ČLOVĚKA.....	27
2.1 ADOLESCENCE.....	28
2.2 MLADŠÍ DOSPĚLOST.....	30
3 VZTAHY V RÁMCI RODINY.....	33
3.1 PARTNERSKÉ VZTAHY.....	35
3.2 MEZIGENERAČNÍ VZTAHY V RODINĚ.....	38
3.3 SOUROZENECKÉ VZTAHY.....	39
4 SOCIÁLNĚ PEDAGOGICKÉ ASPEKTY ODCHODU Z ORIENTAČNÍ RODINY.....	41
4.1 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ ODCHODY OD RODIČŮ.....	42
4.2 MODEL Y ODCHODŮ.....	45
4.3 PRODLUŽOVÁNÍ SOUŽITÍ S RODIČI JAKO ODKLÁDÁNÍ DOSPĚLOSTI.....	46
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	49
5 VÝZKUM.....	50
5.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM.....	50
5.2 VÝZKUMNÝ CÍL.....	50
5.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	51
5.4 VÝBĚR VÝZKUMNÉHO SOUBORU.....	51
5.5 VÝZKUMNÝ SOUBOR.....	51
5.6 VOLBA VÝZKUMNÉ METODY SBĚRU DAT.....	52
5.7 PROCES SBĚRU DAT.....	53
5.7.1 Dotazovaná 1.....	54
5.7.2 Dotazovaná 2.....	54
5.7.3 Dotazovaná 3.....	55
5.7.4 Dotazovaný 4.....	55
5.7.5 Dotazovaná 5.....	55
5.7.6 Dotazovaný 6.....	56
5.7.7 Dotazovaný 7.....	56
5.7.8 Dotazovaná 8.....	57
5.7.9 Dotazovaná 9.....	57
5.7.10 Dotazovaná 10.....	58
5.8 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT.....	58
5.9 ANALÝZA DAT.....	60
5.9.1 Otevřené kódování.....	62
5.9.1.1 Kategorie 1 – „Mojí blízcí“.....	62
5.9.1.2 Kategorie 2 – „Láska“.....	63

5.9.1.3	Kategorie 3 – „Tam, či zpět“ – Ústřední kategorie.....	64
5.9.1.4	Kategorie 4 – „Co bude, jak bude“	64
5.9.2	Axiální kódování.....	64
5.9.3	Selektivní kódování.....	66
5.9.4	Shrnutí a porovnání	67
6	INTERPRETACE A VYHODNOCENÍ ZÍSKANÝCH DAT.....	68
6.1	VÝZKUMNÉ CÍLE	68
7	SHRnutí VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	71
7.1	VÝZKUMNÉ OTÁZKY	71
	ZÁVĚR	79
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	81
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	84
	SEZNAM OBRÁZKŮ	85
	SEZNAM TABULEK.....	86
	SEZNAM PŘÍLOH.....	87

ÚVOD

Ve své diplomové práci jsem se rozhodla věnovat tématu osamostatňování se mladého člověka z orientační rodiny, protože rodina je základní jednotkou lidské společnosti. Je to téma, které je stále se měnící pod vlivem aktuální doby, ve které se rodiny a jejich mladí členové nacházejí. Je tedy třeba zkoumat aspekty, které na změny v tomto procesu mají vliv a snažit se jim porozumět. Mezi tyto aspekty patří například vzdělání a finanční zabezpečení mladého člověka, vztahy mezi rodiči i mezi rodiči a mladým člověkem, které ho mohou k rodině vázat, nebo naopak. Jako jeden z dalších důležitých aspektů můžeme zařadit také vztahy, které mladý člověk navazuje mimo svou rodinu.

Ráda bych uvedla čtenáře do oblasti rodiny, proto se v teoretické části budu nejprve zabývat definicí rodiny, její historií, vývojem, a proměnou české rodiny. Také se zaměřím na oblast adolescence a mladší dospělosti, protože právě v tomto období tyto změny člověka provázejí. Je to období významných změn v životě člověka, které může být mnohdy velmi obtížné. V další části se budu zabývat sociálně pedagogickými aspekty, které provázejí osamostatňování se mladého člověka od orientační rodiny. V této části se budu věnovat faktorům ovlivňujícím odchod od rodičů, popíši modely odchodů a následně se zaměřím na problém prodlužování odchodu mladých lidí z rodinné domácnosti.

Po vymezení teoretických východisek z oblasti rodiny, adolescence a mladé dospělosti, rodinných vztahů a sociálně pedagogických aspektů odchodu mladého člověka z orientační rodiny následuje praktická část diplomové práce, zaměřená na zkoumání aspektů osamostatňování se mladých lidí z jejich orientačních rodin. Data budou zjištěna pomocí polostrukturovaných rozhovorů, které poté přepíši a použiji otevřené, axiální a selektivní kódování. Vynasnažím se porozumět aspektům ovlivňujících proces osamostatňování mladých lidí z jejich orientačních rodin.

Cílem práce je porozumět vlivům podílejících se na procesu osamostatňování se mladého člověka z orientační rodiny.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA

Chceme-li se zabývat osamostatněním dítěte z orientační rodiny, musíme si nejdříve rodinu definovat, popsat, zařadit.

Podle Skupnika (2010, s. 287) je rodina slovo, které je často a běžně užíváno, ale také často označuje velmi rozdílné fenomény. Nese řadu významů i v jazyce: může označovat společně žijící skupinu lidí, z nichž nutně ne všichni jsou příbuzní a rovněž skupinu příbuzných, kteří nemusí bezpodmínečně být v blízké interakci. Rovněž v antropologii je rodina frekventovaným výrazem – ale i tady se jeho význam značně různí. Přijmeme-li však existenci rodiny jako reálné sociální skupiny, pak u většiny jejích konceptualizací, se dají sdílet některé shodné rysy: rodina je obvykle chápána jako sociální skupina centrovaná (podobně jako bilaterální příbuzenské vztahy) kolem Ega, tvořená jedinci, se kterými je Ego v „nejbližších“ vztazích, kdy tato blízkost je nejčastěji definovaná s odkazem na (bilaterální) filiační, afinní, rezidenční a také emoční vztahy.

Možný (2008, s. 14) rodinu popisuje následovně. Rodina představuje sociální zařízení, jehož základním účelem je vytvářet soukromý prostor pro reprodukci společnosti. Chrání své členy, nemění svůj tvar ani vnitřní uspořádání a vyrovnává změny ve svém okolí. Svou stabilitou brání společenský systém před chaosem a zhroucením. Stejně jako byla rodina kotvou jistoty pro obyčejného člověka, byla stálým prvkem i pro badatele při zkoumání společenského vývoje. O rodině si mohl být sociální teoretik dlouhou dobu jist, že se ve svých funkcích i základní struktuře ve svém nynějším stavu významně neliší od toho, jak vypadala na počátku lidské civilizace.

Rodina je pro společnost jedním z nejvýznamnějších prvků a stavebních kamenů. Od rodiny se odvíjí mnoho věcí, například jak uvádíme dále, stabilita celé společnosti. Protože nejde přeci založit a budovat stabilní společnost na rozpolcených základních jednotkách.

Tentýž autor potvrzuje, že rodina je stabilizujícím prvkem sociálního systému. Už nejstarší spisy poukazují na to, že jakmile lidé přestávají plnit rodinné závazky, společnost tím ztrácí svou sílu (Možný, 2008, s. 15).

Jiný autor, Matoušek (2003, s. 9), pohlíží na rodinu z odlišného úhlu. Jako jedna z věcí, na které se zaměřuje, je výchovná funkce rodiny. Matoušek uvádí, že rodina odedávna existuje především proto, aby mohli lidé náležitě pečovat o své děti. Kromě toho, že je rodina biologicky významná pro udržení lidstva, je zároveň základní jednotkou každé lid-

ské společnosti. Reprodukují člověka nejen jako živočicha, ale zprostředkovávají mu vrůstání do jeho kultury a společnosti. Rodina krom toho podporuje generace a vytváří mezi nimi pouto solidarity.

Velmi významným prvkem rodiny je dítě. Rodina by se měla snažit dítěti poskytnout co nejpříznivější prostředí, protože právě zde probíhá nejranější část dětského života.

Matoušek (2003, s. 9) k tomu dodává, že rodina je prvním a dosti závazným modelem společnosti, s jakým se dítě ve svém životě setkává. Předurčuje jeho osobní vývoj, poskytuje mu určitý typ podpory. V tomto smyslu hovoříme o socializační funkci rodiny.

Kde jinde by dítě mělo brát vzory, než právě v rodině, se kterou tráví většinu času svého mladého života.

Od dalšího autora, Přádky (2004, s. 26) jsme převzali jeho pohled na rodinu celkově jako společenskou instituci. Podle Přádky rodina patří mezi významné společenské instituce. Její výchovná funkce je akceptována a vnímána v laické i odborné společnosti jako nezastupitelná. Význam rodiny pro člověka i společnost potvrzuje také zájem o ni ze strany mnoha vědních disciplín, jako jsou sociologie, psychologie, biologické i lékařské vědy, pedagogika a mnoho dalších.

Výchova dětí ale zdaleka není jediným posláním rodiny. Je toho mnohem více, co nám rodina může poskytnout.

Přadka (2004, s. 27) dále upozorňuje, že odborníci zabývající se rodinou jí vymezují různé funkce. Za základní z těchto funkcí, které zmíníme, jsou považovány reprodukční, socializační, ekonomická, zachování nepřetržitosti kulturního vývoje a přenos kulturních vzorců.

Tyto funkce u rodiny nebyly od jejího počátku, ale vznikaly, vyvíjely se a zdokonalovaly postupem dlouhé doby.

U popisu rodiny je také důležité si utřídit rodinné formy. Podle Přádky (2004, s. 27), se utřídit různorodost forem rodiny snaží některé typologie. Kritériem může být v první řadě forma manželství, počet členů, příslušnost k sociální vrstvě, inteligence, prestiž a moc v rodině a podobně.

Všechna tato kritéria mají mnoho podob, které jsou rozličné jedna od druhé. Tyto charakteristiky rodiny mohou velmi ovlivnit prostředí v rodině, které je důležité zejména pro výchovu dětí. Přadka (2004, s. 27) k tomu dodává, že rodinné prostředí by mělo poskytovat

v dostatečném množství a kvalitě mnohostranné podněty, ideálem je panující harmonické prostředí.

V harmonickém rodinném prostředí by se dítě nemělo nadbytečně rozrušovat, ale nemělo by ani zůstat bez podnětů zejména ze strany rodičů. Proto je důležité, aby rodiče uměli odhadnout sytost a kvalitu podnětů, které budou dítěti podávat. Ty totiž mohou ovlivnit budoucí vývoj života dítěte.

1.1 Charakteristika rodiny se zaměřením na rodinu evropskou

K hlubšímu zanoření do tématu, je třeba si rodinu blíže charakterizovat.

Pokud se budeme zabývat rodinou, je možno ji označit jako základní, primární a neformální sociální skupinu, která má různou velikost, je různě vnitřně strukturovaná a má vazby na společnost (Přadka, 2004, s. 26).

Pro začátek jsme si uvedli jednu z nejzákladnějších definic rodiny, která ji ale výstižně popisuje. Dále si rodinu rozebereme podrobněji.

Hintnaus (1998, s. 26) popisuje, že sociologicky je rodina primární skupinou, v níž se mohou rozvíjet osobní interpersonální vazby a komunikace. Přesto, že je rodina sociální útvar zcela specifický, i uvnitř jí možno pozorovat určité obecné zákonitosti. Každá rodina má svou rodinnou hierarchii interpersonálních vztahů, každý člen rodiny má svou specifickou roli. I samotná rodina jako celek má vztah k jiným skupinám, k obecným hodnotám, má svá vnitřní pravidla soužití a skupinové normy.

Vidíme tedy, že rodina je provázána jak vnitřně, tak i s okolním společenstvím a ostatním rodinným uskupením.

V běžném povědomí dnešního člověka vystupuje rodina jako společně žijící malá skupina lidí spojená pokrevními svazky a citovými vazbami (Kraus, 2001, s. 78).

Tyto vazby jsou ale dále rozvinuty mimo jednotlivé rodiny, pak mohou vznikat i rodinná společenství, kde panují mezi několika rodinami těsné vztahy.

Možný (1990, s. 17, 18) se o rodině zmiňuje následovně. Dnes už všichni slovem „rodina“ označujeme především manželský pár s jejich dětmi. Původní význam slova však byl podstatně jiný. V období středověku i starověku se tímto slovem označovaly dvě dosti odlišné věci, ani jedna se však nekryla s naší představou. Na jedné straně myslel rodinou to, co bychom dnes nazvali velkou „domácností“, tedy společenství lidí, kteří spolu bydlí a

hospodaří pod jednou střechou, podléhající jedné jediné autoritě, nazývané „hlava rodiny“. Druhé, stejně staré pojetí platilo paralelně ve společenském vědomí vládnoucích vrstev. To rodinu nevztahovalo ke společné domestikaci, chápalo ji jako systém širokého pokrevního příbuzenství.

Je tedy zřejmé, že každý z autorů se zabývá rodinou dle svého vlastního uvážení a zájmu.

Nadále si řekneme, jak na rodinu jako na poskytovatele obydlí svých členů pohlíží Matoušek.

Rodina je jednotkou, která má společné hospodářství. Podstatným znakem rodiny je společné bydlení. Rodina vytváří domov, v některých společnostech může být pohyblivý (chýš z trávy, jurtu, stan), v jiných naopak nepohyblivý (byt, dům) (Matoušek, 2003, s. 11).

Matoušek výše zmiňuje, že obydlí rodin se podstatně měnilo. Rodiny se postupně usazovaly a zakládaly stále stabilnější obydlí.

Podle Přadky (2004, s. 26) se v rodinném prostředí lidé učí reagovat na svět kolem sebe a na situace, v nichž se postupně ocitají. Rodina je brána jako sociální subsystém a člověk, ten se v ní učí celý život hrát základní sociální role.

Tyto naučené základy poté může využívat ve svém životě mimo rodinu. Rodina mu může pomoci v úspěšném zvládnutí těchto základních dovedností potřebných ve společnosti.

Rodina jednotlivci umožňuje, aby v ní nalézal oporu, může se s ní ztotožňovat, zároveň mu dává svobodu k tomu, aby si budoval svou osobní odlišnost (Matoušek, 2003, s. 83).

A stejně tak jako jsou odlišní lidé jeden od druhého, odlišují se i jednotlivé rodiny.

Sociologicky se rodiny od sebe liší hmotným zajištěním, sociokulturní úrovní, hodnotovou orientací, rozdělením rolí v rodině a uspořádáním vnitrorodinných vztahů, stylem rodinného života. Dle uvedených kritérií se i rodiny vzájemně sblížují, vytvářejí rodinná přátelství v rámci společnosti, mající společné skupinové zájmy (Hintnaus, 1973 cit. podle Hintnaus 1998, s. 30).

Jak jsme již zmínili výše, rodinná společenství nejsou ve společnosti výjimkou. V takových uskupeních vidíme prospěch například pro děti, které si jakoby trénují navazování a udržování vztahů s ostatními členy společnosti, stále ale ještě jakoby v rodinném kruhu.

Následně se blíže podíváme na dva základní pojmy používané při charakteristice rodiny.

Nukleární rodina

Nukleární rodina je základním a nejčastějším prostředím v Západní kultuře, kde probíhá výchova dětí.

Pokud si představíme rodinu, většinou se tím rozumí manželský pár s dětmi. Taková rodina bývá nazývána jaderná, nukleární. Vztahy uvnitř rodiny jsou založeny na vazbách manželských a příbuzenských. Členy rodiny se stávají také členové, kteří jsou do rodiny přibrání, například pomocí adopce dětí. Převažují v ní bezprostřední a důvěrné kontakty, společné skupinové zájmy, plánování budoucnosti a vzájemná pomoc. Každá rodina si vytváří neformální atmosféru, která dává člověku jasně najevo, kdo do ní patří a kdo patří do jiné (Přadka, 2004, s. 26).

Je velmi významná pro všechny její členy, a zejména pro děti, kterým dává předpoklady do jejich dospělého života. Berou si ze své nukleární rodiny názory na svět, společnost, vztahy, řešení vztahů, normy chování a jednání s ostatními lidmi.

Orientační rodina

Orientační rodina, do které se narodíme, ta, ve které žijeme se svými rodiči a případně sourozenci, má velký vliv na další směřování člověka v jeho následujícím životě. Může ovlivnit také to, kdy založíme vlastní rodinu prokreační.

Založení prokreační rodiny, kterou člověk vytváří se svým životním partnerem je radostný ale i těžký životní úkol. Přesto ale se pro tento krok rozhodne většina lidí v naší společnosti.

Vliv rodiny orientační na rodinu prokreační nelze zpochybňovat. Dítě se chová dle vzoru převzatého od svých rodičů. Není pochyb o tom, že dítě se od rodiče stejného pohlaví učí chování ve vztahu k opačnému pohlaví. Byla stanovena hypotéza, že rozdělení moci v původní rodině určuje ideální rozložení moci v rodině, kterou člověk později založí se svým budoucím partnerem (Matoušek, 2003, s. 62, 63).

Je možné, že dítě tyto vzory nepřevzme, nebo alespoň je nebude přesně kopírovat. Pravděpodobnější ale je, že bude následovat zažité vzorce, protože je to přeci jen přirozenější a také jednodušší, než si vytvářet své vlastní, nové a neozkoušené.

1.2 Historie rodiny

V této podkapitole si podrobněji popíšeme jednotlivá časová období vývoje rodiny.

Dějiny rodiny jsou zároveň dějinami vztahů mezi mužem a ženou, které se řídí zákonitostmi biologickými i sociálně psychologickými, vytvářenými v průběhu vývoje lidské společnosti a výchovou předávanou z populace na populaci (Hintnaus, 1998, s. 14).

Zde již naznačujeme, že vývoj lidstva rodinu a její uskupení značně ovlivnil a pozměnil. Že rodina od svého počátku získávala další a další funkce, již ne pouze biologickou, tedy reprodukční a materiální, ale dále socializační a emocionální.

Hintnaus (1998, s. 8) dále dodává, že nepochybným úkolem rodiny v jejím historickém vývoji od samého jejího počátku, jak jsme již zmínili výše, bylo existenční a také materiální zabezpečení jejích členů.

Člověk, jelikož je to tvor společenský, měl od pradávna snahu sdružovat se do různých skupin. Přirozené je sdružovat se s jedinci, kteří se vykytují v blízkém okolí, což byli většinou jedinci pokrevně spříznění. Popíšeme si, jak se v historii lidstva vyvíjela rodina.

Samotná historie vývoje lidské společnosti by byla bez zkoumání rodiny neúplná. Je známo, že rodina existuje ve všech typech společenství známých z historie (Přadka, 2004, s. 26).

Dále si popíšeme, jak postupoval vývoj rodiny v průběhu času.

Pravěk

Jako první období, na které se zaměříme, je pravěk a pravěká rodina, u které si rozebereme postupné fáze jejího vývoje.

Podle Morgana (1954, s. 315, 316), jsme si zvykli pohlížet na monogamní rodinu jako na rodinnou formu, která existovala vždy a jejíž všeobecnost byla jen velmi výjimečně a pouze na některých územích porušena patriarchální rodinou. Ve skutečnosti však idea rodiny prošla mnohými vývojovými stádii, kdy monogamní forma je posledním článkem této řady. První z nich byla rodina pokrevních příbuzných, která se zakládala na skupinovém manželství bratrů a sester. Druhou byla rodina punaluanská, která se zakládala na skupinovém manželství několika sester s jejich manžely, při čemž společní manželé nemuseli být navzájem příbuzní. Stejně tak mohla být založena na skupinovém manželství několika bratrů s jejich manželkami. Třetí, syndyasmická neboli párová rodina, se zakládala na manželství jednotlivých párů, avšak bez výlučného soužití. Čtvrtá byla rodina patriarchální, která se zakládala na manželství jednoho muže s několika ženami, ženy byly obvykle drženy

v odloučení. Pátou byla rodina monogamní. Tato se zakládala na manželství jednotlivých párů s výlučným spolužitím.

Vidíme, že i v období pravěku, kdy se na první pohled může zdát, že rodina měla jasně dané složení, se její uskupení velmi měnilo. Současná antropologie rodiny již jednotlivé formy rodin nehierarchizuje, pouze je popisuje a sjednotila se na rodinách polygamních a monogamních, které se ještě dále mohou různě dělit (srov. Soukup, 2004).

Starověk v Evropě

Jako další etapu vývoje historie rodiny si popíšeme období starověku na Evropském kontinentě.

Podle Matouška (2003, s. 25, 26), byla v době předklasické, homérské, řecká společnost organizována podle širokých rodů. Rod, genos, byl soubor rodin, jejichž muži odvozovali svůj původ od společného předka, kterého uctívali a používali jeho jméno. Rodina byla patriarchální. Mužům se tolerovaly konkubíny, většinou otrokyně. Svatba i narození prvního dítěte byly provázeny rituály.

Jak vidíme výše, muž měl v rodině výsostné postavení, kterému byli podřízeni její ostatní členové. Dále ale zmíníme, že ve starověkém Řecku bylo například odvozování příbuzenství právě matrilineární.

Uspořádání rané římské a řecké společnosti se často považuje za silně klanové, uplatňující metody odvozování příbuzenství. V případě Řecka bylo příbuzenství odvozováno matrilineárně, tedy v ženské linii, v případě Říma agnátsky, tj. v mužské linii, tedy patrilineárně (Goody, 2000, s. 28).

Naopak ve starověkém Římě stále vedla linie mužská.

Jako další bod, který bychom chtěli zmínit o rodině ve starověku, je její uskupení právě ve starověkém Římě.

Podle téhož autora (2000, s. 38) římská praxe umožňovala větší pružnost ve vytváření příbuzenských vztahů než pozdější společnosti v Evropě. Muž se mohl rozvést a znovu se oženit, rovněž mohl přerušit svazek se synem skrze emancipaci a vytvořit jiný, nový svazek prostřednictvím adopce. Užší rozsah zákazu incestu tak umožnil širší volbu partnera než pozdější kanonické právo. Bratřanci a sestřenice spříznění v prvním stupni byli potenciálními manželskými partnery, stejně jako manželé a manželky starších sourozenců.

Vidíme, že rodinné právo v Římě bylo již rozsáhle rozvinuto.

Goody (2000, s. 31) také zmiňuje, že v průběhu času byla přikládána hodnota manželství a také dětem.

Můžeme pozorovat, že byl neustálý vzestup hodnoty ostatních členů rodiny, a tím se jejich postavení stále více přibližovalo a vyrovnávalo s postavením muže, který na začátku vývoje rodiny, například římské, stál jako svrchovaný, nezpochybnitelný vůdce.

Středověk v Evropě

Nyní si krátce popíšeme, jak vypadalo rodinné uskupení ve středověké Evropě.

Je velmi obtížné dopátrat se toho, jak vypadala evropská nebo slovanská rodina v období raného středověku. Jsme odkázáni na kronikářské zmínky a na archeologii. (Matoušek, 2003, s. 29).

Je ale jisté, že rodina byla pro její členy velmi důležitá, jak pro život ekonomický tak i sociální.

Jak zmiňuje Matoušek (2003, s. 31), rodina je ve středověku tak významnou institucí, že bez ní by mohl jedinec existovat jen těžko. Bez příslušnosti k rodině neměl ve společnosti místo. Také dodává, že ve středověku je běžné soužití širších rodin.

Zde je jasně vidět, jak velkou proměnou rodina v průběhu historie, až do současnosti prošla. Dále si uvedeme, jak vypadala Evropská středověká domácnost.

Základ domácnosti podle Goodyho (2000, s. 72) tvořila obvykle rodina nukleární. Goody dále uvádí, že nejstarší generace obvykle předávala hospodářskou usedlost potomkům a stahovala se například do vedlejšího domu. Tam staří rodiče očekávali určitou hmotnou podporu od příbuzných. Vztahy tedy byly poměrně těsné, a měly pokračování i po rozdělení generací do samostatných domácností.

Můžeme ale pozorovat rozdíl, že v současnosti je naopak běžnější, že mladší generace opustí rodný dům a založí novou domácnost na novém místě.

Tvrzení o pevných rodinných vazbách mezi generacemi Goody (2000, s. 74) následně upřesňuje tím, že existovalo relativně málo třígeneračních domácností, ale bylo mnoho třígeneračních rodin, jejichž členové si vzájemně pomáhali, i když spolu nežili.

Goody (2000, s. 73) se dále zmiňuje, že když na zemědělské usedlosti došlo k rozdělení rodiny a vznikly tak samostatné jednotky, jejich členové v mnoha ohledech i nadále spolupracovali, čímž vnikaly složité vzorce překrývajících se příbuzenských vztahů. Tato kom-

plexnost znejasňuje a komplikuje rozlišování mezi nukleární a rozšířenou domácností nebo spolubydlící skupinou, ve středověku i v jiných dobách.

I Matoušek (2003, s. 32) potvrzuje, že spolupráce generací byla běžná praxe života ve středověku upozorněním, že rodina je nejen jednotkou společenskou, ale i jednotkou výrobní a výchovnou institucí.

Novověk v Evropě

Další změny nastaly v době novověku. Týkající se manželství, samotného soužití, změny v ukončení manželství a vztahy mezi generacemi, což si popíšeme níže.

Jak zmiňuje Goody (2000, s. 176), nebylo podmínkou, že láska skončila vždy manželstvím, v posledních dvou staletích se objevil velký počet neformálních svazků, které jsou nyní označovány jako nesezdané soužití, jejichž existenci považujeme za příznak měnící se doby. Tím však nejsou a není jím ani ukončení manželství, ačkoli dříve k němu v Evropě docházelo převážně úmrtím, nikoli rozvodem. Smrt v těchto dobách samozřejmě nastávala dříve, než je tomu v současnosti, tudíž všechny svazky byly kratší a mezi obyvatelstvem bylo mnoho mladých vdov a taky vdovců. Někteří z nich se rozhodli pro uzavření opakovaných manželství, čímž vnikaly komplexní rodiny zahrnující nevlastní děti a nevlastní rodiče.

Vidíme tedy posun ve volnějším uzavírání opakovaných sňatků, a celkově volnější pojetí soužití dvojic. Dále si krátce řekneme o generačním soužití a působení mezi nimi.

Například jak uvádí Goody (2000, s. 175), starší generace již nemá takovou autoritu, pokud jde o sňatky dětí, jejich zaměstnání či místo bydliště.

Prarodiče již neměli takovou pravomoc nad svými potomky jako v dřívějších dobách.

Dále Goody (2000, s. 175) upozorňuje, že synové a dcery sice odcházejí založit vlastní rodiny a domácnosti, ale příslušníci starší generace se k nim, pokud ovdoví, někdy opět vracejí. Nejčastěji se rodiče stěhují do blízkosti některého ze svých ženatých či vdaných potomků, kde od nich a jejich rodin očekávají morální podporu a společnost.

Stále ale přetrvávají úzké vztahy mezi generacemi, a potomci se nepřestávají starat o své zestárlé rodiče.

Můžeme tedy pozorovat, že rodina a její uskupení se transformuje během celé historie lidstva. Není to ale pouze složení rodiny, co se vyvíjí a mění, změny se týkají i oblastí jako je postavení jejích členů.

V této je považováno za důležitý bod, že muž přestal být jediným živitelem rodiny. Přetíž muže v rodině začala klesat a ve veřejném prostoru začal proces stírání rozdílů mezi pohlavími. Nová doba posílila význam rodiny jako útočiště jejích členů před veřejným světem (Matoušek, 2003, s. 34).

Tento proces potírání rozdílů mezi ženami a muži můžeme pozorovat dodnes. Celistvý útvar rodiny je ale stále silným útočištěm emocionálním, citovým i materiálním.

Jak ale dále uvádí Dülmen, (2001, s. 66, 67), ve všech rodinných pospolitostech měl hospodář jako hlava rodiny rozhodující slovo, proto však ženy a děti nelze považovat za pouhé pracovní síly, tj. nesvobodné tvory, kteří by podléhali neomezené moci pána domu. Svět žen sice významným způsobem strukturovali muži, měly ovšem jak v rámci domácnosti, tak i obce určitý prostor pro jednání, v němž mohly realizovat svou vůli.

Nyní si řekneme něco o vnímání cti lidí v novověku. Považujeme to za výrazný pojem v novověku, na který lidé velmi dbali. Uvádíme ho zde, protože se úzce spojuje s rodinou.

V novověku nebylo pro muže a ženy nic cennější než dobrá pověst, osobní bezúhonnost a čest. Ta byla předpokladem pro dobré vztahy se sousedy, podmínkou pro úspěch v práci a zaměstnání, pro dobrou sňatkovou politiku či získání úřadu v městské nebo vesnické společnosti. Zakládala sociální status každého jednotlivce jak v rámci jeho sociální skupiny, tak i v rámci obce. Jakkoli byl jednatel integrován do rodinného společenství, přesto musel strážít a ochraňovat svou osobní čest. I přes provázanost s rodinou, nebyla čest vrozeným statkem, nýbrž představovala něco, co si museli lidé střežit a chránit před každým znevážením (Dülmen, 2003, s. 7, 8).

Můžeme tedy vidět, že v rozsáhlém novověku rodina prošla mnohými různorodými změnami. Jako další bod, který si blíže rozebereme, je již rodina v současnosti, přesněji se zaměříme na rodinu českou.

1.3 Proměna současné české rodiny

Protože se v diplomové práci zabýváme osamostatňováním mladého člověka z rodiny v současnosti, dále si popíšeme proměnu současné české rodiny.

Možný (1990, s. 18) uvádí, že se předpokládá, že pro společnosti naší kultury je charakteristickou, přirozenou a také převládající formou rodiny párová monogamická rodina, která označuje domácnost tvořenou párem muže a ženy dohromady s jejich dětmi.

Je to nejpřirozenější forma rodiny Západní kultury v naší době.

Podle téhož autora se rodina v posledních desetiletích podstatně proměňuje ve všech rozvinutých zemích naší Evropské civilizace. Ekonomika pozdního kapitalismu a kulturní klima postmoderní doby nejsou rodině příznivě nakloněny. V poslední třetině minulého století se v rodinném a reprodukčním chování vynořily nové trendy, které rodinu značným způsobem ovlivňují. Mění se samy souřadnice jejího postavení jako sociální instituce (Beck and Beck - Gernsheim 1990; Beck 1986 cit. podle Možný, 2008, s. 258).

Jak uvádí Maříková (2000, s. 13), řada rodin se musí adaptovat na nové podmínky, jako je například sociální nejistota, což má pozitivní vliv, a to takový, že posiluje jejich ekonomickou funkci. Mění se jejich strategie a stereotypy, včetně proměn rolí žen a mužů.

Tyto změny se týkají samozřejmě i české rodiny. Jako další změnu je možné pozorovat to, že v tradičních evropských společnostech byla na místě dnešní nukleární rodiny vícegenerační domácnost (Možný, 2008, s. 258).

Nyní již rodiny více než dvougenerační nevidíme tak často.

Podle téhož autora (2008, s. 259) jsou v posledním desetiletí domácnosti v čele s jedním dospělým stále častější, a přibývá také domácností jednotlivců. Je zaznamenáván trvalý pokles podílu rodinných domácností.

S ohromným množstvím dětí vyrůstajících pouze s jedním z rodičů počítala již i Sullerová (1998, s. 58).

Povětšinou jsou to rodiny v čele s matkou, ale vyskytují se i rodiny v čele s otcem. Ve společnosti se již na takové rodinné uskupení nepohlíží s takovým údivem, jako v minulosti. Tato změna se ani nadále nezastavuje a rodina prochází četnými změnami. Složení rodiny a počet generací žijících pospolu, však není to jediné, co se mění. Jsou to také další aspekty rodinného života, které jsou ovlivňovány a pozměňovány. Další změna se týká sňatků.

Možný (2008, s. 261, 262) upozorňuje na skutečnost, že mladí lidé začali odkládat sňatky a rodičovství. Věk prvorodiček i věk prvního sňatku stoupl. Stoupá také počet dětí narozených mimo manželství. Po celou druhou polovinu dvacátého století byla pro českou společnost charakteristická vysoká úroveň sňatečnosti. Po změně politického režimu však sňatečnost svobodných klesla. Autor také uvádí, že téměř zmizely sňatky náctiletých.

Na odkládání sňatku neshledáváme nic závadného. Z důvodu velkého výběru partnerů v dnešní době, by si mladí lidé měli dávat na čas s volbou partnera na celý život.

Možný (2008, s. 262, 263) následně zmiňuje, že manželství má u Čechů stále vysoký status. Výzkumy opakovaně ukazují, že mnoho jedinců nejmladší generace pokládá život v manželství za nejsprávnější formu rodiny. Přibývá ale párů žijících spolu v nesezdaném soužití a mění se i povaha jeho charakteru. Změnila se také posloupnost kroků k založení rodiny a charakter nesezdaného soužití. Klesla potřeba legitimizovat početí dítěte sňatkem. Je důležité také zmínit, že nesezdané soužití je veřejným míněním všeobecně přijímáno.

Následně je potřeba se krátce zmínit i o stabilitě rodiny.

Podle Matouška (2003, s. 11) jsou stabilita domova a jistá skrytost před zraky veřejnosti velice důležitými podmínkami jak pro výchovu dětí, tak pro budování intimních pout mezi partnery. Tato funkce rodiny je v moderní industriální společnosti mnohem důležitější, než byla ve společnostech v dřívějších dobách. Moderní člověk je v práci natolik na očích jiným lidem, natolik záleží na jeho vystupování, rozhodnutích, dokonce i na udržení image, že silně touží veřejnou masku doma odložit a být konečně spontánní, uvolnit se.

Rodina mu poskytne klid a uvolnění. Jsou tu i další oblasti týkající se rodiny, které prošly a procházejí změnami. Nyní se podíváme na proměnu současných rodin způsobených vnějšími činiteli.

V dnešní době soukromou sféru reguluje stát množstvím opatření (Singly, 1999, s. 37).

Uvedeme si některé z nich.

Na právní úrovni zákonem o antikoncepci, o přerušení těhotenství, o rozvodu a právech rodičů, na ekonomické úrovni systémem sociálního zabezpečení, důchody, podporou sporek, dávkami a daňovou soustavou, na institucionální úrovni tím, že vychází vstřícní sociálnímu požadavku rodin na časně zařazení do školní docházky v mateřské škole, a tak umožňuje emancipaci matek. Stát pomáhá snížit závislost rodiny na podpoře příbuzných, ženy na muži a dítěte na rodičích (Singly, 1999, s. 37).

Nejsou to ale vždy jen změny pozitivní.

Singly (1999, s. 37) dodává, že přeměny těchto tradičních pout mají i odvrácenou tvář. Je to menší autonomie rodiny vůči reprezentantům státu, učitelům, sociologům atd.

V naší společnosti je patrné, že rodina ztrácí svou hodnotu a důležitost. Pro jednotlivce již není zásadní, zda žije v manželském svazku, na rozdíl od dob minulých, kdy se na jedince bez svazku pohlíželo jako na někoho, kdo vybočuje z řady.

Od šedesátých let našeho století je vidět, že individualistická logika je mnohem silnější než familialismus, hájící konformní model rodiny. Obrana rodiny a manželské instituce se stává méně podstatnou (Singly, 1999, s. 37).

Zavedení kategorie „rodina s jedním rodičem“ v 80. letech 20. století je příkladem distance, kterou stát zaujímá vůči zavedenému modelu „klasické“ rodiny. Termín „neúplná rodina“ zahrnuje svobodné matky, vdovy i rozvedené ženy s dětmi (Singly, 1999, s. 38).

Lidé se snaží být co nejvíce autonomní. Na jedince nesezdané a nežijící v partnerském svazku je již pohlíženo jako na plnohodnotné členy naší společnosti.

Podle téhož autora (1999, s. 88, 89) lidé vyjadřují svou víru v hodnotu autonomie mnoha různými způsoby, z nichž některé si uvedeme. Odmítají se obléknout do šatů střížených již dříve na někoho jiného – do sociálních rolí manžela a manželky. Chtějí se sami stát jejich tvůrci. To se projevuje dvojitou tendencí: odmítání instituce manželství a kritika dělby práce mezi pohlavími. Všechno uvedené odkazuje na požadavek osobní autonomie a snížení významu závislosti člověka na dalších osobách a institucích. Ženy i muži chtějí zůstat sami sebou i v rodinném životě. Manželství není atraktivní v případě, kdy je bráno jako počátek uzavření se do předem určených rolí. Soužití v nesezdaném svazku je naopak oceňováno, protože manželství je chápáno jako rigidní forma soužití. Nesezdané soužití se tedy považuje za lépe vyhovující individuálním požadavkům.

Začala také kritika ženy v domácnosti.

Singly (1999, s. 90, 91) uvádí, že tento model je kritizován od 60. let. Snižuje se stabilita manželství, rozvíjí se soužití mimo manželství. Začíná být značné rozštěpení mezi manželstvím a rodinným životem. Do instituce manželství se ale také podařilo prosadit citovou logiku. Lidé dnešní doby se domnívají, že rodina představuje jeden z ideálních prostředků, jak být šťastný, jak se realizovat. „Já“ dnes převažuje nad „my“, ale „já“ nevyžaduje zánik rodiny nebo manželství – právě naopak.

Rodina si tedy stále zachovává svou určitou hodnotu a je mnohými stále velmi ceněna.

To Singly (1999, s. 91) dokládá svým tvrzením, že pro většinu dospělých lidí je život v páru ideálem a manželský život je žádoucí více než svobodný stav.

Dále se přesuneme do jiné oblasti týkající se rodiny, kde se budeme zabývat neolokalitou a zmíníme její výhody, protože je to jeden z dalších znaků současných rodin. Mladé páry naší doby si stále častěji zakládají své rodinné sídlo mimo rodný dům, který by museli obývat se svými rodiči. Doplníme popisem patrilokality a matrilokality v dobách historických, abychom obraz ucelili.

Podle Murphyho (2006, s. 106) je vlastní neolokalita z poloviny předností a z poloviny problematickým pravidlem. Tou nejhorší věcí, která se může mladému páru přihodit, je být z nutnosti dohnán k soužití se svými rodiči. Neolokalita je proto logickým řešením. Je podmínkou pro izolaci nukleární rodiny ve společnosti.

Murphy (2006, s. 106, 107) dále uvádí, že většina archaických společností nevyznává neolokalitu ze stejných důvodů, proč my ji praktikujeme. Například z ekonomických důvodů, proto je raději volena patrilokalita. Zejména, tehdy, když jsou určité klíčové činnosti spojené se zajišťováním obživy prováděné skupinou mužů. Patří k nim lov zvěře, skupinový lov ryb, kočovné pasení velkých domácích zvířat a obdělávání půdy pluhem. Na druhé straně existují společnosti, v nichž je naopak hospodářsky výhodné udržovat pohromadě skupiny žen a také jejich dcer. Toho je docíleno prostřednictvím matrilokálního uspořádání. Na světě neexistuje tolik matrilokálních skupin jako patrilokálních, protože dalekosáhlé lovecké a válečné činnosti mužů vyžadují spolupráci ve velké míře, která je při hospodářské činnosti žen nutná jen výjimečně. Přesto však existují matrilokální lovecké a sběračské společnosti, které jsou takto uspořádány proto, že pro přežití dané společnosti je důležitý sběr divoce rostoucího ovoce a zeleniny. Většina společností s matrilokálním uspořádáním je založena na jednoduché zahradnické činnosti za použití motyk.

Tudíž vidíme, že teprve pokrok lidstva v průběhu historie až do současnosti, nám dovolil zakládání neolokálních rodin, které jsou pro dnešní dobu v Západní kultuře typické. S tímto zakládáním neolokálních rodin je spojeno odcházení mladého člověka z původní rodiny, tedy osamostatňování se.

2 ŽIVOT MLADÉHO ČLOVĚKA

Dalo by se říci, že mládí je obtížné období téměř pro každého člověka. V životě mladého člověka se děje mnoho věcí a musí se s nimi umět vypořádat a přestoupit tak do další životní fáze. Tento přechod je někdy opravdu obtížný. Mladému člověku chybí životní zkušenosti, ale i přesto se od něj chce, aby čelil důležitým rozhodnutím, která mohou ovlivnit celý jeho následující život. Proto také mládí může být obdobím mnoha chyb.

Jak rozlišit, kdy se člověk stane dospělým – na tuto otázku je možno naleznout mnoho odpovědí v literatuře slavných autorů. V každém případě je řada znaků shodných i v dnešní době, i když mnoho zákonitostí, norem a pravidel dávno ztratilo svoji platnost. Obvykle pro dospělého platí většina těchto následujících charakteristik. Koná nějakou produktivní práci, jejíž smysl chápe, a která jej činí existenčně soběstačným. Samostatně hospodaří, je schopen spolupracovat bez zbytečných konfliktů, přijímat a poskytovat radu a pomoc, podřízovat se vedení a sám vést méně zkušené, dále je schopen vyřizovat samostatně své věci s nadřízenými, má realistické plány, bydlí sám, je schopen trávit sám svůj volný čas, je schopen se stýkat s příslušníky opačného pohlaví bez přílišných zábran a strachu, cílevědomě rozšiřuje svou orientaci v prostředí, ve kterém pracuje a žije a aktivně se zajímá a pečuje o blaho rodiny a přátel (Farková, 2009, s. 44).

S dospělostí se do života člověka dostane mnoho pozitivních i negativních nových věcí.

Vágnerová (2007, s. 13) uvádí, že role dospělého je typická většími právy i nárůstem povinností. Má dozajista i větší sociální prestiž, protože její zvládnutí je náročnější a obtížnější než zvládnutí předchozí vývojové role. Mladý dospělý se většinou alespoň přibližně řídí aktuálně platným normativním modelem chování dospělého člověka.

Pokud vybočuje, vidíme to obvykle jako jeho nedospělost, nevypělost. Může to tak být, může za tím být ale pouze touha po odklonu od daných norem. Většina ale přesto po nějaké době zjistí, že nejlepší pro něj samotného je včlenění do společnosti, což mu umožní z ní následně zase vyplout na povrch, kupříkladu svými úspěšnými počiny prospěšnými pro společnost.

Vágnerová (2007, s. 14) ještě dodává, že role dospělého nemusí být pro 20leté lidi atraktivní. Jejich postoj k vlastní dospělosti je dost často ambivalentní, protože si uvědomují, že s sebou nese jen výhody, ale i požadavky a omezení, které mohou být nepříjemné. Dospělost je spojována se samostatností a nezávislostí a to je chápáno jako výhoda. Člověk si

volí sám své role a svůj životní styl. Na druhé straně je tlak společnosti směřující k přijetí určitých závazků.

Dá se říci, že mladý člověk musí čelit mnoha požadavkům, v poměrně krátkém časovém období.

V časně dospělosti probíhá upevnění identity dospělého, identifikace s rolí dospělého, produktivní orientace a upřesnění osobních cílů. Nezávislost na rodičích, hledání partnera a zakládání vlastní rodiny. Předběžná volba povolání a posléze získávání odpovědnosti v profesi (Langmeier, 1998, s. 161, 162).

Musí se ale snažit všechny tyto náročné úkoly zvládnout s minimem neúspěchů. Mládí je ale vlídné v tom, že mnoho chyb, kterých se dopustíme, je mnohem snazší opravit, než-li pak napravování omylů v pozdějším věku.

2.1 Adolescence

Jako první období v životě mladého člověka, které si přiblížíme, je adolescence.

Podle Říčana (2004, s. 191) mezi patnácti a dvaceti lety mládí vrcholí. V této době je člověk nejkrásnější, tělesně i duševně nejsvěžejší, nejbystřejší a nejdychtivější. Bere svůj život svobodně do svých rukou. Zároveň je však dospívání těžké období plné rozporů. Adolescent se má vyznat sám v sobě a najít své místo ve světě. Má dokončit přípravu ke společenskému uplatnění v práci. Ve vztahu k druhému pohlaví má prožít něco víc než pouhé okouzlení. To jsou velké úkoly a nelze se divit, že v sobě adolescenti mívají mnoho nejasností a zmatku.

Všechny výše zmíněné úkoly jsou ještě k tomu vzájemně propletené a ovlivňují se navzájem. To mladému člověku na sebejistotě nepřidá. Jejich řešení ale musí zvládnout, ať již úspěšně, nebo těmito zkouškami jen projít. Nejsou to ale jen psychické úkoly, se kterými se mladý člověk musí vyrovnávat.

Langmeier (1998, s. 139, 140) upozorňuje, že v období adolescence mladý člověk postupně dosahuje plné reprodukční zralosti a dokončuje se u něj tělesný růst. Rychle se mění postavení jedince ve společnosti – došlo totiž k přechodu ze základní školy na studium nebo do učebního poměru, začínají hlubší erotické vztahy, zásadně se mění sebepojetí. Období adolescence zahrnuje dobu zhruba od 15 do 20 nebo 22 let. Běžně bývá tato věková skupina označována jako mladiství, dorost nebo teenagers. Tělesný růst nebývá rovnoměrný – je zjištěno, že končetiny rostou rychleji, z tohoto důvodu dochází k určité dishar-

monii pohybové neobratnosti. Zrání mozku pokračuje s určitými výkyvy. Se změnami může souviset zvýšená emoční labilita a těkavá pozornost v období pubescence.

Nadále se tedy potvrzuje, že mladý člověk prochází mnohými změnami. Je až obdivuhodné, že to všechno jsme schopni zdolat během těchto krátkých let.

Níže si zmíníme, že také adolescence je ještě dále rozdělena do několika fází.

Vágnerová (2000, s. 263) uvádí, že první je fáze postupné stabilizace, kdy na počátku adolescence u mladého jedince dochází k postupnému vyrovnávání vztahů s rodiči. To je znamením, že dospívající již dosáhl určité samostatnosti, osvojil si zralejší způsoby chování a nemá tedy potřebu reagovat demonstrativními projevy.

Každý jedinec samostatnosti dosáhne v odlišném věku.

Vágnerová (2000, s. 263) k tomu dodává, že zde může působit i fakt, že dospívající se necítí zralý na separaci od orientační rodiny. Takto navozená nejistota a možná také úzkost jej pomocí kyvadlového mechanismu vrací zpět, do bezpečí rodiny, avšak již na jiné úrovni. Pozitivním výsledkem této fáze, který je možno zaznamenat, je vytvoření nových pravidel soužití, které je klidnější a méně konfliktní.

Druhou fází je psychické osamostatnění – ukončení separace ze závislosti na rodině, na rodičích (Vágnerová, 2000, s. 263).

Uvolnění ze závislosti na rodině je obvykle velmi obtížné.

Poslední fází individuace je doba dosažení samostatnosti a vytvoření takové identity, která potvrzuje jedinečnost osobnosti a je alespoň přibližně realistická. To znamená, že sebehodnocení adolescenta a na druhé straně jeho hodnocení ostatními lidmi se zásadním způsobem neliší, začínají se podobat. Taková identita může sloužit jako integrující a regulující mechanismus, který ovlivňuje budoucí směřování i aktuální chování jedince. Dává určitý smysl a řád jeho existenci. K uchování přijatelného sebepojetí adolescent zaměřuje veškerou svoji další vyvíjenou aktivitu. Adolescenti často se svou identitou experimentují a hledají variantu, která by jim nejlépe vyhovovala, což se nemusí podařit hned napoprvé. Mnozí adolescenti přijímají identitu, která vyplývá z kontextu rodinného příběhu. Samostatně vytvářená identita však bývá originálnější, konzistentnější a v budoucnu bude pravděpodobně lépe odolávat různým vnějším tlakům. Mnozí adolescenti ale vytvářejí svou vlastní identitu nápodobou vzorů, které znají a považují je za přijatelné, je to pro ně jednodušší cesta (Vágnerová, 2000, s. 263, 264).

Úkolem této fáze je vytvoření takové identity, která je schopna postoupit do další fáze, kterou je mladší dospělost. Identitu pomocí nápodoby vzorů mladí lidé vytvářejí, protože je to v mnohých ohledech pravděpodobně jednodušší a jistější. Pokud se jim ale podaří vytvořit identitu zcela novou, mají nakročeno do života, dalo by se říci s jistějšími základy.

2.2 Mladší dospělost

Nyní si popíšeme období mladší dospělosti v životě člověka.

Je zřejmé, že psychologie dospělého věku a stáří je v dnešní době rozvinuta mnohem méně než psychologie dětství a dospívání (Langmeier, 1998, s. 160).

Proto můžeme využít výběru z četných zdrojů.

Podle Vágnerové (2007, s. 11) mladá dospělost zahrnuje období života mezi 20 – 40 lety. Sociokulturní podněty působí na další rozvoj osobnosti mnohem více než biologicky podmíněné faktory. V mladém věku dochází k dalšímu rozvoji kognitivních kompetencí, resp. způsobu jak jsou užívány, ke stabilizaci emočního prožívání a dále k posunu v oblasti sebepojetí.

Sebepojetí je v tomto období velmi důležitý pojem. Pokud mladý člověk nedokáže dosáhnout kvalitního sebepojetí, může se tento nedostatek promítnout v jeho dalším životním období. Následně se podívejme na to, jak se mladý člověk vyvíjí tělesně a sociálně.

Říčan (2004, s. 229, 230) zdůrazňuje, že po dvacátém roce se pozastavuje biologický vývoj. Také jednotící vliv společnosti na vývoj jedince slábne, nabídnuté varianty vzdělání byly již v adolescenci různé a možnosti pracovního uplatnění ve třetím desetiletí života jsou ještě rozmanitější. Cesty, kterými se mladý člověk může vydat, jsou klikaté. Různé životní kroky následují u různých lidí v různém pořadí. A každé pořadí má jiné důsledky. To základní, co dělá vývoj vývojem, tj. zákonitý sled změn, se do značné míry v této rozmanitosti ztrácí.

Nemůžeme očekávat posloupnost změn, v tomto víceméně chaotickém období života.

Dále se Vágnerová (2007, s. 12) zmiňuje o změnách socializačních. Ty zahrnují především přijetí nových rolí a s nimi spojených způsobů chování, vyjasnění vztahu k normám a hodnotám, prezentovaným různými skupinami a dovršení vývoje morálního uvažování.

Například vyjasnění vztahu k normám a hodnotám může mladému člověku trvat dosti dlouho. Snaží se některé z nich nepřijmout, obejít je.

Další dilema mladé dospělosti spočívá v rozporu potřeby svobody a nezávislosti s potřebou zkusit nové role, které přinášejí prestiž, ale i zátěž. Do období mladé dospělosti je nakumulováno několik důležitých životních mezníků: stabilnější profesní postavení, uzavření manželství a rodičovství (Vágnerová, 2007, s. 14, 15).

A jaký mají názor mladí lidé dnešní doby na manželství?

„Mladí lidé si vytvořili nový ideál partnerského vztahu: nejdříve spolu žijí a sňatek uzavřou teprve později. Impulzem ke vstupu do manželství je pak často těhotenství ženy nebo alespoň rozhodnutí mít dítě.“ (Fialová, 2000, s. 69)

Fialová (2000, s. 75) ale dodává, že jako nejdůležitější důvody pro uzavření sňatku mladí lidé vnímají lásku a touhu po bezpečném zázemí.

I když je tedy v dnešní době mnoho nesezdaných páru žijících ve společné domácnosti, vidíme, že i manželství je pro mladé lidi stále lákavé. Dále se podíváme na vnímání mladé dospělosti.

Dvacátá léta, případně jejich první polovinu, lze označovat jako mladou dospělost. A nabízí se otázka: Je možné určit, zda je určitý člověk dospělý nejen počtem let, ale i dosaženým stupněm duševního vývoje a zralostí své osobnosti? (Říčan, 2004, s. 230).

Každý z nás jsme na tom byli v tomto období jinak. Někdo se vyrovnával se změnami lépe, někdo hůře.

Říčan (2004, s. 231) se ptá, zda lze něco říci o celkovém životním stylu, mentálním klimatu dvacátých let? Tuto dobu lze považovat za dobu velkých nadějí, optimistického budování a energického životního rozběhu. Člověk věří ve své schopnosti a ve své štěstí, je přesvědčen, že se na všechny problémy najde recept, rozumné řešení – záleží jen na dobré vůli a snaze. Dvacátník už nemyslí tak stroze abstraktně jako jedinec ve věku adolescentním a neposuzuje svět kolem sebe tak černobíle. Člověk bývá rozhodný a svá rozhodnutí dovede prosazovat obvykle tvrději než v pozdějším věku. Je zaměřen extravertně realisticky. Jeho hloubavost postupně slábne. Lze říci, že dvacátník je střízlivý pragmatik.

Vidíme tedy, že člověk se dokáže pozoruhodně změnit.

Dvacátá léta jsou obvykle klidnější, v oblasti psychiky harmoničtější, méně bouřlivá než adolescence. Dvacátník dokončuje své hledání ve sféře práce a společenského uplatnění, po kratším nebo delším experimentování se rozbíhá po své definitivní profesionální dráze, kterou si zvolil. Je pravděpodobné, že nalézá a uskutečňuje zralý milostný vztah, a ten

obyčejně ústí v manželství. Posléze se stane rodičem a začíná se díky tomu pohybovat v novém rozměru existence, který pro něj vznikl. Provizoria a koncepty patří minulosti, teď již píšeme definitivní čístopis svého života. Není čas na pochybnosti, je třeba jednat (Říčan, 2004, s. 232).

Musí se tedy snažit si svůj život jakoby uspořádat, změnit chaos v pořádek, aby mohl začít budovat velmi významné kapitoly svého života.

Říčan (2004, s. 234) k tomu dodává, že v jednoduché tělesné nebo duševní práci se může dvacátník dostat brzy na vrchol a získat špičkovou výkonnost. Většinou je však v tomto věku obvyklé, že pracovník ještě sbírá zkušenosti a mění zaměstnání, tím získává stále nové a nové poznatky. Získané zkušenosti bere s sebou, chyby, které udělal, nechává za sebou.

Potvrzuje se nám tedy již zmíněné výše, že chyby v mládí jsou stále ještě napravitelné.

3 VZTAHY V RÁMCI RODINY

V této kapitole se blíže podíváme na vztahy v rodině. Mezilidské vztahy jsou sice mnohdy nestálé, ale přece jenom ty rodinné jsou povětšinou založeny na pevnějších základech, než vztahy ostatní. Rodinné vztahy, ať už fungující, nebo naopak naprosto vyhaslé, mohou ovlivnit celý život člověka. Vždyť přece rodina je místo, kde člověk, především mladý člověk, vidí a inspiruje se pro svůj budoucí život.

„Rodinný život a rodinné vztahy jsou jednou z nejintimnějších částí života člověka.“
(Hintnaus, 1998, s. 55)

Každá rodina má přirozenou snahu bránit svou integritu a soukromí (Hintnaus, 1998, s. 55).

Chce si své soukromí zanechat pouze pro své členy, nabídnout jim tak pevné zázemí, kam se mohou vracet pro řešení svých problémů. Následně si popíšeme podrobněji spojení vzniklá v rodinách.

Rodina si vytváří jisté konfigurace spojení pro jisté účely. Jednotlivci se spojují proto, aby dělali závažná rozhodnutí (rodiče) a aby sdíleli sex (manželé). Existují ale i další důvody, proč tato spojení vytvářejí, například proto, aby pěstovali společný zájem (např. otec a děti), aby se posilovali ve své sexuální roli (např. matka a dcera), aby se definovali jako jedna generace vůči jiné generaci. V těchto podsystemech platí určité interakční zvyklosti a je nutno zmínit, že i ony mají svou rozhodovací hierarchii. Každý jednatel má své místo v mnoha takových rodinných podsystemech (Matoušek, 1997, s. 72, 73).

Tyto pozice jsou vzájemně provázány a mohou působit jedna na druhou.

Nejsou to ale pouze emocionální důvody, co jedince posouvají k uzavření párových dvojic.

Jak zmiňuje Satirová (2006, s. 137), lidé se spojují také proto, že doufají ve značné zlepšení své situace po svatbě. Tyto sny jsou součástí architektury rodiny, kterou se rozhodli založit. V naší západní kultuře většina lidí tvrdí, že manželství uzavřeli z lásky. Pravděpodobně také očekávali obohacení svých životů tím, co jsme si mysleli, že nám přinese láska: pozornost, sexuální uspokojení, děti, společenské postavení, sounáležitost, pocit, že nás někdo potřebuje, materiální hodnoty a další.

Často ale postupem času odhalí, že ne všechna jejich očekávání mohou být naplněna.

Satirová (2006, s. 138) dále dodává, že ženy nejčastěji doufají v to, že budou mít muže, který ze všech lidí na světě bude milovat jen je, bude je oceňovat a respektovat, bude s nimi hovořit takovým způsobem, aby byly rády, že jsou ženami, bude při nich stát, utěšovat je a sexuálně uspokojovat a také že jim bude stát po boku v období stresu.

Mnohdy jsou pak zklamány, že jejich partner nesplňuje všechny tyto požadavky.

Podle téže autorky (2006, s. 139) muži většinou říkají, že chtějí takové ženy, které budou schopny se postarat o jejich potřeby, budou se těšit z jejich síly a těl, budou je považovat za moudré vůdce a budou ochotny jim pomoci v případě potřeby. Jeden muž se vyjádřil: „*Chci někoho, kdo bude můj. Chci se cítit potřebný a užitečný. Chci být milován a respektován.*“

Každý by ale měl být realista a uvědomovat si, že ne vždy mohou být všechny jeho tužby a očekávání naplněny.

Velmi mnoho párů trpí iluzí, že všechny věci se budou dít automaticky, jen proto, že se mají rádi. Manželství odhalí každého partnera mnohem dokonaleji než námluvy na začátku vztahu. Není možné žít v úzkém kontaktu s jinou osobou a nenarazit občas na méně žádoucí rysy. Aby dva lidé spolu žili jako rodinná jednotka, je přinejmenším těžké (Satirová, 2006, s. 144, 145).

Nikdo z nás nemůže najít plně kompatibilního partnera pro celý život. Přesto ale člověk je tvor společenský, a rodinné zázemí je pro něj, tedy alespoň pro většinu, jednou z nejdůležitějších potřeb.

Rodina je prostředím, kde si lidé k sobě nutně musejí vytvářet vztahy a nutně musí komunikovat (Matoušek, 1997, s. 68).

Není téměř možné, aby lidé žijící společně na malém prostoru, v jedné domácnosti, mezi sebou nenavázali žádnou interakci. Nyní se podíváme, jak dle Minuchina fungují tzv. rodinné podsystémy.

Matoušek (1997, s. 73) dále dodává, že Minuchin, který se zabýval vnitřním členěním rodiny na podsystémy, definoval hranice podsystému jako pravidla, která určují, kdo a jak může být v rodinném podsystému zahrnut. Tento autor věnoval zvláštní pozornost podsystému manželskému, rodičovskému a také sourozeneckému. Manželský podsystém vidí jako spojení vzniklé mezi mužem a ženou, ke kterému dítě nemá mít přístup. Rodičovský podsystém zabezpečuje naplňování většiny potřeb dětí, jakož je výživa, ochrana, pod-

něty pro rozvoj. Je dítěti samozřejmě přístupný, ale měl by mít jasně definovanou hranici. Má-li být rodina funkční, musí být hranice všech subsystémů jasné, ale také za jasných podmínek překročitelné. Nefunkční hranice je charakterizována buď jako difuzní – nejasná, či jako rigidní, což znamená nepropustná.

Je velmi důležité, aby rodiče dokázali odhadnout míru nastavení těchto hranic.

Matoušek (1997, s. 73) dále upozorňuje, že rodiče musí být schopni dítě vést. Také by vůči němu měli vystupovat jako soudržná autorita. Minuchin je také autorem dalšího termínu, čímž je rodičovské dítě. Míní se jím dítě zahrnuté do rodičovského podsystému, které se staví vůči ostatním sourozencům do pozice rodičovské autority. Stává se to ve velkých rodinách nebo v rodinách, kde jsou rodiče prací či jinak hendikepováni ve výkonu rodičovských rolí a nemají na ně například dostatek času. Když se stane hranice mezi rodičovským podsystémem a dítětem nejasná a na druhé straně posílí oddělení tohoto dítěte od sourozenců, mluví se o tzv. perverzním trianglu.

Skupnik (2010, s. 287, 288) uvádí, že přijmeme – li existenci rodiny jako reálné sociální skupiny, pak většina jejich konceptualizací může sdílet některé shodné rysy: rodina je obvykle chápána jako sociální skupina centrovaná kolem Ega, tvořená jedinci, se kterými je Ego v „nejbližších“ vztazích; tato blízkost je nejčastěji definována s odkazem na filiační, afinní, rezidenční a emoční vztahy. Zaměření se na různé konstituenty rodinné blízkosti vede k mnoha různým koncepcím rodiny, její struktury a také vztahové dynamiky. Zaměření se na afinní (a poté filiační) vztahy vede ke konceptualizaci rodinných forem ve vztahu k formám manželství. Nejjednodušší formou rodiny zahrnující tyto vazby je monogamní manželská rodina, kde se jedná o manželský pár a jejich děti.

3.1 Partnerské vztahy

V této podkapitole se zaměříme a blíže podíváme na vztahy partnerské, které vždy stojí na začátku vzniku rodiny, a tedy jsou i základem dalších rodinných vztahů.

Jak píše Nelles (2004, s. 63), v průběhu života jsou vytvářeny různé vazby. Život vzniká vazbou a posléze nové vazby vytváří.

Vidíme tedy, že je tady určitá spojitost, rodinu můžeme pojmut jako takový začátek malého nového života.

Život tedy vzniká z pouta a opět nás vede do nových vazeb. Staré vazby spolupůsobí v nových, ale ty nové mají přednost. Proto je přirozené, že člověk musí opustit starou rodinu, aby mohl založit novou (Nelles, 2004, s. 66).

Je to přirozený jev, který probíhá od nepaměti. V průběhu času se ale mění rychlost a doba, kdy mladý člověk svou orientační rodinu opouští.

Dále se podíváme, jak jsou uspořádány dva hlavní rodinné vztahy, a to partnerský a rodičovský.

Nelles (2004, s. 66, 67) následně dodává, že v rámci nové rodiny, spolu s jejím vznikem, vzniká i nový časový řád. To v první řadě znamená, že vztah partnerský má přednost před vztahem rodičů k dětem. V mnoha rodinách se tento řád porušuje, a to s následkem, že vztah pomalu odumírá a jedno z dětí přebírá roli partnera. Tím netrpí pouze vztah, ale i dítě. Jestliže partnerský vztah funguje, děti se zbaví zátěže a mohou si klidně užívat dětských radostí a her.

Netrápí je rodičovské hádky a rozpory, a oba rodiče jsou také šťastnější.

Podle Chapmana (2005, s. 32) je důležitým rysem láskyplné rodiny skutečnost, že mezi manželi panuje důvěrný vztah.

V partnerském vztahu je důležitá zejména intimita.

Slovo intimita, které pochází z latinského slova *intimus*, znamená vnitřní nebo skrytý. Intimita znamená, že si dva lidé navzájem otevřou své vnitřní já. Navzájem si vstoupí do života po stránce citové, sociální, intelektuální, tělesné i duchovní. Spojí se ve všech oblastech života. Jedná se o vztah důvěrnosti, lásky a intimity (Chapman, 2005, s. 33).

Sjednocování lidí prostupuje celou společností, a tato praxe se uskutečňuje i mezi základními jednotkami společnosti, čímž jsou právě jedinci.

Farková (2009, s. 74) upozorňuje, že pojem intimita do odborné terminologie oblasti milostných vztahů mezi mužem a ženou prosadil Erickson. Intimita se dle něj realizuje zejména v párovém vztahu. Atributy partnerské intimity představují něha, sebeotevření, důvěra bez výhrad, úcta a respekt, pravdivost poznání – milovat druhého i s jeho chybami, pravdivost v emocích, humor, společná budoucnost, objevování a výlučnost, tedy že intimita mezi ženou a mužem je možná jen ve dvou.

Pokud je ve vztahu dostatečná intimita, kladně to ovlivní vztahy v celé rodině. Ty jsou totiž velmi úzce propojeny, a vzájemně na sebe působí. Pokud se projeví nesoulad mezi

některými členy, ať už jsou to rodiče, nebo rodič a dítě, nahromaděný stres se zákonitě projeví v jednání určitého člena vůči členu jinému. Proto je jednou ze základních lidských tužeb to, aby vztah byl co nejméně konfliktní a co možná nejvíce pohodový, důvěrný a blízký.

Touha po důvěrném vztahu mezi ženou a mužem zde byla již od počátku samotného lidstva. Muži a ženy jsou odlišní, přesto je možné, že se propojí fyzicky, emocionálně, intelektuálně i duchovně. Ve zdravém manželství nikdy nejde o konkurenci, ale naopak o spolupráci. Jeden v druhém nalézáme spočinutí, domov, člověka, s nímž jsme hluboce a jedinečně spjati. Jedním z aspektů této jednoty mezi partnery je sexuální intimita. Ve zdravém manželství si dvojice postupně uvědomí, že jejich touha po důvěrném vztahu patří právě k tomu, jací jsou (Chapman, 2005, s. 33, 34).

Proto je důležité umět nacházet kompromisy a snažit se vytvářet klidnou a přívětivou atmosféru. Pokud taková atmosféra je, párové soužití může vést k početí potomka.

Podle Hintnause (1998, s. 64) je utvoření rodičovské dyády navázáním trvalého partnerského vztahu v historii lidstva i současnosti považováno za velmi vážný krok v lidském životě.

I když se dvojice rozpadne, a přestane být citově připoutána, přeci jenom ve většině případů dítě může působit jako sjednocovací prvek.

Hintnaus (1998, s. 64) dodává, že výrazem vážnosti tohoto rozhodnutí je rituální potvrzení sňatku.

Přestože vážnost sňatku se snížila, stále se dá považovat za významný krok.

Vědomí o důležitosti rodiny pro společnost muselo vést nezbytně k tomu, že i v civilním právu byly vytvořeny brzdy pro zabránění lehkomyšlnému přístupu k uzavření manželství a znesnadnění rozvodu. Zákon předpokládá, že manželství by mělo plnit: funkci biologickou, již se míní pohlavní soužití muže a ženy a plození dětí, funkci emocionální, naplnění potřeby lásky, funkci výchovnou a funkci hospodářskou, kterou je myšleno materiální zabezpečování členů rodiny (Hintnaus, 1998, s. 66).

V dnešní době již manželství nemá tak trvalou hodnotu jako v minulosti. Je to mnohem více proměnlivý stav, než býval dříve. Lidé využívají jednoduchosti rozvodu manželství, a jako příčinu tohoto kroku vidí jakoukoliv z výše uvedených funkcí, pokud není dokonale plněna.

3.2 Mezigenerační vztahy v rodině

Jako na další typ rodinných vztahů se zaměříme na vztahy mezigenerační.

Podle Matouška (2003, s. 92), je za primární rodinné spojenectví dnes považován vztah mezi matkou a dítětem. Toto pouto vzniká již v době těhotenství. Nejvýznamnější rodinnou aliancí dítěte je spojenectví mezi dítětem a rodičem stejného pohlaví, která se nazývá „rodová“. V tomto spojenectví se dítě učí nápodobou. Díky ní se učí nejen základům své sexuální role, ale také rozvíjí svůj intelekt, osvojuje si dovednost regulovat své vlastní emoce a učí se sociální inteligenci, potřebné k jeho budoucímu životu. Nejen děti, ale i rodiče jsou naprogramováni na uzavření této aliance.

Tento vztah se dá považovat také za jeden z nejstabilnějších, zejména ze strany rodiče.

Matoušek (2003, s. 92, 93) následně uvádí, že v psychoterapeutickém prostředí je pod vlivem psychoanalýzy velmi zdůrazňováno spojenectví mezi dítětem a rodičem opačného pohlaví. Tento vztah, spojenectví je nazýváno jako oidipovský komplex. Je to erotická vazba mezi dítětem a rodičem. V tomto vztahu se dítě učí aspektům své pozdější sexuální a rodičovské role, kterou v budoucnu zaujme, a to pokusem a omylem.

Pojďme si dále říci něco o rodičovství.

Rodičovství ustavuje rodinu, je totiž známo, že v tradiční společnosti rodičovství bylo tou nejpřirozenější věcí na světě (Možný, 2008, s. 19).

Nyní již není jasně dáno, že manželský pár bude chtít mít své potomky.

Možný (2008, s. 6) dále upozorňuje, že rodičovství je nejvýznamnějším přechodem v rodinném cyklu.

A je také pravděpodobně nejnáročnější.

Ač období aktivního rodičovství zaujímá jen dvě anebo tři z všeobecně rozlišovaných sedmi či osmi fází vývojového cyklu rodiny, od narození prvního dítěte zůstává rodičovství velmi významným organizačním principem životního cyklu celé rodiny (Možný, 2002, s. 123).

Život rodiny se začne značně odvíjet od potřeb dítěte. Zejména matky mají obvykle potřebu mnoho rozhodnutí ve svém životě dělat s ohledem na své děti, je to přirozené.

Podle Možného (2008, s. 153) se jedná o zlomový přechod. Ostatní životní přechody mají jakousi přípravnou periodu, jsou předem signalizovány, mohou být tedy naplánovány

a připraveny. Ale u narození dítěte je tomu jinak, není to pozvolný přechod, protože dítě, které tu doposud nebylo, tu jednoho dne je.

Je to těžká životní zkouška pro všechny členy rodiny, všichni si musí zvyknout na příchod dalšího člena. Všichni by jej měli přijmout. Matka to má v mnoha ohledech nejtěžší, ale zároveň byla na příchod dítěte nejvíce a nejdéle připravována.

Následně krátce pohlédneme na dvě koncepce rodičovské autonomie, které se váží na etapu výchovy dítěte.

Ve společnostech našeho kulturního okruhu je dnes možno rozlišit dvojí koncepci rodičovské autonomie – tradiční a liberální. Tradiční koncepce dává rodičům právo a povinnost přenášet na dítě jejich hodnotový systém a představu o životě. Mohou pro to volit prostředky, které považují za nejlepší. Liberální koncepce naopak předpokládá, že rodiče nebudou pokud možno vůbec ovlivňovat dítě ve volbě hodnot a při vytváření představy o dobrém životě. Nechávací na něm, ať si vybere, co bude pro jeho život podle jeho názoru nejlepší (Možný, 2008, s. 155).

Nikdo nemůže s určitostí říci, co je nejvhodnější. Je na každém z rodičovských párů, kterou koncepci si pro své dítě zvolí.

Pro tradiční koncepci je možné uvést, že posiluje rodinnou soudržnost a silným mezigeneračním přenosem i soudržnost kulturní. Pro liberální koncepci mluví už jen to, že vylučuje nevýhody koncepce tradiční a otevírá sociální dynamiku. Proti liberální koncepci lze uvést, že rozvolňuje rodinu a zeslabuje porozumění mezi generacemi (Možný, 2008, s. 156).

3.3 Sourozenecké vztahy

Neméně důležité rodinné vztahy, jsou také vztahy mezi sourozenci. Je žádoucí, aby mezi nimi vzniklo pevné pouto, které v nejlepším případě přetrvá po celý život, protože právě sourozenci jsou těmi, kteří s námi zůstanou po smrti rodičů. Realita je ovšem mnohdy opačná, a právě vztahy sourozenecké jsou ohniskem vzniku rodinných rozepří.

Podle Farkové (2009, s. 79) k sourozeneckým vztahům patří nejen přijetí a láska, ale na druhé straně i rivalita, soutěživost a zápolení. Je nutno podotknout, že vedle rivality se utvářejí také vztahy kooperace. Sourozenci si postupně poskytují vzájemné zážitky při společných hrách. Osvojují si chování v symetrickém vrstevnickém vztahu. Základy dovedností jako jsou bojovat a spolupracovat, si dítě tvoří v sourozeneckých vztazích.

To může chybět jedincům narozeným jako jedináčci.

Spojení mezi dětmi je možné považovat za významný subsystém rodiny. Dítě se učí solidaritě na vrstevnické úrovni, formuje roli partnera, kterou bude zastávat vůči svým budoucím spolužákům, přátelům, kolegům a partnerovi (Matoušek, 2003, s. 93).

Vyzkouší si tak jakoby na „cvišti“ reálné vztahy v lidském životě.

Vztahy jsou rozdílné podle toho, zda jde o stejně staré sourozence, nebo naopak je – li mezi nimi věkový rozdíl.

Každé dítě v době, když hledá svůj vzor, vidí svého staršího sourozence. Například druhorozený má jako svůj vzor prvorozeného, a podle toho, jak se chová prvorozený, si vytváří vlastní styl chování v životě. Když vycítí, že může se svým starším sourozencem soupeřit, nebrání se tomu a udělá to (Leman, 1997, s. 88).

Soupeření se mnohdy nedá vyhnout, je to ale přirozený proces probíhající mezi sourozenci.

Specifickou skupinu vytváří děti v rodině, pokud jsou čtyři a více. Čím více dětí je, tím více opory mohou očekávat ze své rodiny, ale naopak také může vznikat mnohem více rozporů, hádek a problémů.

Novák (2007, s. 50) upozorňuje, že existují velké sourozenecké skupiny, v našich podmínkách se takovou skupinou stávají již čtyři sourozenci, zejména pokud mezi nimi není velký věkový rozdíl. Mnohdy se vydělují od ostatních, drží spolu, také si v některých případech vytvářejí vlastní formy komunikace, dorozumívání, normy a role. Nejstarší se obvykle těší jisté autoritě, která je racionálně podmíněna. Věk hraje obvykle opravdu značnou roli v hierarchii sourozenecké skupiny.

4 SOCIÁLNĚ PEDAGOGICKÉ ASPEKTY ODCHODU Z ORIENTAČNÍ RODINY

Jak uvádějí Mitchell, Winster a Burch (1989, s. 605), do období kolem roku 1989 byla tato oblast rodinných studií o tom, kdy a proč mladí lidé opouští své orientační rodiny vcelku zanedbávána.

Od té doby se již studie o odchodu mladých lidí z jejich domovů postupně začaly objevovat.

Proto se v této kapitole budeme zabývat sociálně pedagogickými aspekty odchodu z orientační rodiny. Opuštění rodinné domácnosti je pro mnohé rázným krokem směrem k dospělosti. Jedni se na odchod těší, další mohou mít mnoho obav různého charakteru. Přesto se však téměř nikdo z mladých lidí tomuto okamžiku nevyhne. Na odchod mladých lidí z rodiny můžeme pohlížet i jako na rozdělení rodiny.

Goldscheider a Goldscheider (1989, s. 87) totiž uvádí, že právě okamžik, kdy mladý dospělý opustí rodičovskou domácnost, aby mohl založit nezávislé sídlo, je jednou z nejobvyklejších forem rodinného dělení.

Jak se dozvídáme ve stati Aleny Mackové, odchod mladého člověka od rodičů je ve většině případů spíše dlouhodobým procesem, nelze jej tedy považovat za jednorázovou událost. Jako první důvod, který potvrzuje výše uvedené je to, že samotnému odchodu předchází dlouhá fáze zvažování okolností a také plánování. Na jedné straně lze vnímat rozhodnutí samotného potomka a na straně druhé je možno uvažovat mnoho dalších činitelů, které na něj mají svůj vliv. Rozhodnutí, kterým začíná nová životní etapa mladých lidí, může být formováno více faktory. Jsou to jednak faktory dlouhodobé, ale také krátkodobější, individuální vedoucí buď k odstěhování od rodičů, nebo k dalšímu setrvání. Mezi proměnné, které hrají svou roli v rozhodování či rodinu opustit nebo ne, patří rodinné zdroje. Nemáme však nyní na mysli zdroje materiální, ale ty nemateriální, které jsou nepřenosné a k nimž patří například domácí práce, jež jsou doma potomkovi poskytovány (Hartley, 1993, s. 38 cit. podle Macková, 2011, s. 19).

Mladí lidé se na svůj odchod většinou musí připravit déle před samotným aktem, pokud k tomu mají podmínky. Usnadní jim to mnohé, například mají čas postupně se smířit s tím, že již nadále nebudou denně potkávat své rodiče, se kterými doposud trávili celý svůj život.

Autorka dále dodává, že druhým důležitým důvodem pro chápání odchodu od rodičů jako dlouhodobějšího procesu je skutečnost, že odchod může být pouze dočasný. Mladí se mohou vracet domů po ukončení partnerského vztahu, po ztrátě zaměstnání nebo například v tíživé finanční situaci. Návraty po delším období samostatného bydlení mohou být pro obě strany těžší než soužití před odchodem. Těžší kupříkladu z toho důvodu, že si během odloučení mohli navyknout na odlišné způsoby života. Navíc mladí zase ztrácejí soukromí pod dohledem rodičů (Mitchell, 2007 cit. podle Macková, 2011, s. 19, 20).

Mladí lidé jsou si vědomi toho, že i když své rodiče opustí, ti je rádi v případě nouze přijmou zpět a podají pomocnou ruku. Je to taková jakoby záloha, pokud by něco nevyšlo.

Autorka dále zmiňuje, že v některých případech se může jednat o postupný odchod. V takovém případě mladý člověk žije odděleně od rodičů, ale může stále přijímat jejich finanční podporu, být na nich finančně závislý. Typickým případem jsou studující mladí lidé. Prodlužují období svého soužití s rodiči alespoň po dobu, dokud nejsou schopni se sami ekonomicky zajistit (Aassve a kol, 2005 cit. podle Macková, 2011, s. 20).

V mnohých případech jsou rodiče rádi, že mohou se svými dětmi udržovat kontakt alespoň takovýmto výše zmíněným způsobem. To, že své děti finančně podporují, jim alespoň částečně zaručuje, že je mladí nemohou vyloučit ze svého života a přerušit veškerou komunikaci.

Macková (2011, s. 20) dodává, že se po dokončení studia k rodičům také občas vrací. Právě návrat k rodičům se ukazuje jako konceptuální problém, který se dá řešit například sledováním prvního odchodu z domácnosti rodičů.

4.1 Faktory ovlivňující odchody od rodičů

Je jisté, že odchodem mladého člověka z orientační rodiny, každá strana, jak mladý člověk, tak i rodiče, tím vstoupí do nové životní fáze charakteristické větší samostatností (Goldscheider a Goldscheider, 1989, s. 87).

Okamžik, kdy mladý člověk opustí svou orientační rodinu, závisí na mnoha faktorech a okolnostech. V této kapitole si popíšeme ty zásadní z nich.

Podle Mackové (2011, s. 16) se studie zabývající se odchody od rodičů v evropských zemích snažily nalézt faktory, které se na tomto chování podílí a následně chování a modely severní a jižní vysvětlit. Proces odchodu od rodičů je zprostředkován mnoha demografickými, strukturálními a kontextuálními faktory (pohlaví, rasa, kulturní rozdíly

v regionech, zázemí rodičovské domácnosti i například zdroje samotných dětí), výzkumy se soustředí na mikrostrukturální i makrostrukturální proměnné, které na rozhodnutí jedinců působí.

Kulturní podmíněnost

Kulturní podmíněnost si rozebereme z pohledu jižního a severního modelu odchodů.

Macková (2001, s. 17) uvádí, že jižní model, který je popsán v následující podkapitole, je do značné míry formován tradicemi a silnými rodinnými vazbami. Mladí lidé zde udržují úzké rodinné vazby a od svých rodičů odcházejí až v okamžiku, kdy se rozhodnout pro založení vlastní rodiny. Děti zde odcházejí od rodičů častěji kvůli bydlení s partnerem, než je tomu v severním modelu.

Jižní země byly vždy charakteristické tím, že se zde dbá na tradice. A to také na tradice rodinné. Hlavním důvodem je touha po založení vlastní rodiny.

Autorka dodává, že v severských zemích je bydlení u rodičů v časných třiceti letech mnohem více v rozporu, než v zemích jižních (Iacovou, 2001 cit. podle Macková, 2011, s. 17).

Vidíme, že silné rodinné tradice a vazby mají opravdu velký vliv na dobu odchodu od orientační rodiny.

Autorka dále zmiňuje, že v této souvislosti je často zmiňován koncept tzv „silné“ a „slabé“ rodiny (Reher 1998 cit. podle Macková 2011, s. 17).

Macková (2011, s. 17, 18) dále upozorňuje, že silný rodinný systém, přítomný v zemích jižní Evropy, udržuje rodinu pohromadě delší dobu, protože mezigenerační vztahy jsou zde velmi silné a oboustranné. To znamená, že ponechání dítěti možnost zůstat v domácnosti rodičů a jeho podpora ve studiu a pracovním trhu je poskytována výměnou za jeho společnost a péči o stárnoucí rodiče. Ve slabém rodinném systému jsou mladí dospělí mnohem více vystaveni riziku chudoby, a to tím, že je zde typická menší závislost na rodičích a také rodičů na dětech.

Setrvávání v orientační rodině může být tedy prospěšné pro obě strany, děti i rodiče.

Socioekonomické faktory

Vedle výše zmíněné kulturní podmíněnosti se mnoho autorů soustředilo na roli faktorů socioekonomických v působení na načasování tranzice z rodičovské domácnosti. Předpo-

kládali, že svoji roli při rozhodování mohou sehrát okolnosti makroekonomického rázu, mezi něž můžeme zařadit například nestabilní trh, vysokou nezaměstnanost a vysokou cenu bytů. Tyto okolnosti pak mohou ztěžovat přechod k samostatnému bydlení v některých evropských regionech. Výsledky výzkumu od autorů Aassve, Billari, Mazzuco a Ongaro ve studii *Leaving Home A'int Easy* z roku 2001 (in Macková 2011) ukázaly na to, že v zemích se silnější podporou státu a stabilním trhem je vliv zkoumaných faktorů zanedbatelný ve srovnání s jižními zeměmi (Aassve, Billari a Ongaro, 2000; Arnett, 1995 cit. podle Macková, 2011, s. 18).

Ekonomická neaktivita či nezaměstnanost mají záporný vliv na proces odchodu od rodičů. Vlastní příjmy se ukazují jako signifikantní proměnná, zvyšují totiž pravděpodobnost vlastního bydlení. Ale efekt této uvedené proměnné není tak silný, jak by se na první pohled mohlo zdát. Vyšší příjmy rodičů bývají naopak asociované s delším soužitím, ale výsledky nejsou zcela jednoznačné. Argument, který se snaží tuto nejednoznačnost vysvětlit, je ten, že celkově příjmy, a to především rodičů, znamenají, že rodiče jsou schopni poskytnout svým dětem větší možnost volby (například studium, cestování), ale nemusí vést nutně přímo k odchodu samotnému. Naopak vysoký příjem rodičů může potomka udržovat v domácnosti déle z důvodu, že má strachu ze ztráty životního standardu (Ghidoni, 2002 cit. podle Macková, 2011, s. 18).

Je jisté, že pokud mladý člověk nemá svůj vlastní finanční příjem, ztíží to jeho proces osamostatňování od rodiny. Pokud uvážíme příjem rodičů, děti rády využijí nabídnuté, nebo spíše automaticky poskytované finanční podpory a zajištění od svých rodičů.

Demografické faktory

Podle této autorky mezi demografické faktory patří například rodinná struktura. Závěry jsou v tomto případě mnohem jednoznačnější než u proměnných socioekonomického rázu a nejsou příliš překvapivé. Děti z větších rodin, z rozvedených rodin, rodin s nevlastním rodičem či prvorozené děti od rodičů odcházejí dříve. Na druhé straně jedináčci své soužití s rodiči obvykle rádi prodlužují (Aquilino, 1991, Kiernan¹, 1992, Winster a Burch, 1989 cit. podle Macková, 2001, s. 18).

To, jak vřelé a fungující jsou rodinné vazby, má na dobu opuštění orientační rodiny nepochybný vliv. A podoba těchto vztahů se může promítat právě od složení rodiny.

4.2 Modely odchodů

V této kapitole se zaměříme na dva odlišné modely odchodů potomků z orientační rodiny.

Z vybrané studie se dozvídáme, že podle novějších dat, například z Evropského sociálního výzkumu 2004, trendy načasování podporují a ukazují na další mírný vzestup věku odchodu od rodičů ve srovnání například se studii z devadesátých let (Macková 2009 a Chaloupková 2010 cit. podle Macková, 2011, s. 14).

Tento jev můžeme pozorovat téměř všude kolem nás. Nemůžeme určit, kdy se zvyšování věku odchodu od rodičů zastaví. Je pochopitelné, že pokud rodiče takovou možnost mladému člověku nabídnou, je pro něj pohodlnější zůstat v rodinném sídle a ještě se na nějaký čas vyhnout odloučení, tedy oddálit čas založení vlastní domácnosti. Je to v některých případech důsledkem stále delšího studia mladých lidí, někdy pouze pocit nepřipravenosti na započetí života ve své domácnosti. Pojďme si upřesnit, jaké další výsledky z výzkumu vyplynuly.

Dalším z výsledků není pouze zjištění, že načasování odchodů je v Evropě velmi heterogenní, ale také to, že v některých regionech Evropy můžeme vysledovat podobné chování a na základě toho identifikovat dva hlavní vzorce tranzice z rodičovské domácnosti. Prvním vzorcem je jižní (nebo středozemský) model, druhým je severní model (někdy také severský nebo nordický) (Aassve, Billari a Ongaro 2000; Aassve a kol. 2005; Billari, Philipov a Baizán 2001 aj. cit. podle Macková, 2011, s. 16).

Toto zjištění je velmi zajímavé, a proto si jej dále podrobněji rozebereme a podíváme se blíže na oba z těchto modelů.

Jižní model

Pro jižní model je typické dlouhé soužití mladých lidí s rodiči. Věk odchodu z orientační rodiny je v těchto zemích blízko pod hranici třiceti let pro muže a je jen o málo nižší pro ženy. Název modelu je odvozen z místa jeho výskytu – typickými příklady jsou Španělsko, Portugalsko a Itálie, kde je tento fenomén nejviditelnější. Především italští mladí lidé, muži i ženy jsou velmi neochotní opustit domácnost svých rodičů a zapojit se do pracovního procesu, odcházejí pak od svých rodičů později než mladí lidé kdekoli jinde (Aassve a kol., 2005 cit. podle Macková, 2011, s 16).

Například Manacorda a Moretti (2006) uvádí, že více než 80% italských mužů mezi 18 – 30 lety žije se svými rodiči.

Macková (2011, s. 16) k tomu dodává, že mezi země s pozdějším odchodem můžeme řadit i Polsko a Lotyšsko. Srovnání chování v zemích střední a středovýchodní Evropy je prozatím stále složité vzhledem k jejich rozdílnému vývoji ve 2. polovině 20. století a také jim nebyla doposud věnována taková pozornost jako zemím jiným. Jen velmi pomalu, v rozmezí několika let, mladí lidé v těchto zemích opouštějí své rodiče a nemalý podíl s nimi žije i po 30. roce života. U žen je tento podíl nižší.

Severní model

Macková (2011, s. 16) uvádí, že druhý, severní model je charakteristický dřívějším opouštěním domácností rodičů. Tímto modelem tranzice se vyznačují země jako Švédsko či Finsko, ale časný věk odchodu vykazuje také Litva, Slovinsko, Francie či Švýcarsko. Jako typický příklad se uvádí Švédsko, kde se u kohorty narozené okolo roku 1960 střední věk odchodu od rodičů pohybuje těsně nad hranicí 20 let a u žen nedosahuje ani 19 let. Odchody se většinou odehrávají v rozmezí tří až čtyř let a pouze malý počet odchodů je situován do pozdějšího věku. Po 25. roce života u svých rodičů zůstává pouze malé procento mladých lidí.

Výše vidíme, že mezi těmito modely jsou opravdu značné rozdíly.

4.3 Prodlužování soužití s rodiči jako odkládání dospělosti

V dnešní době se mladí lidé osamostatňují stále v pozdějším věku. Není výjimkou, že uvidíme třicátníka, jak žije stále v domě svých rodičů. Ano, samozřejmě je to určitě v mnoha ohledech přínosné, pro obě strany, pro rodiče například z důvodu pomoci při činnostech, které pro ně mohou být ve vyšším věku stále obtížnější, ale podpoří to správný vývoj mladého dospělého člověka? Nebrzdí jej setrvávání v rodinném kruhu v jeho rozvoji, jak již sociálním, tak i třeba emočním?

Macková (2001, s. 13, 14) upozorňuje, že odchod od rodičů je jedním z důležitých kroků dítěte na jeho cestě k dospělosti. Je to moment, kdy je ukončena dlouhá fáze každodenního ovlivňování a zasahování do života potomka ze strany rodičů. Moment, kdy mladí lidé o svém životě začínají sami rozhodovat a nesou takovou zodpovědnost jako nikdy dřívě. Odchod od rodičů se stává klíčovou událostí definující dospělost. Nemusí to však být samotné odkládání odchodu od rodičů a dlouhé soužití s nimi, které by se mohlo zdát jako

překážka v dalších krocích k dospělosti jasně definovaných, ve vyspělých zemích, kde mladí lidé od rodičů odcházejí nejdříve.

Pro mladého člověka může tento posun být téměř jako krok do neznáma. Všichni se s ním ale musíme vyrovnat, a také vyrovnáme. Je to přirozený vývoj člověka a jeho života. Na začátku po osamostatnění může mladý člověk cítit úzkost, deprese, strach, osamělost, ale postupně si začne přivykat a vnímat klady, které mu tato změna přinesla.

Jelikož se zabýváme prodlužováním soužití s rodiči, krátce zmíníme, jak se o odchodu z orientační rodiny zmiňují autoři Mitchellová, Winster a Burch.

Ti tvrdí, že brzké opuštění domova může odrážet kvalitativní změny ve vnitřních rodinných vztazích (Mitchell, Winster a Burch, 1989, s. 605).

Ano, zajisté, rodinné vztahy mohou mít velký podíl na tom, kdy nastane doba opuštění rodiny. Pokud se mladý člověk necítí v rodinném kruhu příjemně, může jej to posouvat k rozhodnutí o opuštění domova.

Nyní se tedy blíže podíváme na odchod od rodičů jako součást tranzice k dospělosti. Tento pojem, tranzice k dospělosti, je v sociologii definován jako delší proces stávající z více dílčích přechodů. Ačkoliv odstěhování od rodičů bývá často považováno za jeden z nich, v definování všech konkrétních kroků tohoto procesu nepanuje zcela shoda (Macková, 2011, a. 20).

Tato autorka k tomu dodává, že je mezi ně zahrnut například konec každodenního vzdělávání, první zaměstnání či narození prvního dítěte (Billari, 2001 cit. podle Macková, 2011, s. 20).

Výše jsou vypsané významné okamžiky v lidském životě. Každý z těchto posunů, nás přibližuje k dospělosti.

Rozhodujícími mezníky definujícími dospělost jsou kupříkladu získání finanční nezávislosti a právě odchod od rodičů (Furstenberg, McCloyd, Rumbaut a Settersten, 2003 cit. podle Macková, 2011, s. 20).

Pokud mladý člověk získá vlastní příjem, cítí se být v tom okamžiku mnohem svobodnější. Například první výplata mnohdy na mladé lidi zapůsobí téměř magicky. Často ji vnímají jako důvod k velkým oslavám.

Macková (2011, s. 20) také zmiňuje, že odstěhování je klíčovým krokem, protože vyžaduje od dítěte v kontextu tranzice k dospělosti značnou míru nezávislosti.

Ideu odkládání tranzice zmínil Kohler ve spojení s popisem odkládání prvních porodů (Macková, 2011, s. 21).

Pokud se mladý člověk necítí dostatečně zralý na opuštění orientační rodiny, pravděpodobně se nebude cítit zralý ani na založení rodiny a početí vlastního potomka. Dále se pojd'me podívat na to, jak autor Coté pohlíží na návraty mladých lidí ke svým rodičům do jejich domácností.

Coté (2000) zmiňuje tzv. bumerangový efekt, podle nějž se sice mladí lidé dříve či později od rodičů odstěhují, ale také se vracejí zpátky, vstupují do zaměstnání a později se vracejí opět ke studiu apod. Coté zmiňuje skutečnost, že se toto období tak může pro některé stát dokonce pastí, v níž se zastaví proces přechodu k dospělosti (Coté, 2000 cit. podle Macková, 2011, s. 21).

Pokud se totiž mladý člověk plně nevyrovná s tím, že již musí žít pouze „na vlastní pěst“ a stále má na mysli, že se kdykoli může vrátit za rodiči, je nepravděpodobné, že plně zvládne dosáhnoutí dospělosti.

Macková (2011, s. 25) dodává, že mladý člověk nově prochází obdobím, které spočívá v oddalování dosažení dospělosti. Nejen tranzice z domácnosti rodičů, ale celá tranzice k dospělosti se nyní stává dlouhým procesem. Tento trend je možno identifikovat především v zemích severní a západní Evropy. Ve světle výzkumů se zdá, že to však není dlouhé soužití s rodiči, které by vedlo k výraznému odkládání dospělosti a zakládání rodiny, protože s novými vzorci chování, jako jsou singles a bezdětní, se setkáváme právě v případě zemí, kde je tranzice z domácnosti rodičů velmi brzká. Právě v těchto zemích se rodinná tranzice pro mnoho lidí stává méně důležitou, a proto je odkládána do vyššího věku. Ovšem jak naznačují výzkumy, nejsou to ani tak nové socioekonomické podmínky, které by způsobovaly mezi evropskými regiony zmíněné rozdíly v podobě tranzice, ale můžeme, především s ohledem na identifikované modely, hovořit spíše o sociokulturní podmíněnosti v daných oblastech, o síle tradice na straně jedné a o individualizace životních stylů na straně druhé.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUM

V praktické části své diplomové práci se budu zabývat výzkumem, jehož téma je osamostatňování se mladého člověka z orientační rodiny, které jsem se pokusila podepřít předcházející teoretickou částí, čerpanou z odborných zdrojů. Nejprve vymezím výzkumný problém, cíle a výzkumné otázky.

Zdůvodnění pojetí výzkumu:

Pro svůj výzkum jsem zvolila kvalitativní přístup, protože se domnívám, že mi poskytne lepší možnost nahlédnutí na danou problematiku. Považuji ho za nejpřínosnější, jelikož mi umožní hlubší vnoření do tohoto problému a získání potřebných informací a dat pro zvolený výzkum. Také umožní lépe specifikovat vlivy působící na osamostatňování mladého člověka.

Za **výzkumné téma** bylo zvoleno **osamostatňování se mladého člověka z orientační rodiny**.

5.1 Výzkumný problém

Jako výzkumný problém bylo stanoveno **zjistit, jaké vlivy mají podíl na osamostatňování se mladého člověka z orientační rodiny**.

5.2 Výzkumný cíl

Za hlavní výzkumný cíl bylo zvoleno **„Porozumět vlivům podílejících se na procesu osamostatňování se mladého člověka z orientační rodiny.“**

Dílní výzkumné cíle jsou následující:

1. Pokusit se odhalit, jak mladý člověk vnímá vliv vztahů v rodině na své osamostatňování.
2. Porozumět, jak mladý člověk vnímá podíl vlastního partnerského zázemí mimo rodinu, na své osamostatňování.
3. Pokusit se odhalit, jak mladý člověk vnímá aspekty, které ho k osamostatnění posunuly, a naopak také ty, které mu bránily.
4. Porozumět, jak mladý člověk vnitřně prožívá proces svého osamostatňování.

5.3 Výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka výzkumu zní „**Jaké aspekty se podílejí na procesu osamostatňování mladého člověka z orientační rodiny?**“

Dále byly stanoveny dílčí výzkumné otázky, které zní následovně:

1. Jak vnímá mladý člověk vliv vztahů v rodině na své osamostatňování?
2. Jak mladý člověk vnímá podíl vlastního partnerského zázemí mimo rodinu, na své osamostatňování?
3. Jak mladý člověk vnímá aspekty, které ho k osamostatnění posunuly, a naopak také ty, které mu bránily?
4. Jak mladý člověk vnitřně prožívá proces svého osamostatňování?

5.4 Výběr výzkumného souboru

Pro sestavení výzkumného souboru byla zvolena metoda záměrného, přesněji účelového výběru.

Cíl záměrného výběru je takový, že je potřeba vybrat respondenty s nějakým předem definovaným záměrem výzkumníka za účelem zastoupení charakteristik, které výzkumník zvolil (Vojtíšek, 2012, s. 18).

Účelový výběr je veden výhradně záměrem výzkumníka, kdy sám rozhoduje, kdo bude nejlépe odpovídat zaměření a potřebám výzkumu, kterému se věnuje (Vojtíšek, 2012, s. 20).

Jevilo se mi, že tato metoda mi poskytne nejlepší možnost získat potřebné respondenty. Někteří z respondentů se nacházejí v okruhu mých přátel, jiní mi byli doporučeni od mých známých, kteří věděli, že se nacházejí v procesu osamostatňování nebo krátce po tomto procesu. Překvapivě, poměrně mnoho lidí, po tom, co jsem je oslovila, ihned nadšeně souhlasilo s účastí v mém výzkumu.

5.5 Výzkumný soubor

Bylo stanoveno kritérium pro výběr respondentů, a to věk 18 - 26 let. Toto rozmezí bylo zvoleno z důvodu, že se již nacházejí ve věku zletilosti, ale podle sociálního práva se stále jedná o nezaopatřené děti. Další kritérium je, že se respondent právě nachází ve fázi osamostatňování, nebo krátce po tomto procesu. Toto rozpětí bylo stanoveno z důvodu, že

v tomto věku se mladí lidé nejčastěji odpoutávají od orientační rodiny. Zahrnuti byli studenti, pracující - muži i ženy s různými důvody pro odchod z domácnosti rodičů. Předpokládám, že ve výzkumném souboru se budou vyskytovat respondenti, kteří jsou stále ještě ve studiu a také ti, kteří jsou již zaměstnaní. Pokusila jsem se zvolit respondenty z odlišných skupin společnosti, aby bylo docíleno možnosti porovnání možných rozdílů. Bylo vybráno 10 respondentů, 7 žen a 3 muži, aby bylo docíleno dostatečné validity získaných dat. Je důležitá variabilita nezávisle proměnné. Přístup k výzkumnému souboru bude zajištěn zjišťováním informací od osob vyskytujících se v okolí potřebných respondentů. Při vyhledávání vhodných respondentů jsem nedocílila získání respondenta mladšího 22 let, z toho vyplývá, že věk osamostatňování z orientační rodiny se během času zvyšuje. Při průzkumu mého okolí jsem zjistila také skutečnost, že je mnoho lidí, kteří neopustili svou orientační rodinu například i ve 30 letech.

5.6 Volba výzkumné metody sběru dat

Nejprve bych krátce zmínila a uvedla tak čtenáře do problematiky, čeho se týká kvalitativní metodologie.

Kvalitativní metodologie je založená na indukci. Indukce je obecná metoda usuzování, ve které závěr obsahuje informaci a ta přesahuje informace v samotném východisku. Jelikož induktivní závěry překračují informace obsažené v datech, je možné díky indukci vytvářet obecné zákony. Při induktivním postupu odvozujeme ze singulárních výroků tvrzení obecného univerzálního charakteru, které má ale pravděpodobnostní povahu. Dozajista každý výzkumník, který někdy prováděl kvalitativní výzkum, si je vědom, že nepoužíval pouze metodu indukce, ale neustále střídal úroveň dat a teorie, indukce a dedukce (Švaříček a Šed'ová, 2007, s. 14, 15).

Po zvolení směru našeho výzkumu, tedy rozhodnutí, že se budu zabývat kvalitativním výzkumem, byla pro získání potřebných dat do našeho výzkumu zvolena metoda polostrukturovaného rozhovoru.

Při polostrukturovaném rozhovoru jsou stanoveny oblasti a otázky, které budou pokládány, ale v průběhu rozhovoru se mohou měnit, případně dodávat další, pro kvalitnější získávání informací. Před začátkem rozhovoru se informuji, kolik má dotazovaný let. V rozhovoru se vyskytují otázky z oblasti vztahů v rodině a mimo ni, kde se budu ptát na respondentovo vnímání okolností a vlivů na osamostatňování rodinou, partnerem a přáteli,

v další oblasti, týkající se vzdělání a zaměstnání se zaměřím na to, jak dotazovaný vnímá vlivy ze strany vzdělávání a zaměstnání na jeho osamostatňování, budu se dotazovat na vlastní náhled na osamostatňování a představy o budoucnosti, a v poslední části rozhovoru se vyskytnou otázky týkající se niterních pocitů dotazovaného v souvislosti s osamostatňováním od rodiny, tedy jak prožíval tento obtížný proces spojený s velkou změnou v životě mladého člověka.

Metodu polostrukturovaného rozhovoru jsem zvolila, protože mi pomůže získat potřebná data o procesu osamostatňování. Rozhovory budou uskutečněny na různých místech, dle přání respondentů a následné společné domluvy. Při rozhovoru budu přítomna pouze já a dotazovaný. Každý dotazovaný bude předem ujištěn o anonymitě a dále, že informace budou použity pouze pro účely diplomové práce. Rozhovory budou zaznamenány na tablet. Poté bude provedena transkripce.

Cíl polostrukturovaného rozhovoru je následující, a to získat detailní a komplexní informace o studovaném jevu (Švaříček a Šed'ová, 2007, s. 13).

V mém výzkumu se budu snažit pohlédnout pod povrch problému, a odhalit spojitosti a vztahy mezi zkoumanými jevy.

Polostrukturovaný rozhovor je zřejmě nejrozšířenější podoba metody rozhovoru, neboť řeší mnoho nevýhod plně strukturovaného a nestrukturovaného rozhovoru. Je ale náročnější na přípravu, než rozhovor nestrukturovaný. Musí být vytvořeno schéma, které bude pro nás jako pro tazatele ve výzkumu závazné, některé pasáže mohou být ponechány na uvážení tazatele, včetně pořadí a znění otázek, naopak jiné části mohou mít plně strukturovanou formu (Miovský, 2006, s. 159, 160).

5.7 Proces sběru dat

Rozhovory proběhly na místech, která jsme s dotazovanými společně dohodli, často tam, kde si to výslovně přáli dotazovaní. Většinou to byla místa pro ně lehce dostupná. Rozhovory byly dohodnuty předem, nejčastěji přes online kontakt. Při rozhovorech jsem byla přítomna pouze já a dotazovaný. Před začátkem rozhovoru byl každý z dotazovaných ujištěn o anonymitě rozhovorů, o tom, že vše bude nahráváno, ale použito pouze pro účely mé diplomové práce. Všichni účastníci výzkumu s těmito podmínkami bez výhrad souhlasili. Vždy před začátkem konání rozhovoru byl každý z účastníků informován o počtu následujících otázek, a pokud kdokoli z nich chtěl, informovala jsem ho o přibližném času, který

nám rozhovor zabere. Byli také informováni o podstatě našeho rozhovoru. Rozhovory byly zaznamenány pomocí mobilního zařízení.

I když jsem měla v plánu rozhovory uskutečnit s dotazovanými ve věku mezi 18 – 26 lety, nepodařilo se mi sehnat dotazovaného mladšího 22 let, který by již opustil svou orientační rodinu. Jeví se tedy, že věk, ve kterém mladí lidé opouštějí své orientační rodiny, své zázemí, se zvyšuje. Je to dáno velmi často dlouhým studiem, ale možná také tím, že se mladým lidem nechce opouštět komfortní rodinná hnízda, kde se nemusejí stále ještě starat sami o sebe na vlastní pěst. Nejmladší dotazovaný, jakého se mi podařilo objevit, má 22 let, nejstarší 27 let. Je tedy patrné, že věk opouštění orientační rodiny se během času velmi zvýšil.

5.7.1 Dotazovaná 1

Dotazovaná má 23 let, žije ve větším městě, má nedostudované všeobecné gymnázium, ze kterého ve třetím ročníku přešla na učňovský obor kuchař – číšník, který dostudovala. Má staršího přítele, se kterým je již několik let. Účastnice výzkumu byla vybrána, protože mi bylo známo, že se před nedávnem sestěhovala se svým přítelem do malého bytu. Rozhovor se konal v bytě dotazované, na její přání, pro její pohodlí. Dojela jsem na smluvené místo, dotazovaná již čekala na moji návštěvu. Bylo připraveno malé pohoštění, před rozhovorem proběhl krátký přátelský rozhovor u kávy společně i s jejím přítelem. Poté jsme se přemístily do vedlejší malé místnosti, abychom byly o samotě. Při rozhovoru byla lehce rozechvělá, nervózní, což mi poté objasnila, že se bála, aby při rozhovoru neřikala hlouposti. Bylo patrné, že se snažila odpovídat tak, aby mi její odpovědi byly co nejvíce přínosné pro můj výzkum. Po rozhovoru se mi omlouvala za to, že neodpovídala dle svých představ, uklidnila jsem ji, že vše bylo v pořádku.

5.7.2 Dotazovaná 2

Rozhovor proběhl na předem smluveném místě, lehce dosažitelném pro mě i dotazovanou. Dotazovaná přišla přesně ve stanovený čas. Má 24 let, žije ve větším městě, má ukončenou vysokou školu s titulem bakalář na humanitní fakultě Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Pochází z rozvedené rodiny, žila s matkou a dvěma sestrami v malém bytě. Má přítele o několik let staršího, se kterým je druhým rokem. Před rozhovorem chtěla ještě znovu krátce objasnit, o co se bude jednat. Chtěla předem vidět otázky, na což jsem se jí omluvila a vysvětlila, že bude lepší, když bude odpovídat spontánně a bez přípravy. K rozhovoru

měla kladný přístup, byla ráda, že mi může poskytnout potřebné informace. Oční kontakt navazovala jen zřídka, snažila se mluvit co nejvíce zřetelně, což oceňuji. Na některé otázky odpovídala velmi stroze. Po ukončení rozhovoru se chtěla přesvědčit, zda je nahrávka kvalitní. Ještě po ukončení rozhovoru jsme vedly krátkou debatu o jejím a mém životě, a srovnávaly jsme to, jak se ona osamostatnila a já ještě ne, dotazovaná mi tento životní krok mile doporučovala.

5.7.3 Dotazovaná 3

Rozhovor proběhl v mém bytě, kam jsem respondentku pozvala na kávu. V bytě jsme byly samy, v tiché atmosféře. Dotazovaná má 23 let, žije s přítelem v jeho rodinném domě, je zaměstnaná, žije v malém městě. Přítel je o několik let staší než ona. Dotazovaná dorazila přesně ve stanovený čas, nejprve jsme si daly kávu, a popsala jsem jí, o co v rozhovoru půjde, aby byla klidnější. Když jsem viděla, že je již připravená na provedení našeho rozhovoru, začaly jsme. Vypadalo, že dotazovanou náš rozhovor zajímal a bavil. Snažila se mi podávat co nejvíce informací, i přes její občas spíše strohé vyjadřování, na které jsem byla předem připravena, protože se známe od společných přátel. Po ukončení rozhovoru jsme s dotazovanou ještě chvíli seděly a povídaly si o společných zájmech.

5.7.4 Dotazovaný 4

Na výslovné přání dotazovaného rozhovor musel probíhat v malé hospůdce, kde dotazovaný tráví velkou část svého volného času. Dotazovaný má 26 let, má stálé zaměstnání, žije ve větším městě. Vybrán byl z okruhu mých přátel. Na smluvené místo dorazil přesně ve stanovený čas. Přesunuly jsme se ke stolu, který vybral. V hospůdce byl zatím pouze barman, protože dotazovaný čas zvolil tak, abychom rozhovor stihli ještě před otevírací dobou baru. Byl výřečný, uvolněný, snažil se působit velmi zběhle v těchto věcech, to je ale jeho obvyklý způsob vyjadřování. Po ukončení rozhovoru jsme pokračovali ve společné debatě o tématu mé diplomové práce. Dotazovaný chtěl ujistit, že si bude moci přečíst výsledky mé diplomové práce a závěry, které z ní vyplynou, což mě potěšilo. Po skončení našeho rozhovoru si ihned dal alkoholický nápoj a také jsme pokračovali v tématu o mé diplomové práci.

5.7.5 Dotazovaná 5

Dotazovaná byla vybrána na doporučení mého kamaráda, který mě informoval, že se osamostatnila od rodičů, a je ochotná se mnou rozhovor provést. Rozhovor byl uskutečněn

v kosmetickém studiu, které dotazovaná vlastní. Bylo to její přání. Když jsem dorazila na místo, bylo vidět, že dotazovaná je lehce nervózní z rozhovoru, který se měl konat. Ptala se na předchozí dotazované, chtěla vědět, jak rozhovory probíhaly, a kolik to asi tak zabere času. Nebylo to ale tím, že by spěchala, pouze se na rozhovor potřebovala připravit. Má vystudovaný obor kosmetička, a nedostudovaný bakalářský obor managementu. Má 22 let, žije na malé vesnici s přítelem, který je starší o několik let. Bydlí v rodinném domku. Nabídla mi vodu, a mohly jsme začít s rozhovorem. Stále byla poznat lehká nervozita, z toho, že dotazovaná chtěla, aby mi byl rozhovor co nejvíce přínosný, jak mi později sdělila. U některých otázek se rozpovídala více, u některých méně, když se jí zdálo, že i strohá odpověď bude dostačující. Po ukončení rozhovoru bylo vidět, že nervozita opadla a měla radost, že je vše za námi a že mi mohla pomoci se sbíráním potřebných dat k mému výzkumu.

5.7.6 Dotazovaný 6

Dotazovaný má 27 let, má vystudovanou sociální pedagogiku a je na vedoucím postavení v sociálním zařízení poskytující péči pro děti a mládež. Žije ve větším městě. Rozhovor proběhl na smluveném místě v tiché kavárně, jak si přál dotazovaný. Na místo dorazil včas, s vcelku nadšeným očekáváním našeho rozhovoru. Jak mi sdělil, již dříve se účastnil kvalitativního výzkumu formou rozhovorů, jako jeden z respondentů. Bylo vidět, že je rád, že jsem ho oslovila a může mi sdělit své zkušenosti. Myslím, že i díky vyššímu věku bylo vidět, že je více uvolněný, než mladší dotazovaní. Během rozhovoru často navazoval oční kontakt a pokyvoval hlavou. Bylo patrné, že ho náš rozhovor zajímá a snažil se podat potřebné informace. Byl schopný se o některých otázkách dlouze rozvyprávět. Bohužel, občas se jakoby zapomněl, a začal mluvit velmi tiše, což nebylo úplně vhodné vzhledem k nahrávání rozhovoru. Po ukončení rozhovoru se zajímal o celý můj výzkum, proč jsem si zvolila právě kvalitativní metodu a popřál mi mnoho štěstí ke zvládnutí této závěrečné práce.

5.7.7 Dotazovaný 7

Dotazovaný byl osloven také na doporučení mého kamaráda. Rozhovor na přání dotazovaného proběhl v jeho bytě, který sdílí spolu s kamarádem. Setkali jsme se na smluveném místě, ze kterého mě dovedl do svého bytu. Má 23 let, nedávno ukončil bakalářské studium, nyní je zaměstnaný. Rozhovor proběhl v klidu a pohodlí, aby se dotazovaný cítil co nejlépe. Ihned po mém příchodu mi přichystal vodu k pití. Chtěl rychle začít, na rozdíl od některých dotazovaných vůbec nechtěl vědět otázky předem, což jsem byla potěšena, pro-

tože bych mu je stejně nerada poskytovala. Bylo vidět, že se těší, a tak jsme začali téměř ihned. Snažil se mluvit přiměřeným tempem a hlasitostí, což chvílemi samozřejmě neuhlídal a hlasitost se vytrácela. Nenavazoval příliš oční kontakt. Často se snažil ještě své odpovědi doplňovat o další informace. Po ukončení rozhovoru jej kladně zhodnotil a řekl, že jej bavil. Poté jsme si ještě chvíli povídali a poté se rozloučili.

5.7.8 Dotazovaná 8

Rozhovor proběhl na klidném místě, které si dotazovaná zvolila. Nejprve jsme rozhovor chtěly uskutečnit v kavárně, kam dotazovaná ráda chodí, ale pro rušný šum jsme se na návrh dotazované přesunuly do vozidla, abychom měly klid a ticho pro náš rozhovor. I přes tyto méně příznivé podmínky, bylo vidět, že je dotazovaná uvolněná. Má 26 let, zaměstnaná v sociálních službách, má vystudovaný obor sociální pedagogika bakalářský program. Dotazovaná byla vybrána z okruhu mých přátel. Před rozhovorem mi sdělila, že má strach, aby všem otázkám dobře porozuměla. Ujistila jsem ji, že pokud se zadrhne nebo cokoliv jiného, není to žádný problém a ať se tím neznepokojuje. Občas odpovídala stroze a rychle. Nebylo to tím, že by chtěla mít vše rychle za sebou, ale sama vím, že je to její obvyklý způsob vyjadřování. Oční kontakt navazovala jen u některých otázek, u těch více osobních spíše nenavazovala. Po ukončení rozhovoru se chtěla přesvědčit, zda je nahrávka kvalitní a slyšitelná. Rozloučily jsme se a respondentka mi popřála mnoho zdaru v mé diplomové práci.

5.7.9 Dotazovaná 9

Rozhovor proběhl v malé kavárně poblíž místa zaměstnání dotazované, jak si sama přála a navrhla. Na rozhovor měla stanovený čas ve své pracovní pauze. Bylo vidět, že se těší a je zvědavá. Má 22 let, žije v menším městě, s přítelem ve společném malém bytě. Je zaměstnaná, má vystudovanou střední ekonomickou školu. Snažila se mluvit srozumitelně, připadalo mi, že rozhovor bere velice vážně a zodpovědně. Zajímala se celkově o mou diplomovou práci a o moje studium, a také proč jsem si vybrala zrovna toto téma. Při rozhovoru často navazovala oční kontakt. U některých odpovědí se rozmluvila více, u některých méně. Stávalo se, že začala mluvit rychlým tempem, jakoby mi chtěla sdělit co nejvíce informací. Rozhovor byl velmi citově zbarvený. Snažila se mi opravdu dovolit nahlédnout do jejího osobního života a bylo vidět, že jí to nevadí v žádných oblastech rozhovoru. Často se snažila své odpovědi více a více rozvádět. Bylo vidět, že je jí příjemně. Byla ráda, že

mi může pomoci s mou diplomovou prací. Po ukončení rozhovoru mi sdělila, že je velice ráda, že jsem si ji do svého výzkumu vybrala.

5.7.10 Dotazovaná 10

Rozhovor byl uskutečněn v kanceláři sociálního zařízení pro děti a mládež, jak si dotazovaná přála. Má 23 let, dříve žila v malém bytě ve větším městě spolu s matkou a dvěma sestrami. Studuje střední školu v městě svého bydliště. Dorazila přesně ve stanovený čas. Dotazovanou jsem oslovila na doporučení našich společných přátel. V kanceláři bylo připraveno malé pohoštění, usedly jsme ke stolku a já jí opětovně krátce objasnila, čeho se rozhovor bude týkat. Měla málo času, tak jsme rychle začaly. Dotazovaná mluvila rychle, někdy až příliš spěšně. Snažila se, aby byla velmi nad věcí, vypadalo, že rozhovor nebere nějak příliš vážně. Nenavazovala příliš oční kontakt. Často se usmívala, ale byl to jeden z rozhovorů, při kterém jsem se cítila asi nejvíce nejistá. Po ukončení rozhovoru dotazovaná spěšně odešla.

Pro přehlednost přikládám tabulku se základními údaji o jednotlivých dotazovaných.

	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10
Pohlaví	Žena	Žena	Žena	Muž	Žena	Muž	Muž	Žena	Žena	Žena
Věk	23	24	23	26	22	27	23	26	22	23
Rodinné vztahy	Žila s rodiči a sestrou	Žila s matkou a dvěma sestrami	Žila s rodiči a sestrou	Žil s rodiči	Žila s rodiči	Žil s rodiči	Žil s rodiči	Žila s rodiči	Žila s rodiči a bratrem	Žila s matkou a dvěma sestrami

Tab. č. 1

5.8 Způsob zpracování dat

Jelikož potřebuji zjistit nové skutečnosti z oblasti osamostatňování mladého člověka, ve výzkumu použiji otevřené, axiální a selektivní kódování. V textu přepsaných rozhovorů tedy vyznačím určité kódy. Kódy, které se budou týkat určitých vlastností procesu osamostatňování. Ty pak podle podobnosti a vzájemnosti seskupím do kategorií, které pojmenuji metaforickým pojmenováním a popíši. Například data o rodinných vztazích přiřadím do jedné kategorie, následující bude tvořena z dat týkajících se partnerských vztahů mladého člověka, dále týkající se toho, co podpořilo, nebo naopak bránilo mladému člověku osamo-

statnit se z orientační rodiny. Poslední kategorie bude tvořena z dat, která se týkají představ a plánů o budoucnosti. Z informací získaných a sepsaných do kategorií, pak dále vyberu teď již jasně pozorovatelná data (označená pomocí kódů), potřebná k vyhodnocení výzkumných otázek. Budu dbát na to, abych na každého respondenta pohlížela jednotlivě. Otevřené kódování mi pomůže vyselektovat určité znaky, které se váží k procesu osamostatňování mladého člověka. Jak jsem již zmínila, zaměřím se na oblast rodinných vztahů, partnerských vztahů, představ a plánů a také aspektů, které podpořily nebo naopak bránily v osamostatnění. Poté následuje kódování axiální, při němž budu data spojovat a upřesňovat, nadále seskupovat kategorie, které jsem identifikovala při otevřeném kódování nahrazených rozhovorů. Tady se již budu více cíleně snažit objevit a rozvinout kategorie ve smyslu paradigmatického modelu. Zaměřím se na rozvíjení kategorií ve smyslu jejich příčinných podmínek, které ji způsobují. Následně vyhledám ucelený kontext. I při axiálním kódování budou hledány další vlastnosti kategorií. Popíšu vzniklé kategorie svými vlastními komentáři a dodatky k danému tématu. V selektivním kódování poté vyberu jednu centrální kategorii, kterou systematicky uvedu do vztahu k ostatním kategoriím a budu tyto vztahy ověřovat. Tedy vynasnažím se najít spojitosti mezi kategoriemi. I při tomto se kategorie mohou dále rozvíjet a zdokonalovat. Zejména bude dále rozvíjena centrální kategorie dalšími poznatky získanými z kódování. Bude vytvořeno paradigma, srovnám tudíž již zjištěná a ověřená data, s daty nově získanými v tomto výzkumu. Je možné, že výzkumné otázky se v průběhu pozmění a zúží se jejich záběr. Celkově se vynasnažím pochopit vztah mezi teorií a empirií. Nakonec budou setříděna hlavní data získaná od dotazovaných o dané problematice.

Hlavní výzkumná otázka výzkumu zní „**Jaké aspekty se podílejí na procesu osamostatňování mladého člověka z orientační rodiny?**“

Tady se zaměřím na data a informace pravděpodobně téměř ze všech vzniklých kategorií. Nebudu se zabývat přímo kódy, ale již vzniklými kategoriemi, čímž si uspořádám práci. Díky selektivnímu kódování budou vztahy mezi kategoriemi ověřeny. Poté porovnáám data získaná od jednotlivých dotazovaných, zda se shodují, nebo naopak rozcházejí v jiných názorech, výpovědích. Není podmínkou, aby se dotazovaní shodovali. Získané informace budou doplněny přímými citacemi z rozhovorů, pro větší autentičnost. Pokud již přestanu nalézat nové údaje ke kategoriím, bude proces analýzy ukončen.

Dále byly stanoveny dílčí výzkumné otázky, které zní následovně:

1. Jak vnímá mladý člověk vliv vztahů v rodině na své osamostatňování?

Zde se budu zabírat získanými informacemi o tom, jak mladí lidé vnímají vztahy v rodině a jejich vliv na osamostatňování. Díky postupnému kódování od otevřeného, přes axiální až po selektivní, budu mít jasně utříděná data, potřebná k vyhodnocení výzkumných otázek. Setřídím zde informace od všech dotazovaných o vlivu vztahů v rodině na jejich osamostatňování, porovnáám je, popíši, v čem se liší a naopak shodují. Tedy budu zjišťovat, čím a jak mohou rodinné vztahy buď uspišit, nebo naopak oddálit odchod z orientační rodiny, to všechno z pohledu vnímání mladého člověka.

2. Jak mladý člověk vnímá podíl vlastního partnerského zázemí mimo rodinu, na své osamostatňování?

Budou zde setříděna a popsána data týkající se vnímání osamostatňování a vztahového zázemí jedince mimo rodinu. Pokusím se zjistit, jak mladý člověk cítí, že ho ovlivňují při tomto procesu vztahy mimo rodinu, zda mu například poskytují dostatečné citové zázemí a pomohou mu odpoutat se od orientační rodiny, zda cítí, že mohou částečně nahradit vztahové zázemí v rodině. Použiji kódy (kategorie) týkající se této oblasti.

3. Jak mladý člověk vnímá aspekty, které ho k osamostatnění posunuly, a naopak také ty, které mu bránily?

Zde sesbírám data, týkající se těch aspektů, které mladého člověka k osamostatnění posouvaly, a naopak také ty, které mu v tom bránily. Budou seskupeny informace týkající se této oblasti, a doplněny citacemi z rozhovorů, dokládajícími získané výsledky.

4. Jak mladý člověk vnitřně prožívá proces svého osamostatňování?

V této dílčí výzkumné otázce se zaměřím na řešení vnitřních pocitů a prožívání mladého člověka ohledně vlastního osamostatňování. Budu zjišťovat, porovnávat a ověřovat data o tom, jak mladý člověk vnímá proces svého osamostatnění ve svém nitru.

5.9 Analýza dat

Po tom, co byly rozhovory nahrány, přepsány a byla provedena jejich analýza, vplynuly čtyři kategorie. První z nich seskupuje data o vztazích v orientačních rodinách dotazovaných, druhá se zabývá partnerskými vztahy dotazovaných, třetí shrnuje poznatky o aspektech, co podpořily, nebo naopak bránily v osamostatnění od orientační rodiny a poslední čtvrtá kategorie zahrnuje představy a plány mladých lidí o budoucím životě po jejich

osamostatnění. Za centrální kategorie pro pozdější axiální kódování byla zvolena kategorie třetí.

„Kódování představuje operace, pomocí nichž jsou údaje rozebrány, konceptualizovány a opět složeny novými způsoby.“ (Strauss a Corbinová, 1999, s. 39)

„Kódování je odvozeno od toho, co Glaser (1978) i Strauss (1987) nazývají „koncept - indikátor model“. Tento model se skládá ze dvou prvků, které náleží k různým rovinám výzkumu. Indikátory jsou datové fragmenty (úryvky výpovědí respondentů, záznamy o chování pozorovaných aktérů atd.).“ (Švaříček a Šed'ová, 2007, s. 90)

Indikátor je tu pojímán jako něco co reálně existuje, na co data upozorňují (je to v nich obsaženo), a také jako to, co indikuje výskyt určitého obecněji definovatelného jevu (Švaříček a Šed'ová, 2007, s. 91).

„Obecnější definice – koncept – již není přítomná v datech samých, nýbrž je do nich vnášena výzkumníkem. Přiřazení indikátoru k určitému konceptu je aktem interpretace.“ (Švaříček a Šed'ová, 2007, s. 91)

Kódování můžeme považovat za proceduru, která umožňuje z množství dat „vytáhnout“ proměnné (Švaříček a Šed'ová, 2007, s. 92).

Otevřené kódování odhaluje témata v získaných datech, která jsou nejdříve na nízké úrovni abstrakce a mají vztah k položeným výzkumným otázkám. Lze kódovat slovo od slova, podle odstavců, nebo celých textů a případů. Kódy označují určité věci – podstatná jména nebo i slovesa (Hendl, 2012, s. 247).

Kódování je proces analýzy údajů. Otevřené kódování je proces rozebírání, prozkoumávání, porovnávání konceptualizace a nakonec kategorizace údajů (Strauss, a Corbinová, 1999, s. 42).

Otevřeným kódováním je nazývána ta část analýzy, která se zabývá označováním a kategorizací pojmů pomocí pečlivého studia získaných údajů (Strauss a Corbinová, 1999, s. 43).

Seskupíme podobné kódy (Strauss a Corbinová, 1999, s. 45).

Vzniklé kategorie poté pojmenuji.

Následuje axiální kódování, při kterém jsou údaje po otevřeném kódování znovu uspořádány novým způsobem, prostřednictvím vytváření spojení mezi kategoriemi. To je pro-

vedeno v duchu kódovacího paradigmatu. Toto paradigma zahrnuje podmiňující vlivy, jev, kontext, strategie jednání, interakce a následky (Strauss a Corbinová, 1999, s. 70).

Z tohoto paradigmatu využiji pojmy podmiňující vlivy, neboli příčinné podmínky, jev a kontext.

Jev neboli fenomén, je koncept, který drží části při sobě. Příčinné, nebo jinak nazývané kauzální podmínky jsou proměnné nebo události, které vedou k fenoménu (jevu). Kontext je těžké odlišit od příčinné podmínky, záleží na volbě výzkumníka. Jedná se přesněji o specifické hodnoty parametrů prostředí (Hendl, 2012, s. 250).

V průběhu axiálního kódování výzkumník tvoří osy propojující jednotlivé kategorie (Hendl, 2012, s. 248).

V axiálním kódování tedy získáme obraz o vztazích mezi různými kategoriemi. Poté následuje kódování selektivní. V průběhu selektivního kódování máme snahu vyhledat hlavní kategorii. Ta bude integrovat ostatní kategorie. Poté následuje formulace vztahů k ústřední kategorii. Ústřední kategorie je v podstatě cílem celé analýzy. Je to fenomén, kolem něhož jsou integrovány ostatní kategorie vzniklé v procesu axiálního kódování. Musí vše spojit a držet pohromadě. Popis výsledků je započat rozborem produktu axiálního kódování (Hendl, 2012, s. 251, 252).

Uvádění centrální kategorie do vztahu k ostatním kategoriím se provádí pomocí paradigmatu - podmíněčné vlivy, kontext, strategie, následky (Strauss a Corbinová, 1999, s. 92).

Já použiji toto výše zmíněné paradigma, a využiji pojmy podmíněčné vlivy, neboli příčinné podmínky, jev a kontext.

5.9.1 Otevřené kódování

Nejprve bude provedeno otevřené kódování, při němž seskupíme veškerá získaná data od dotazovaných do jednotlivých kategorií. Podrobně rozebraná analýza dat každého z dotazovaných, kde jsou obsaženy i přímé citace z rozhovorů, je uvedena v příloze.

5.9.1.1 Kategorie 1 – „Moji blízcí“

V první kategorii se budu zabývat rodinnými vztahy dotazovaných, jelikož vztahy s rodinnými příslušníky považuji za velmi důležitý aspekt v procesu osamostatňování mla-

dého člověka. Mohou jej k rodině připoutávat, nebo naopak posouvat v tomto procesu kupředu a zavdávat mu příčiny k odchodu.

Vliv na osamostatnění mohou mít špatné rodinné vztahy, mladý člověk může získat pocit, že by měl odejít co nejdříve je to možné, jako takové „vysvobození“. Zejména pokud vztah není dobrý s matkou, vliv to může mít značný. Jak uvádí D1, s matkou „*nikdy neměly nějaký úplně dobrý vztah*“. Nebo také rozpory s otcem mohou zapůsobit. Poté pro něj může být osamostatňování o to lehčí a může z něj mít větší radost, ale není to podmínkou. Kupříkladu D2 v rozhovoru zmiňuje, že jí rodinné vazby nechybí a jak říká: „*jsem teď takhle, od teďka, asi šťastnější*.“ K pohodovému zvládnutí odloučení pomáhá také to, když je odchod pozvolný. Také sourozenecké vztahy mohou osamostatnění uspíšit či oddalovat, dle toho, jak jsou vřelé. I přesto, že jsou rodinné vztahy dobré, mladí lidé se mohou těšit na svůj odchod. Těsné vztahy mohou ale zapříčinit těžší odloučení od rodiny, jak pro stranu rodičů, tak i dítěte. Může se stát, že vztahy jsou chladné, potom na průběh osamostatnění nemají téměř žádný vliv, jak je vidět u D4, kdy uvádí, že „*Nebylo s čím se vyrovnávat*.“ Také se vyskytuje jev, že se vztahy po osamostatnění značně zlepší, vyřeší se rozpory.

5.9.1.2 Kategorie 2 – „*Láska*“

Zde, ve druhé kategorii, se zabývám vztahy mimo rodinný okruh, tedy zejména vztahy partnerskými, které dotazovaný navázal. Považuji partnerské vztahy za velmi významný bod, který mladého člověka může posunout ke svému osamostatnění a založení vlastní společné domácnosti.

Vliv partnerského vztahu je zřejmý, plánování mnohdy začne ve chvíli, kdy vznikne stálý pár. To vidíme ve výpovědi D1: „*Když ee... je to už vážnější teda...jsme zvažovali, že teda budeme spolu bydlet...*“, také u D5, kdy říká v souvislosti, co na ni při procesu osamostatňování působilo, že „*nejvíc to bylo to, že jsem si našla přítele*“ a podobně u D10, která uvádí, že „*sama bych si nedovedla představit nějak jako si něco pronajímat nebo kupovat dům*“. Objevuje se touha po společné domácnosti, kontaktu s partnerem, to je sílou, která vede mladé lidi kupředu k osamostatnění od rodiny. Přestěhování se uskuteční často až s partnerem, nebo i přímo k partnerovi. Mladé ženy se stěhují ke svému příteli, zejména pokud je starší a má své zázemí, zaměstnání. Všechno toto zmíněné kladně ovlivňuje proces osamostatnění, zklidňuje ho, usnadňuje, zrychluje. D2 přímo uvádí, že „*s přítelem bylo stěhování jednodušší*“. D9 zmiňuje, že sestěhování s partnerem bylo pozvolné, její výpověď zní, že „*Jednoho dne jsem jakdyby pomalu zjistila, že u něho bydlím....*“.

5.9.1.3 Kategorie 3 – „*Tam, či zpět*“ – *Ústřední kategorie*

Ve třetí kategorii se budu zabývat získanými daty o aspektech, které podpořily, nebo naopak bránily a oddálily osamostatnění dotazovaných z orientační rodiny.

Ukázalo se, že velký vliv na osamostatnění má partnerský vztah, a to zejména u mladých žen. Můžeme tedy pozorovat, že mladí lidé mají strach, jít do takového náročného životního kroku sami, bez opory partnera, a to zejména ženy. D1 tvrdí, že „*se prostě těšila, že už budu mít prostě takové to svoje s tím přítelem*“. Dále má jistý vliv ukončení vzdělání a nalezení zaměstnání, tedy zabezpečení finančního příjmu. Dále osamostatňování podporuje to, když má mladá žena pocit, že je partner zabezpečný. I touha po vlastní domácnosti a svobodě ovlivňuje dobu odchodu od orientační rodiny. Občas to jsou také nepříliš dobré rodinné vztahy. Dále hrají svou roli zkušenosti od přátel, co se již osamostatnili. Mladé lidi naopak od osamostatnění odrazuje strach z vedení vlastní domácnosti.

5.9.1.4 Kategorie 4 – „*Co bude, jak bude*“

Do této kategorie jsem shrnula poznatky o plánech a představách dotazovaných ohledně jejich budoucího života po osamostatnění.

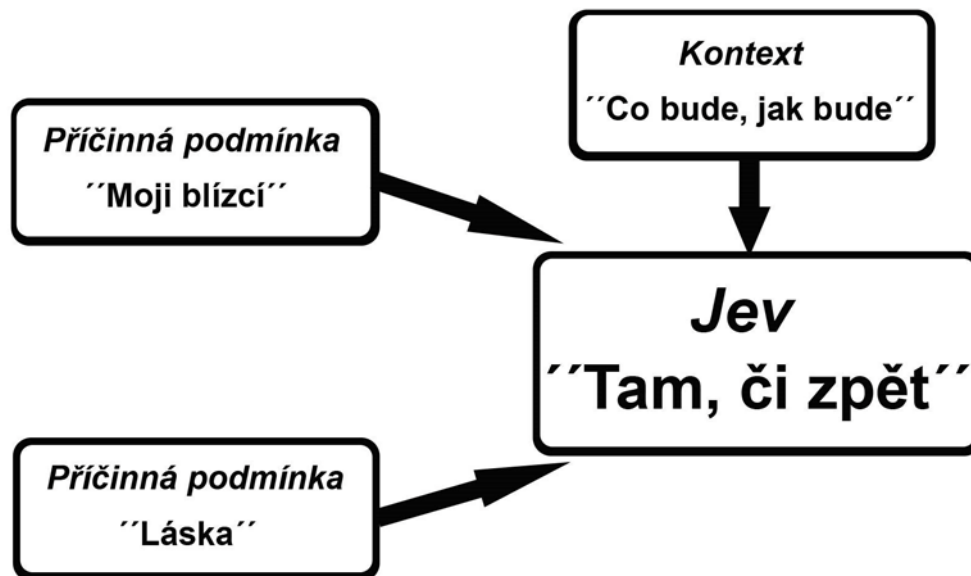
Plány na osamostatnění začínají po nalezení vhodného partnera, to je podstatnou hnací silou, která vede k osamostatnění a založení vlastní domácnosti, právě společně s partnerem. Můžeme vidět touhu bydlet s partnerem, trávit s ním společný čas. Ukazuje se, že dříve než po započetí vážnějšího partnerského vztahu mladí lidé o osamostatnění přemýšlejí méně. Velkou roli v tom, jak si mladí lidé vysnívají svůj život po osamostatnění, hraje představa volnosti a svobody, to je často vede kupředu. Chtějí si vyzkoušet, život bez rodičů, bez pravidel, bez kontroly. Například D9 uvádí, že se těšila, že „*zas si udělám vše...co...po svojem*“. Občas se objevují i představy o samostatném (spíše muži) nebo skupinovém bydlení, i bydlení s kamarádkou. V myšlenkách mladých lidí se míhají obavy z vedení chodu domácnosti. Nejsou si jisti, zda na vše budou stačit sami, byli přece zvyklí, že domácnost vedli jejich rodiče. Mladí si celkově rádi představují, jak bude vypadat jejich samostatnost, jak vše bude probíhat. Představy mohou zahrnovat i touhu po vlastní rodině.

5.9.2 Axiální kódování

Po tom, co jsem v otevřeném kódování vytvořila čtyři kategorie z dat získaných z rozhovorů, bude jako další provedeno kódování axiální.

Schéma

„Moji blízcí“ (PŘÍČINNÁ PODMÍNKY) → „Láska“ (PŘÍČINNÁ PODMÍNKY) → „Tam, či zpět“ (JEV) → „Co bude, jak bude“ (KONTEXT)

Obr. č. 1

Popis schématu

Návrh schématu byl převzat z knihy Kvalitativní výzkum - základní teorie, metody a aplikace od Hendla (2012, s. 250).

Já nazývám jeho „kauzální“ podmínky jako „příčinné“.

Na rozhodování, zda v rodině ještě zůstat, nebo se již osamostatnit, tedy na JEV, kategorie „Tam, či zpět“, mají rozhodně vliv rodinné vztahy, tedy kategorie „Moji blízcí“. Je rozhodující, zda jsou spíše dobré či špatné, zda mladého člověka v orientační rodině drží nebo ho spíše odpoutávají. Jsou to tedy PŘÍČINNÉ PODMÍNKY daného ústředního JEVU. Za další PŘÍČINNÉ PODMÍNKY můžeme považovat kategorii „Láska“. Partnerské vztahy totiž velmi ovlivňují mladého člověka v tom, zda v rodině nadále zůstat, či ne. Ne všichni mají odvahu založit domácnost samostatně, zejména ne ženy. Nalezení trvalejšího partnerského vztahu, znamená posunutí v myšlení o osamostatnění mnoha jedinců. Člověk je přeci jen „naprogramován“ k párovému soužití, k zakládání rodiny. Vše je možno zasadit do KONTEXTU kategorie „Co bude, jak bude“. Tady můžeme pozorovat představy mladých lidí o budoucím životě. Tyto představy jsou značně ovlivněny partnerskými vztahy. Tedy

vidíme, že souvislosti lze hledat všude. Tak jako osamostatňování považujeme za proces, tak i samy jednotlivé jevy, které se k němu váží, které se kolem tohoto procesu osamostatňování vyskytují, vytváří také proces, kde vše se vším souvisí.

5.9.3 Selektivní kódování

Jako poslední část kódování bude provedeno selektivní.

V selektivním kódování se opírám knihu o Hendla (2012) Kvalitativní výzkum – základní teorie, metody a aplikace, jehož výklad se opírá o přístup Strausse a Corbinové.

Za **ústřední kategorii** byla zvolena kategorie „**Tam, či zpět**“. Vztahují se k ní a ovlivňují ji všechny ostatní kategorie. Můžeme ji brát za takový „rozhodovací proces“. Proč odejít, proč zůstat? Mladému člověku se v období osamostatňování míhá hlavou mnoho myšlenek. Na to, zda se mladý člověk rozhodne již rodinu opustit nebo v ní setrvat, působí jak rodinné a partnerské vztahy, tak i jeho vlastní plány a představy o budoucnosti. Ke kategorii „**Tam, či zpět**“, se váže kategorie „**Moji blízcí**“, jako její **příčinná podmínka**, která má velký vliv. Ovlivňuje ji, protože téměř každý jedinec alespoň trochu dbá na názory své rodiny, ve které vyrůstal. Pokud ne tak zcela, tak alespoň na některého jejího člena, nejčastěji matku, se kterou bývá vztah dítěte nejbližší. Kategorii „**Láska**“ a její kódy také můžeme považovat za **příčinné podmínky** ústřední kategorie „**Tam, či zpět**“, kterou považujeme za hlavní **jev**. Kódy v kategorii láska totiž značně vedou k rozhodování, zda v rodině zůstat, nebo ji již opustit. Člověk často potřebuje zázemí, to partnerské, aby měl touhu po rozvíjení vlastní domácnosti. Může ve druhém vidět oporu, je jakoby „na stejné lodi“, na jedné straně břehu, tam, kde se ocitli všichni mladí lidé, kteří se rozhodli pro započetí života mimo svou orientační rodinu. Pokud se již mladý člověk dostane do stádia rozhodování, zda odejít či setrvat v orientační rodině, přemýšlí již o budoucnosti, má své plány a představy. Tyto plány má ale již i před započítím osamostatňovacího procesu. Proto bychom kategorii „**Co bude, jak bude**“, měli považovat za **kontext** celého hlavního jevu a schématu. To, jak si mladý člověk představuje svůj budoucí život, zda ho vidí spíše optimisticky, nebo negativně, zda hledá spíše to krásné, co ho čeká, nebo se naopak zaobírá těžkostmi, které mohou nastat, také velmi ovlivní čas jeho odchodu od rodiny. Mládí je ale nastaveno tak, abychom měli touhu po zkoumání nepoznaného, pouštěli se do dalších a dalších dobrodružství, a za jedno takové dobrodružství lze nepochybně považovat i zakládání vlastní domácnosti.

Analýza dat byla ukončena u deskriptivního popisu.

5.9.4 Shrnutí a porovnání

Výsledky je možno srovnat se statí Aleny Mackové z roku 2011 s názvem „Prodlužující se soužití s rodiči jako odkládání dospělosti?“.

Z mého výzkumu vyplynulo, že mladí lidé se často osamostatní až po nalezení vhodného partnera.

Také Alena Macková se zmiňuje, že dle Goldscheidera a Goldscheidera se například v jižních zemích se mladí lidé mnohem pravděpodobněji stěhují pryč od rodičů kvůli bydlení s partnerem (Macková, 2011, s. 19).

Dalším výrazným jevem vycházejícím z mého výzkumu je také to, že mladí lidé odcházejí z orientační rodiny často až po nalezení zaměstnání, tedy zabezpečení vlastního finančního příjmu.

Podobně i v práci Aleny Mackové (2011, s. 18) se dozvídáme, že rozhodnutí o odchodu z orientační rodiny ovlivňují vlastní příjmy mladých lidí. Je to signifikantní proměnná, která zvyšuje pravděpodobnost vlastního bydlení.

Alena Macková (2011, s. 18) také uvádí, že nezaměstnanost či ekonomická neaktivita má záporný vliv na proces odchodu od rodičů.

6 INTERPRETACE A VYHODNOCENÍ ZÍSKANÝCH DAT

Ze získaných dat bude vyhodnocen cíl hlavní a také cíle dílčí.

6.1 Výzkumné cíle

Hlavní výzkumný cíl

„Porozumět vlivům podílejících se na procesu osamostatňování se mladého člověka z orientační rodiny.“

Hlavní výzkumný cíl, který jsem si zvolila, lze vyhodnotit z provedeného výzkumu tak, jak uvádím níže.

Jako jeden z vlivů působících na proces osamostatňování mladého člověka byly zjištěny vazby se členy jeho orientační rodiny. Jedná se jak o vztahy s matkou a otcem, tak i o vztahy sourozenecké. Pokud jsou vazby těsné, odchod poté může být obtížnější jak pro rodiče, tak i pro mladého člověka. V opačném případě, kdy vztahy nejsou příliš vřelé, může mladý člověk naopak cítit potřebu svou orientační rodinu opustit v co nejbližší možné době.

Za další významný aspekt, který ovlivňuje proces osamostatňování, lze vnímat partnerský vztah. Bylo tomu tak zjištěno zejména u mladých žen, pro které je při osamostatňování partner silně působícím aspektem. Mladé ženy také velice citlivě vnímají a pokládají za důležité to, zda je jejich partner finančně zabezpečený.

Dále to, zda mladý člověk ukončil vzdělání a posléze našel zaměstnání, má vliv na tento životní krok. Z toho je patrné, že mladí lidé mají jistou zodpovědnost a jsou si vědomi, že nemohou již nadále spoléhat na finanční zabezpečení od svých rodičů.

Z analýzy rozhovorů byla jako častý aspekt podílející se na procesu odpoutání od orientační rodiny pozorována touha po svobodě. Ta je pro mladé lidi typická, chtějí převzít život do svých rukou, korigovat si jej již dle svého uvážení.

Nadále je nutno brát v potaz jistou inspiraci od přátel, kteří již osamostatnění úspěšně dokončili. To mnohdy mladé lidi posune směrem kupředu, směrem k založení jejich vlastní domácnosti. Je možné, že jim to dodává určitou sebejistotu, důvěru v to, že pokud osamostatnění dosáhli jejich přátelé, zvládnou to i oni.

Za poslední bych ráda zmínila i aspekt, který může naopak odrazovat od odchodu z orientační rodiny. Je jím obava z vedení domácnosti, o které mladí lidé často přemýšlí.

Dílčí výzkumné cíle

1. Pokusit se odhalit, jak mladý člověk vnímá vliv vztahů v rodině na své osamostatňování.

Vztahy s členy rodiny jsou vůbec prvními, které v životě navážeme. Je proto téměř jisté, že budou pro náš budoucí život velmi významné. Proto se jimi zabývá první dílčí výzkumný cíl, z jehož vyhodnocení vyplynulo, že rodinné vztahy mají viditelně velký vliv na proces osamostatňování. Pokud nejsou úplně dobré, mladý člověk může vnímat, že by bylo dobré rodinu opustit, co možná nejdříve to bude možné. Roli mohou hrát vztahy s matkou, otcem, ale i sourozenci. V případě, kdy je mezi sourozenci vřelý citový vztah, mladého člověka to může k domovu poutat, pokud je tomu naopak, začíná více přemýšlet o svém odchodu. Stává se, že tím mladý člověk chce utéci před rodinnými neshodami. Může se i jevit, že má v takových případech mladý člověk z odchodu větší radost, ale to není podmínkou. Naopak pokud jsou rodinné vztahy těsné, může nastat těžší odloučení od rodiny pro obě strany. Jsou také případy, kdy jsou rodinné vztahy chladné, ty potom průběh osamostatňování výrazněji neovlivňují. Pokud se budu zabývat i vztahy po odchodu od rodiny, bylo zjištěno, že se po tomto procesu mohou značně zlepšit.

2. Porozumět, jak mladý člověk vnímá podíl vlastního partnerského zázemí mimo rodinu, na své osamostatňování.

Partnerské vztahy mají rozhodně velký vliv na osamostatňování mladých lidí. Ne nadarmo se říká, že partner je naše druhá polovička. Je tomu tak zejména u mladých žen, kterým jejich partner často k osamostatnění pomůže. Samotné plánování odchodu od rodičů mnohdy nastává až v okamžiku, kdy si najdou stálějšího partnera. Stává se i to, že se mladá žena přestěhuje přímo k partnerovi, pokud je starší a má již zařízeně vlastní bydlení. Tento jev tedy velmi kladně ovlivňuje proces osamostatnění. Vliv má také to, zda má partner stálé zaměstnání, pak se žena cítí bezpečněji a proces osamostatnění to výrazně posune kupředu.

3. Pokusit se odhalit, jak mladý člověk vnímá aspekty, které ho k osamostatnění posunuly, a naopak také ty, které mu bránily.

Je mnoho věcí, které mladého člověka k rodině poutají, nebo jej naopak posouvají k založení vlastní domácnosti. Jako jednu z hlavních uvedu partnerský vztah, který má kladný vliv na čas odchodu od orientační rodiny, zejména pokud se jedná o trvalejší svazek. Hlavně ženy vnímají partnera jako důležitý aspekt v jejich osamostatňování. Mladí lidé mají

mnohdy obavy z opuštění rodičů bez trvalého partnerského vztahu, je pro ně pohodlnější mít oporu ve druhém člověku, ve svém partnerovi, se kterým chtějí trávit čas. Je to dáno již ze samotného biologického nastavení člověka, kdy je přirozená touha navazovat vztahy s druhým pohlavím. Jako další aspekt, který ovlivňuje osamostatnění mladých lidí, jsem vyzorovala ukončení vzdělání a také nalezení zaměstnání. Mladí lidé tak získají finanční jistotu, zabezpečení, díky kterému mají prostředky k založení své domácnosti. Pozorují tedy jistou odpovědnost, kdy nechtějí nechat sponzorování vlastního života mimo rodinu na svých rodičích. Pokud se zaměříme na tuto oblast, zejména mladé ženy kladně ovlivňuje to, když je jejich partner zabezpečený. Dále je to touha po svobodě, která mladé lidi vede k zakládání svých domácností, popřípadě společných domácností s partnerem. Mladý člověk se již cítí soběstačný, chce si řídit svůj život podle sebe. Svůj vliv mohou mít i špatné rodinné vztahy, od kterých chtějí utéci. Napomohou často i zkušenosti přátel, kteří již tento proces úspěšně podstoupili. Člověk si vždy rád vyslechne rady od zkušenějších, které mu mnohdy mohou jeho život ulehčit, může se díky nim vyvarovat mnohým problémům. Jedna z věcí, která mladé lidi naopak od odchodu z rodiny odrazuje, může být obava z vedení vlastní domácnosti. Je to přeci pro mladého člověka naprosto nová povinnost, doteď se mohl spoléhat alespoň částečně na další členy své orientační rodiny. Další věc, co může přispět k rozhodnutí pro opuštění orientační rodiny, jsou špatné rodinné vztahy. Mladý člověk může pociťovat touhu od nich utéci. U sourozeneckých vztahů může jít o připoutání k rodině, nebo naopak odpoutání, dle toho, zda jsou dobré či špatné.

4. Porozumět, jak mladý člověk vnitřně prožívá proces svého osamostatňování.

Každý člověk je odlišný, a tedy i každý jedinec prožívá své osamostatňování trochu jinak. Někdo v tomto procesu hledá a vidí spíše klady, jiný zápory. Někteří z něj mohou mít radost, zejména pokud cítí, že se odpoutají od špatných rodinných vztahů, ale to nemůžeme pokládat za podmínku. Mladý člověk se může na odchod těšit i v případě, že jsou rodinné vztahy naprosto v pořádku. Samozřejmě je přirozené, že člověk se cítí lépe v klidném, pohodovém a harmonickém prostředí a proto napjaté vztahy mohou vést k touze po odchodu z orientační rodiny. Pokud jsou rodinné vazby velmi těsné, mohou zapříčinit těžší odloučení od rodiny, jak pro rodiče, tak i mladého člověka. Může se objevovat stesk a smutek. Jako kladný vliv, který na proces osamostatňování může působit, je pozvolný proces odchodu od orientační rodiny. Náhlé změny v lidském životě mohou zapříčinit zbytečný stres, proto připravenost na tento velký životní krok může zabezpečit klidný přechod mladého člověka do jeho vlastní, nově založené domácnosti.

7 SHRNU TÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Nyní shrnu výsledky výzkumu, tedy bude vyhodnocena hlavní výzkumná otázka a dílčí výzkumné otázky.

7.1 Výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka

„Jaké aspekty se podílejí na procesu osamostatňování mladého člověka z orientační rodiny?“

Mezi aspekty působící na proces osamostatňování můžeme zahrnout rodinné vztahy. Ty mohou proces oddálit, uspíšit, nebo nemusí mít žádný vliv. D2 uvádí celkově špatné vztahy v rodině, zejména s matkou, což mohlo zapříčinit daný čas odchodu, rovněž U D1 špatný vztah s matkou mohl mít vliv. D3 se o rodinných vztazích zmiňuje pouze ve smyslu, že jsou stále dobré. D4 rodinné vazby nijak k orientační rodině nepoutaly, také D6 uvádí, že tyto vazby měly nevelký vliv. Pro D5 byly těsné vazby důvodem těžšího odloučení. D8 vnímá jako důvod odchodu špatný vztah s otcem, a kupříkladu pro D7 jeho odchod znamenal vyřešení rozporů s otcem. D9 vidí vliv na osamostatnění v rozvodu rodičů a D10 vnímá, že ji postrčily rozdíly mezi jí a jejími sestrami.

Dalším aspektem jsou vztahy partnerské, kdy všichni dotazovaní kromě D4 a D7 uvádí jejich vliv, který je posunut směrem k osamostatnění.

Dále proces osamostatňování ovlivňuje ukončení studia a nalezení zaměstnání, kdy tento krok mladé lidi posune směrem kupředu, jak lze pozorovat u většiny dotazovaných, s výjimkou D4 a D10 a také D3, u něhož to bylo pouze nalezení práce, co mělo vliv na tento proces.

Obavy z vedení domácnosti mohou mít také vliv na dobu odchodu od rodičů, jak si lze povšimnout u D2.

Vyslechnuté zkušenosti od přátel, kteří se již osamostatnili, jsou také významným aspektem v procesu osamostatňování, který mladé lidi posune kupředu, jak si lze povšimnout u výpovědí D2, D3, D6, D8 a D9.

Některé z dotazovaných také kladně ovlivnila předchozí zkušenost s bydlením mimo orientační rodinu, jak lze vyčíst z analýzy rozhovorů s D4 a D10. D10 bydlela mimo rodinu z důvodu studia ve vzdálenějších městě.

Také některé vnitřní pocity mladých lidí se váží k procesu osamostatňování. Lze vypořádat radost z odchodu, a to u D2, D3 a D8. D6 má také pozitivní pocity a cítí spokojenost. D4 uvádí pocity neutrální. Pro D1 byl odchod těžký z důvodu opuštění rodiny, ale zároveň se těšila. D5 zmiňuje smutek, ale naopak i to, že se těšila na budoucí svobodu. Podobně D9 uvádí stesk, ale budoucnost vidí optimisticky. D10 neměla žádné obavy z osamostatnění.

Pro přehlednost dokládám tabulku se zjištěnými údaji. V tabulce jsou u jednotlivých dotazovaných vypsány údaje zjištěné z rozhovorů o tom, jak na jejich osamostatnění působily rodinné vztahy, partnerské vztahy, ukončení studia a nalezení zaměstnání, dále to, zda měli obavy z vedení domácnosti, které je čekalo, také to, zda se nechali inspirovat při svém rozhodování, zda opustí orientační rodinu od svých přátel, dále jsou uvedeny údaje o jejich předchozích zkušenostech s bydlením mimo orientační rodinu, tedy zda se s touto zkušeností již setkali, nebo ne a jako poslední jsou uvedeny informace o jejich vnitřních pocitech z odchodu od rodiny.

	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10
Rodinné vztahy	Špatný vztah s matkou mohl ovlivnit čas odchodu	Vliv měly špatné vztahy v rodině, zejména s matkou	✗	Nepoutaly	Těsné vazby = těžší odloučení	Nevelký vliv	Odchodem byly vyřešeny rozpory s otcem	Důvod odchodu - špatný vztah s otcem	Vliv měl rozvod rodičů	Vliv měly rozdíly mezi sestrami
Partnerské vztahy	Měl vliv	Měl vliv	Měl vliv	✗	Měl vliv	Měl vliv	Neměl vliv	Měl vliv	Měl vliv	Měl vliv
Ukončení studia a nalezení zaměstnání	Ovlivnilo	Ovlivnilo	Ovlivnilo až nalezení práce	✗	Ovlivnilo	Ovlivnilo	Ovlivnilo	Ovlivnilo	Ovlivnilo	✗
Obava z vedení domácnosti	✗	Ano	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗
Inspirace od přátel	✗	Ano	Ano	✗	✗	Ano	✗	Ano	Ano	✗
Předchozí zkušenost s bydlením	Ne	Ne	Ne	Ano	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Studovala mimo bydliště
Pocity z odchodu	Opuštění bylo těžké, ale zároveň se těšila	Radost	Radost	Neutrální pocity	Smutek, ale těšila se na svobodu	Pozitivní, spokojenost	✗	Radost	Stesk, ale i optimismus	Bez obav

Tab. č. 2

Dílčí výzkumné otázky

1. Jak vnímá mladý člověk vliv vztahů v rodině na své osamostatňování?

Ve vyhodnocení této dílčí výzkumné otázky se podívám blíže na vnímání rodinných vztahů a jejich vlivu na osamostatňování mladého člověka.

D1 uvádí, že nikdy neměla dobrý vztah s matkou, což mohlo ovlivnit čas jejího odchodu z rodiny, o svém otci se naopak nezmiňuje vůbec, je patrné, že vztah otec – dcera ji k domovu příliš nepoutal. Shrnuje ale, že jelikož spolu trávili celý život, osamostatňování bylo těžké. Doplňuje to zmínkou o odpoutání od sestry, které pro ni bylo obzvláště těžké. Z rozhovoru s D1 vyplývá, že se u ní vyskytovala touha po její vlastní domácnosti bez ostatních členů její rodiny. Uvádí ale, že po odchodu byla velká změna a zmiňuje znovu zejména to, že již nepotkávala sestru ani rodiče. Rovněž D2 neměla dobré vztahy v rodině, zejména s matkou, proto svůj odchod vnímala jako uvolnění. Naopak D4 zmiňuje, že rodinné vztahy neměly na jeho odchod od rodiny žádný vliv, zdá se, že nebyly příliš pevné. Z rozhovoru s D4 vyplývá, že ho rodinné vztahy k rodině nepoutaly. Výjimka je pouze matka, se kterou byl vztah vřelejší. D5 má na rozdíl od D4 těsné rodinné vazby, pro rodinu bylo odloučení těžší. D6 pouze zmiňuje určitý vliv rodinných vztahů na osamostatnění a také to, že rodiče by byli rádi, kdyby s nimi zůstal déle. Z výpovědi D7 vidíme, že měl rozpory s otcem, které se jeho odchodem vyřešily. Z rozhovoru vyplývá, že na osamostatnění se těšil D7 i rodiče. D8 zmiňuje špatné vztahy s otcem, vnímá to jako hlavní důvod svého osamostatnění. Z analýzy rozhovoru s D9 vyplývá, že domácí hádky a probíhající rozvod rodičů měly velký vliv na její odchod, necítila, že by ji rodinné vazby držely v orientační rodině. Jak uvádí *„jsem tam pocítovala, že bych se mohla jakože...osamostatnit“*. Přesto ale jak vyplývá z rozhovoru, měla strach z opuštění matky. Mají mezi sebou pevný vztah a to je důvod proč byl odchod pro D9 tak obtížný. Potvrzuje to tvrzením *„já kdybych mohla, já si mamku nastěhuju“*. Naopak nepřilíš dobré vztahy s bratrem ji k odchodu pravděpodobně posunuly. Odloučení od otce nepocítuje jako obtížné. I když byl pro ni tedy odchod těžký kvůli dobrým vztahům s matkou, naopak vztah s bratrem ji doma nijak nedržel. Z rozhovoru vyplývá, že se těšila, až se vyhne domácím rozporům. D10 v souvislosti se svým odchodem zmiňuje jako jeden z aspektů rozdíly mezi jí a jejími sestrami. Měly odlišné životní představy. Neměly dobré vztahy, což ji postrčilo směrem k osamostatnění. Problém ale viděla v opuštění matky.

Můžeme pozorovat, že výpovědi jednotlivých dotazovaných se velmi liší. Rodinné vztahy mohou mít na osamostatnění různé vlivy. Mohou k odchodu postrčit, nebo ho naopak oddálit, nebo nemusí mít žádný rozhodující vliv na dobu, kdy se mladý člověk rozhodne opustit své rodinné sídlo.

2. Jak mladý člověk vnímá podíl vlastního partnerského zázemí mimo rodinu, na své osamostatňování?

V další dílčí výzkumné otázce se zaměřím na vztahy partnerské, a na to, jak mladí lidé vnímají jejich vliv na svůj odchod z orientační rodiny.

Z rozhovoru s D1 vyplývá, že na její osamostatnění měl partnerský vztah velký vliv, již před tím, než k odchodu došlo, plánovala, že to bude až s partnerem a také se tak stalo. Reálné plány odchodu tedy započaly až po nalezení stálého partnera, kterého si chce vzít. Přímou dokládá tvrzením, že „*se prostě těšila, že už budu mět prostě takové to svoje s tím přítelem*“. S partnerem vše nabralo spád, sestěhování začali plánovat brzo po seznámení, těšila se na svou vlastní domácnost. D2 se osamostatnila až s přítelem, se kterým již předtím plánovala budoucnost, velmi ji ovlivnil. Pomohl jí s přestěhováním, a jak sama uvádí: „*s přítelem bylo stěhování jednodušší*“. D3 se vždy chtěla osamostatnit až s partnerem, který se jí bude jevit vhodný pro založení domácnosti. Když si našla přítele, měla jasno, že s ním chce bydlet. Partner měl tedy rozhodně vliv, zejména proto, že měl vlastní bydlení. D5 její přítel, který je starší, podporoval, plánovali spolu budoucnost, chtěli trávit čas spolu. Rozhodli se tedy, že chtějí bydlet spolu. Žije tedy s přítelem, vždy se chtěla osamostatnit až s partnerem. Byl důležitým aspektem vedoucím k jejímu osamostatnění. Přímou uvádí v souvislosti s tím, co na její odchod mělo vliv: „*nejvíc to bylo to, že jsem si našla přítele*“. D6 také uvádí, že partnerka měla na osamostatnění velký vliv, vždy měl představy o bydlení s přítelkyní, což se vyplnilo. Naopak D7 vždy plánoval bydlení samostatně, bez přítelkyně, čímž se liší od ostatních dotazovaných. D8 v době rozhodování měla již dlouhodobějšího přítele, proto si bydlení představovala v páru, přítel, se kterým chtěla bydlet, tedy měl velký vliv na její odchod. D9 měla již v minulosti představu o společném bydlení, jelikož měla delší dobu přítele, pomohl jí odpoutat se z pevného vztahu k matce, který ji jako by držel doma. Partner ji silně ovlivnil, je starší a má své zázemí. D10 k osamostatnění rovněž pomohl partner, což utvrzuje svým výrokem „*sama bych si nedovedla představit nějak jako si něco pronajímat nebo kupovat dům*“. Měla v plánu bydlet s partnerem, tedy v páru.

Tady vidíme, že se výpovědi, zejména mladých žen, značně shodují. Rozhodující vliv má často partner. Myšlení na odchod od rodiny partner nebo partnerka často podněcuje, výjimku jsem našla pouze u D4 a D7, což jsou oba mladí muži, kdy D7 výslovně chtěl bydlet bez partnerky, a D4 partnerku nemá.

3. Jak mladý člověk vnímá aspekty, které ho k osamostatnění posunuly, a naopak také ty, které mu bránily?

V dílčí třetí otázce se budu zabývat vyhodnocením dat týkajících se aspektů, které mladého člověka k osamostatnění mohou posunout, nebo naopak tento krok oddálit.

D1 uvádí, že ji k osamostatnění posunul partnerský vztah. Další aspekt, který ji přiblížil k odchodu, byla touha po vlastní rodině a společné bydlení s přítelem. U D1 byl tedy to, co ji posunulo směrem k osamostatnění jednoznačně partner, se kterým chce založit domácnost a poté rodinu, ale také ukončení studia a nalezení práce. U D2 to bylo také nalezení partnera, které ji postrčilo směrem k odchodu od rodičů. D2 u osamostatňování pomohlo ukončení vzdělání a nalezení vhodného zaměstnání, tedy finančního příjmu. Dále touha po odpoutání od rodiny, s matkou ani sestrami nebyly nejlepší vztahy. D2 neshledává žádné obtížné momenty, které by jí osamostatnění ztěžovaly. Přítel jí stěhování usnadnil, také jí pomohly zkušenosti, které slyšela od přátel, kteří již bydleli po osamostatnění. Odrazovaly ji naopak věci jako placení složenek, celkové vedení a zařizování domácnosti, o které se bude muset starat. Cítila obavy, že bude na vše sama, nebo s partnerem, ale bez matky. D3 již nadále nechtěla bydlet u rodičů, cítila se na odchod již dostatečně věkově dozralá, chtěla odejít již delší dobu a je se svým rozhodnutím spokojená. Také zmiňuje vztah, který ji posunul směrem kupředu, a také to, že přítel měl již vlastní bydlení. Dále nalezení práce, získávání informací a inspirace od přátel, co se již osamostatnili, záviděla jim, naopak ji odrazovalo možná to, že se bude muset starat o svou domácnost. D4 uvádí, že byl „*líný se osamostatnit*“. Napomohla příležitost jednoduchého stěhování a rychlost celého procesu. Také to, že již předtím bydlel chvíli sám, nebyla to pro něj úplně nová situace. Těšil se zejména na večírky s přáteli. U D5 to byl jednoznačně přítel, co ji přivedlo k osamostatnění. Chtěli spolu bydlet zejména kvůli častějšímu vzájemnému kontaktu, měl již své bydlení. Napomohla také podpora rodičů a přechod ze studia do zaměstnání. D5 měla představy o volnějším životě, věděla ale také, že bude tento odchod těžký.

U D6 měla partnerka velký vliv, vliv mělo také to, že si našla práci, stejně jako on, blízko budoucího bydliště. Vliv mělo také ukončení školy, nalezení pracovního místa a pra-

covní vztahy, díky kterým měl možnost dozrát. Zvažoval také, že v porovnání s vrstevníky by měl být již také ve fázi osamostatňování. D6 plánoval, že rodiče opustí po ukončení studia a nalezení práce, což uskutečnil. Viděl to jako „*takový jako začátek dospělého života*“. Uvádí, že se těšil na starosti dospělých. D7 k odstěhování posunulo místo studia, kdy pro něj přestěhování bylo výhodnější. Také chtěl bydlet v jiné lokaci než jeho rodiče. Vliv mělo pak také následné ukončení studia, kdy uvádí, že jeho režim se „*nějakým způsobem zklidnil, nastavil*“. Bylo to například i nástupem do zaměstnání. D7 chtěl zejména svůj režim, žít si „*sám pro sebe*“. U D8 měl vliv na její odchod vyšší věk partnera a za další to, že měl vlastní zázemí, které jí mohl poskytnout. D8 viděla jako další důvod k odstěhování špatné vztahy s otcem a nalezení práce, tedy finanční příjem. Vliv na ni měli také vrstevníci, kteří se osamostatňovali. D8 si již představovala konkrétní věci, jako například, že bude mít kočku a psa. Těšila se na svou „*pohodu*“. Těšila se na opuštění své orientační rodiny. Toto nadšení nepřekonal ani strach z neznáma, do kterého měla vstoupit. D9 pomohlo to, že starší partner měl své vlastní bydliště, tedy i pro ni, také měl stálé zaměstnání. K odchodu ji přiměly i domácí hádky, od kterých chtěla odejít. Ukončování studia a nalezení zaměstnání mělo také svůj vliv, díky financím se cítila nezávislá. Lákala ji volnost, kterou jí popisovali již osamostatnění přátelé. Těšila se také na to, až si bude sama koordinovat svůj čas, chtěla si vyzkoušet novou svobodu a volnost. D9 zmiňuje nedobré vztahy s bratrem, což ji možná posunulo k odchodu. Naopak dobrý vztah s matkou ji držel zpátky. D10 se osamostatnila z důvodu pociťované zodpovědnosti, jak vyplývá z rozhovoru a také tím, že cítila, že jejím odchodem budou vyřešeny rozdíly mezi jí a sestrami. Osamostatnila se až s partnerem, ke kterému se mohla přistěhovat, protože měl svůj dům. D10 se bála nechat matku samotnou, další překážkou byla otázka ekonomická. Naopak jí pomohlo předchozí studium, kdy bydlela mimo domov, v jiném městě. Byla to pro ni taková příprava pro tento krok. Také to, že měla odlišné životní představy od svých sester. Cítila se již jako dospělá individualita, proto se již chtěla osamostatnit. K rozhodnutí odejít od orientační rodiny se uchýlila, protože cítila, že na to má již dostatečně vysoký věk.

Celkově vidíme, že vlivný aspekt v procesu osamostatňování, má partnerský vztah, nebylo tomu tak pouze u D4 a D7. Ukončení studia a nalezení práce také hraje svou roli, jak vidíme u všech dotazovaných s výjimkou D4 a D10. Dalším povzbuzujícím aspektem vedoucím k osamostatnění můžou být také zkušenosti vyslechnuté od přátel, kteří se již osamostatnili, jak vidíme v rozhovorech s D2, D3, D6, D8 a také D9. Důležité jsou také rodinné vztahy, které pokud nejsou dobré, mohou přiblížit čas odchodu. Tento jev můžeme

pozorovat u D2, kde byly vazby špatné celkově, D9 obtížně snášela rodinné hádky, poté také u D8 kde byly vztahy špatné mezi jí a otcem. Zjistili jsme, že i sourozenecké vztahy mají určitý vliv. Například u D9 měl vliv špatný vztah s bratrem a u D10 dělaly problémy rozdíly mezi jí a jejími sestrami. To, co naopak mladého člověka může odrazovat od opouštění se od orientační rodiny a založení vlastní domácnosti, může být strach z plnění domácích povinností, tedy z toho, že se již budou muset starat sami o svou domácnost, jak vidíme v rozhovoru s D2. Také ekonomická otázka může být překážkou v osamostatnění, jak pozorujeme u D10.

4. Jak mladý člověk vnitřně prožívá proces svého osamostatňování?

D1 uvádí, že osamostatnění bylo těžké z důvodu, že musela opustit svou rodinu, se kterou trávila celý svůj dosavadní život. V rozhovoru se sice zmíní, že odchod byl zvládnut lehce, ale z toho, jak mluvila o nastalé změně, lze vyčíst, že tomu tak úplně nebylo. Těšila se na bydlení s přítelem. D2 zmiňuje, že se po odchodu cítí šťastnější. Uvádí, že při osamostatňování pociťovala „pozitivní pocity“. Přes všechny obavy na své osamostatnění velmi těšila. D3 měla pocit štěstí již před samotným odchodem, těšila se na opuštění rodičů, strach necítila. Dále v rozhovoru pak ale zmiňuje, že cítila starosti z osamostatňování. D4 neměl s odchodem žádné citové problémy, uvádí doslova, že „*nebylo s čím se vyrovnávat*“. Neviděl ve svém osamostatnění žádné omezení, nepociťoval starosti, cítil, že bude volnější. D5 cítila smutek z opuštění, které mělo v brzké době nastat, věděla, že jí bude po rodičích smutno, vyrovnala se s odchodem ale dobře. Naopak oceňuje, že nemusí nadále dodržovat pravidla rodičů. Uvádí, že se těšila na svou svobodu.

D6 s odchodem problém neměl, cítí spokojenost se změnou. Před odchodem popisuje pocity napětí, fázi vnímal jako pozitivní, těšil se na nové lidi a že zažije nové věci. Těšil se na starosti dospělých lidí, obavy cítil, ale spíše příjemného rázu. Z rozhovoru s D7 vyplývá, že jeho osamostatnění proběhlo hladce. D8 se s odchodem dle svých slov „*vyrovnávala dobře*“, z její výpovědi vyplývá, že z odchodu měla radost a ulevilo se jí. D8 uvádí, že se na odchod těšila. D9 viděla své osamostatnění a zakládání domácnosti optimisticky. D9 cítila stesk po rodině, zejména matce. Proto byl pro ni odchod těžký, kvůli pevnému vztahu s matkou, která jí stále schází. Odchod pro ni byl rozporuplný, jak z rozhovoru vyplývá. Doplnuje, že již při osamostatňování myslela na budoucího potomka. D10 nepociťovala bázeň ani obavy, sama sebe vnímala již jako dospělou. Pociťovala naopak odpovědnost, která ji čeká.

Z rozhovorů vyplývá, že pro D1 a D9 byl odchod těžký, naopak D4, D6 a D7 neměli s osamostatněním žádné citové problémy. D2, D3, D6, D8 a D10 pociťovali štěstí a na svůj odchod se přímo těšili. Byla to tedy radostná fáze jejich života. Objevovaly se i starosti, které někteří cítili, například D3. D6 zase ve svých výpovědích uvádí, že byl před tímto krokem velmi napjatý. D5 dokonce zmiňuje, že pociťovala smutek, ale nakonec se s odchodem z rodiny vyrovnala dobře.

ZÁVĚR

Cílem diplomové práce bylo porozumět vlivům podílejících se na procesu osamostatňování se mladého člověka z orientační rodiny. Byly stanoveny také další čtyři dílčí výzkumné cíle shrnující poznatky o vnímání vlivu rodinných vztahů na proces osamostatňování, také vztahů partnerských, dále dílčí výzkumný cíl shrnující aspekty, které mladý člověk vnímá ve smyslu, že jej k osamostatnění posunuly nebo mu naopak bránily a poslední dílčí výzkumný cíl se pokusil porozumět, jak mladý člověk vnitřně vnímá proces svého osamostatňování.

V teoretické části jsem se za pomoci odborné literatury věnovala rodině, vztahům v rámci rodiny, životu mladého člověka a sociálně pedagogickým aspektům odchodu z orientační rodiny.

Pro navazující praktickou část bylo vybráno deset dotazovaných a byly s nimi uskutečněny rozhovory na téma osamostatňování mladého člověka z orientační rodiny. Rozhovory byly nahrány, přepsány a poté analyzovány pomocí kódování otevřeného, axiálního a selektivního. V rozhovorech bylo možno nalézt dostatek informací k vyhodnocení těchto stanovených výzkumných cílů, a proto byly úspěšně vyhodnoceny.

Tato práce mi dala možnost blíže nahlédnout na otázku osamostatňování mladých lidí z jejich orientačních rodin, mohla jsem se pokusit pochopit jejich prožívání tohoto procesu a nahlédnout na aspekty, které se na osamostatňování podílejí.

Sociální pedagogika se zabývá tématy jako je adolescence, mladá dospělost, rodina i vztahy v rodině a tím se s ní váže i téma diplomové práce, tedy osamostatňování se mladého člověka z orientační rodiny. I samotné osamostatňování má mnoho sociálně pedagogických aspektů, které jsou v práci zmíněny.

Téma osamostatňování je stále aktuální, a bude také v budoucnu, proto si myslím, že je vhodné se mu věnovat a získávat nové informace o tomto procesu, o což jsem se pokusila v mé diplomové práci. Jako přispění, doporučení pro praxi vidím to, že výsledky je možno využít pro lepší pochopení procesu osamostatňování mladého člověka z orientační rodiny a také aspektů, které na něj mohou působit. Nahlédnutí na vliv partnerských a rodinných vztahů na osamostatňování může pomoci poskytnout účinnější sociálně pedagogickou pomoc a podporu mladým lidem v tomto procesu, pokud je jí zapotřebí. Výsledků bližšího zkoumání aspektů, které mladého člověka k osamostatnění mohou posunout, nebo naopak

těch, které mu brání, je možno využít k poradenským činnostem sociálních pedagogů v práci s mladými lidmi. Data získaná z pohledu na vnitřní prožívání procesu osamostatňování mladého člověka lze použít pro úspěšnější chápání této situace, kterou mladí lidé procházejí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Tištěné dokumenty:

1. ČERMÁKOVÁ, Marie, Hana MAŘÍKOVÁ, Jadwiga ŠANDEROVÁ a Milan TUČEK, 2000. *Proměny současné české rodiny. Rodina – gender - stratifikace*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 80-85850-93-1.
2. FARKOVÁ, Marie, 2009. *Dospělost a její variabilita*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2480-5.
3. FIALOVÁ, Ludmila, Dana HAMPLOVÁ, Milan KUČERA a Simona VYMĚTALOVÁ, 2000. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-85850-87-7.
4. GOODY, Jack, 2000. *Proměny rodiny v evropské historii*. Praha: NLN, s. r. o., Nakladatelství lidové noviny. ISBN 80-7106-396-7.
5. HENDL, Jan, 2012. *Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace*. 3. vydání. Praha: Portál. ISBN 978-802-620-219-6.
6. HINTNAUS, Ladislav, 1998. *Člověk a rodina - smysl a funkce rodiny (Anatomie, fyziologie a patologie lidské rodiny)*. JU ZF České Budějovice. ISBN 80-7040-315-2.
7. CHAPMAN, Gary, 2005. *Pět znaků láskyplné rodiny: dynamika vztahů zdravé rodiny*. Praha: Návrat domů. ISBN 80-7255-123-X.
8. KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ et al., 2001. *Člověk – prostředí – výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-004-2.
9. LANGMEIER Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ, 1998. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada. ISBN 80-7169-195-X.
10. LEMAN, Kevin, 1997. *Sourozenecké konstelace*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-152-5.
11. MACKOVÁ, Alena, 2011. *Prodlužující se soužití s rodiči jako odkládání dospělosti?* Sociální studia, Katedra sociologie FSS MU, 4/2011. ISSN 1214-813X.
12. MATOUŠEK, Oldřich, 1997. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 2. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-85850-24-9.
13. MATOUŠEK, Oldřich, 2003. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 80-86429-19-9.
14. MIOVSKÝ, Michal, 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 80-247-1362-4.

15. MORGAN, Lewis H., 1954. *Pravěká společnost neboli výzkumy o průběhu lidského pokroku od divoštví přes barbarství k civilizaci*. Praha: Československá akademie věd.
16. MOŽNÝ, Ivo, 1990. *Moderní rodina: mýty a skutečnosti*. Brno: Blok. ISBN 80-7029-018-8.
17. MOŽNÝ, Ivo, 2008. *Rodina a společnost*. 2. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 978-80-86429-87-8.
18. MOŽNÝ, Ivo, 2002. *Sociologie rodiny*. 2. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 80-86429-05-9.
19. MURPHY, Robert F., 2006. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. 2. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 80-86429-25-3.
20. NELLES, Wilfried, 2004. *Rodinné konstelace*. Praha: Alternativa. ISBN 80-85993-89-9.
21. NOVÁK, Tomáš, 2007. *Sourozenecké vztahy*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2057-3.
22. ŘÍČAN, Pavel, 2004. *Cesta životem*. 2. vydání. Praha: Portál. ISBN 80-7178-829-5.
23. SATIROVÁ, Virginia, 2006. *Kniha o rodině*. 2. vydání. Praha: Práh. ISBN 80-7252-150-0.
24. SINGLY, Francois de, 1999. *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-249-1.
25. SKUPNIK, Jaroslav, 2010. *Antropologie příbuzenství. Příbuzenství, manželství a rodina v kulturně antropologické perspektivě*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 978-80-7419-019-3.
26. SOUKUP, Václav, 2004. *Dějiny antropologie*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0337-3.
27. STRAUSS, L. Anselm a Juliet CORBINOVÁ, 1999. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert. ISBN 80-85834-60-X.
28. SULLEROTOVÁ, Evelyne, 1998. *Krize rodiny*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-647-3.
29. ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ, 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.

30. VAN DÜLMEN, Richard, 2003. *Bezectní lidé. O katech, děvkách a mlynářích*. Praha: DOKOŘÁN, s. r. o. ISBN 80-86569-43-8.
31. VAN DÜLMEN, Richard, 2001. *Historická antropologie. Vývoj. Problémy. Úkoly*. Praha: DOKOŘÁN s. r. o. ISBN 80-96569-15-2.
32. VÁGNEROVÁ, Marie, 2000. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-308-0.
33. VÁGNEROVÁ, Marie, 2007. *Vývojová psychologie II. : dospělost a stáří*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1318-5.

Elektronické dokumenty:

34. GOLDSHEIDER, Frances K. a Calvin GOLDSCHIEDER, 1989, roč. 51. *Family structure and conflict; Nest – leaving Expectations of Young Adults and Their Parents* [online]. Journal of Marriage and the Family, [cit. 22. 3. 2016]. Dostupné z <<http://www.jstor.org/stable/352371>>.
35. MANACORDA, Marco a Enrico MORETTI, 2006, roč. 4, č. 4. *Intergenerational Transfers and Household Structure – Why Do Most Italian Youths Live With Their Parents?* [online]. Journal of the European Economic Association, [cit. 22. 3. 2016]. ISSN 1542-4766. Dostupné z <<http://www.jstor.org/stable/40004818>>.
36. MITCHELL, Barbara A., Andrew V. WINSTER a Thomas K. BURCH, 1989, roč. 51, č. 3. *The Family Environment and Leaving the Parental Home* [online]. Journal of Marriage and the Family, [cit. 22. 3. 2016]. Dostupné z <<http://www.jstor.org/stable/352160>>.
37. VOJTÍŠEK, Petr, 2012. *Výzkumné metody. Metody a techniky výzkumu a jejich aplikace v absolventských pracích vyšších odborných škol*. Praha: Vyšší odborná škola sociálně právní. ISBN 978-80-905109-3-7, [cit. 22. 3. 2016]. Dostupné z <http://skoly.praha.eu/files/=84121/Skripta+++Výzkumné_metody.pdf>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

D1	Dotazovaná 1
D2	Dotazovaná 2
D3	Dotazovaná 3
D4	Dotazovaný 4
D5	Dotazovaná 5
D6	Dotazovaný 6
D7	Dotazovaný 7
D8	Dotazovaná 8
D9	Dotazovaná 9
D10	Dotazovaná 10

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1

Tabulka č. 2

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI: Otázky rozhovoru

Příloha PII: Analýza rozhovorů – otevřené kódování

Příloha PIII: Kódy v jednotlivých kategoriích

Příloha PIV: Přepisy rozhovorů

PŘÍLOHA PI: OTÁZKY ROZHOVORU

Zjištění identifikačních údajů

1. V jakém stadiu osamostatňování se nacházíte?
2. Jak vidíte svůj život/bydlení po osamostatnění? Bydlení v páru či samostatně?
3. Jak byste popsal/a proces vašeho osamostatňování a vlivy, které na něj působí? Co vám brání se osamostatnit? (ekonomika, otázka bydlení,...)
4. Jak Vás posunulo ukončení Vašeho vzdělání a nástup do zaměstnání k Vašemu osamostatnění? Pokud stále studujete, jaký má na osamostatnění vliv Vaše studium?
5. Jaký názor máte na vliv vztahů ve Vaší rodině na Vaše osamostatňování?
6. Zhodnoťte, jakou roli měl Váš partnerský vztah na Váš odchod od orientační rodiny?
7. Jak na Vás působí, když vidíte, že Vaši vrstevníci, přátelé již zakládají své vlastní domácnosti?
8. Popište, co pociťujete, když víte, že čas Vašeho odchodu od rodičů se blíží.
9. Jak se vyrovnáváte s odchodem z orientační rodiny?

PŘÍLOHA PII: ANALÝZA ROZHOVORŮ – OTEVŘENÉ KÓDOVÁNÍ

Kategorie 1 – „Moji blízcí“

Dotazovaná 1

D1 v rozhovoru otevřeně uvádí, že s matkou „*nikdy neměly nějaký úplně dobrý vztah*“, což dále v rozhovoru opakovaně potvrzuje. O otci se nijak zvláště nezmiňuje v žádné části rozhovoru. Je patrné, že na jejím osamostatnění se nijak zvláště výrazně nepodílel, ve smyslu, že by ji k domovu jejich vzájemný vztah nějak poutal. Celkově vyplývá názor D1, že není zrovna vhodné, zdržovat se v orientační rodině příliš dlouho. Dovršuje to vyjádřením vlastního pocitu, kdy přiznává, že se svou rodinou již nadále bydlet nechtěla. Na druhou stranu ale přiznává, že i přesto, bylo osamostatnění těžké, protože spolu strávili dlouhá léta, její celý dosavadní život. Později znovu zhodnocuje svoje vyrovnání se s odchodem naopak jako lehce zvládnuté, ale dle náznaků z řeči o nastalé změně lze poznat, že tomu tak úplně nebylo. Zmiňuje, že pro ni bylo zásadní odstěhování od sestry, tudíž že se již tak často nepotkávaly.

Dotazovaná 2

D2 se zmiňuje o vztazích v rodině, tedy přesněji s matkou ve smyslu, že nebyly zrovna nejlepší. Osamostatnění bylo podle jejího vyjádření tedy uvolnění, z těchto nepříliš vřelých vztahů. Uvádí také vztahy se svými sestrami, které rovněž neoznačuje za dobré. Vztahy v její rodině měly na její osamostatnění značný vliv. To se podílí také na tom, že se jí dle jejích slov po orientační rodině nestýská, tyto vazby jí nechybí, a jak uvádí „*jsem teď takhle, od teďka, asi šťastnější*“.

Dotazovaná 3

V začátku rozhovoru D3 uvádí „*u rodičů už jsem nechtěla bydlet*“. Jak dále zmiňuje, je to zejména kvůli jejímu věku a tak se domnívá, že už by se osamostatnit měla. Mluví také o nynějších vztazích s rodinnými příslušníky, ve smyslu, že zůstaly stále dobré, stále stejné. Když ale věděla, že se blíží čas jejího odchodu, byla šťastná, protože se na tento okamžik těšila. Zase ale zmiňuje, že vztahy se členy rodiny byly dobré. Odchod byl i z důvodu toho, že se těšila, jak bude sama, bez rodičů, nechtěla s nimi již sdílet společnou domácnost. Opuštění rodiny proběhlo bez problémů, D3 byla s tímto zlomem vyrovnaná, protože to měla v plánu již delší dobu. Jak potvrzuje výrokem o odchodu z orientační rodiny, „*Takže jsem s tím vlastně byla spokojená*“.

Dotazovaný 4

Zmiňuje pohodu, kterou mu rodinné zázemí poskytovalo a to, že byl „*líný se osamostatnit*“. Dále v rozhovoru uvádí, že na jeho rozhodnutí rodinné vztahy neměly žádný vliv. Absolutně to vylučuje. Bylo to rozhodnutí pouze a jen jeho, dle jeho názoru neovlivněné jeho rodinou. Trávil s nimi minimum času. Jak říká, domů chodil poslední léta pouze spát, protože byl zaneprázdňený práci a večírky. Rodinné vazby se tedy nezdají příliš silné. Zmiňuje pouze matku, se kterou byl vztah nejspíše vřelejší než s ostatními členy. Jeho odpověď na otázku jak se s odchodem vyrovnával, tedy zněla „*Nebylo s čím se vyrovnávat. To byla prostě jasná věc.*“ Z toho pozoruji, že žádné citové problémy kvůli rozloučení s rodinou pro něj nenastaly.

Dotazovaná 5

D5 rodiče v osamostatnění podporovali, i přes to, že je jedináček a tudíž bylo pro rodinu odloučení těžší, z důvodu těsných vazeb. Rodiče si přáli, aby D5 zůstala ještě nadále v jejich domácnosti, ale její rozhodnutí akceptovali. Po odchodu situaci hodnotí tak, že to bylo pro obě strany prospěšné a jsou s touto změnou spokojeni. Atmosféra se uvolnila, rodiče přestali dávat pravidla. Když se blížil čas odchodu od rodiny, cítila smutek z opuštění, z důvodu celoživotního soužití s jejími rodiči. Vyrovnala se s odchodem ale bez problémů, s rodiči se často vídá a navštěvuje, všichni si na změnu přivykli.

Dotazovaný 6

D6 přiznává určitý vliv rodiny a vztahů v ní na jeho osamostatnění, dále uvádí, že jeho rodiče byli s odchodem smíření. Dle jeho slov by ale byli radši, kdyby si našel zaměstnání v blízkosti bydliště a zůstal s nimi ještě déle. S nastalým odchodem D6 neměl problém a vyplývá, že je se změnou spokojený a vrátit by se rozhodně nechtěl.

Dotazovaný 7

Z rozhovoru jsem zjistila, že osamostatnění D7 zlepšilo vztahy s jeho rodinou. Vyřešily se určité rozpory zejména mezi jím a otcem, vše se zklidnilo. Vyplývá tedy, že se nejspíše na osamostatnění těšil D7 i rodiče. Nebylo to pro ně nijak obzvláště těžké, protože odchod byl pozvolný. Nejdříve bydlel sám jen o víkendech, poté přes týden, kdy chodil do školy a bylo pro něj výhodnější přechodné bydliště v místě studia. Rodiče navštěvoval čím dál méně často, a tak nevznikaly zbytečné problémy s odloučením. Vyplývá tedy, že vše proběhlo hladce.

Dotazovaná 8

D8 zmiňuje špatné vztahy s otcem jako hlavní důvod jejího osamostatnění. Byla tedy spokojená, když se jí naskytla příležitost k odchodu od rodičů. Z jejích slov vyplývá, že z odchodu z rodného domu měla opravdu velkou radost a ulevilo se jí. Po osamostatnění bydlí od rodičů nedaleko, a tedy může s nimi být často v kontaktu. S odchodem se, jak sama uvedla „*vyrovnávala dobře*“.

Dotazovaná 9

Z analýzy rozhovoru vyplynulo, že na odchod D9 měly velký vliv domácí hádky a rozvod rodičů, který právě v té době probíhal. Tato situace ji k rozhodnutí jakoby postrčila, jelikož ji rodinné vztahy a vazby nijak zvlášť nedržely v orientační rodině. Při osamostatňování ale uvádí, že měla strach z opuštění zejména matky. Na druhou stranu ale také nechtěla matku opustit z důvodu nepříznivé rodinné atmosféry. Celkově lze z rozhovoru velmi silně vycítit, že vztah s matkou je velmi dobrý a pevný, a právě to byl důvod, proč byl pro D9 odchod poměrně obtížný. Zmiňuje také vztahy s bratrem, které nebyly nejlepší, což ji pravděpodobně k odchodu posunulo. Následně se vrací zase k matce a uvádí „*ze začátku jsem byla co chvíle u ná..u mam...jako jsem se vracela zpátky*...“. Je tedy zřejmé, že nejtěžší pro ni bylo opuštění právě matky. Proto se k ní také občas vracela, například i na noc. Udržují stále častý kontakt. Vřelý vztah potvrzuje tvrzením „*já kdybych mohla já si mamku nastěhuju*“. Naopak odloučení od otce nezmiňuje jako obtížné. S matkou ji nejvíce spojuje kontakt telefonický. Z rozhovoru vyplývá, že matka se ze začátku po osamostatnění velmi bála o svou dceru.

Dotazovaná 10

D10 se s odchodem vyrovnávala dobře, vyplývá, že se osamostatnila z důvodu zodpovědnosti, přišlo jí nevhodné, již nadále v jejím věku trávit čas v orientační rodině. Zmiňuje vztahy se svými sestrami, kdy pocítovala, že odchod by měl nastat v co nejbližší době. Vyplývá, že cítila rozdíly mezi nimi, které budou vyřešeny nejlépe právě jejím odchodem. Po osamostatnění se občas vracela za matkou, tudíž pro nikoho z nich osamostatnění nebylo náhlé, bylo spíše pozvolné.

Kategorie 2 – „Láska“

Dotazovaná 1

Z rozhovoru vyplývá, že partnerský vztah měl na osamostatnění D1 opravdu výrazný vliv. Již před odchodem plánovala, že pokud se osamostatní, bude to s partnerem, a to se také později uskutečnilo. Jakmile tedy partnera měla, vše nabralo spád. Jak uvádí „*Když ee..je to už vážnější teda....jsme zvažovali, že teda budeme spolu bydlet...*“. Vyplývá, že společnou budoucnost a domácnost začali plánovat s partnerem poměrně rychle po seznámení, velkou roli hrála také touha po založení vlastní rodiny, po čemž touží zejména D1. D1 uvádí, že mezi svými vrstevníky byla jedna z prvních, co si našla vážnější známost vhodnou pro založení společné domácnosti. Jak tvrdí, velmi se těšila, až bude mít svoji vlastní domácnost společně s přítelem.

Dotazovaná 2

D2 se osamostatnila s přítelem, přestěhovali se do společného bytu. S partnerem se seznámila před rokem a od té doby již měla v plánu společnou budoucnost spolu s ním. Před seznámením přemýšlela i o samostatném bydlení, ale nalezení partnera její plány změnil. Často partnera v souvislosti osamostatnění zmiňuje, měl tedy v jejím procesu osamostatnění značný vliv. Jak také uvádí „*s přítelem bylo stěhování jednodušší*“. Popud k sestěhování dala dle svých slov sama D2.

Dotazovaná 3

D3 bydlí s přítelem již téměř rok, její představy vždy byly takové, že se osamostatní a začne bydlet společně s partnerem. Když si našla toho, který se jí jevil vhodný pro založení vlastní domácnosti, neváhala. Díky tomu, že partner měl svůj vlastní dům, bylo vše zjednodušené, nastěhovala se přímo k němu. Z rozhovoru vyplývá, že vztah byl tedy silným motivem k osamostatnění.

Dotazovaný 4

D4 partnerku nemá, naposledy měl vztah před mnoha lety, kdy ještě o osamostatnění nejspíše ani neuvažoval. V rozhovoru mi tedy nemohl poskytnout žádné informace o vlivu partnerského vztahu na jeho osamostatnění.

Dotazovaná 5

D5 žije s přítelem dva roky, v domě společně s jeho rodiči. D5 v tomto uskupení žádný problém neshledává. Vyplývá, že měla jasno v tom, že od rodiny chce odejít až společně s partnerem. Jak přímo uvádí v souvislosti s tím, co na ni působilo při osamostatňování, „*nejvíc to bylo to, že jsem si našla přítele*“. Partnera má staršího, oba chtěli bydlet společně.

ně, plánovali spolu budoucnost. Jako jeden z důvodů tohoto společného rozhodnutí uvádí to, že chtěli být co nejčastěji v kontaktu, v čemž jim bránila zejména práce. Sestěhování proběhlo v přelomu, kdy D5 začala pracovat. Jasně tedy vyplývá, že partner byl velmi důležitý aspekt pro započetí jejího procesu osamostatňování. To, že ji její starší partner takto posunul kupředu, D5 velmi oceňuje.

Dotazovaný 6

D6 pociťuje, že se nachází již ve fázi blízké k založení rodiny. V jeho osamostatnění měla partnerka velký vliv. Řídil se také tím, že přítelkyně si našla zaměstnání v blízkosti budoucího společného bydliště, to vše je oba posunulo k založení vlastní domácnosti.

Dotazovaný 7

D7 si život po osamostatnění představoval bez partnerky. Z důvodu, že nyní i v době svého osamostatňování partnerku neměl, v rozhovoru se o partnerských aspektech jeho odchodu nezmiňuje.

Dotazovaná 8

D8 sdílí společnou domácnost s přítelem již přes rok. Osamostatnění si představovala v páru, protože v době rozhodování o tomto životním kroku měla již delší dobu stálého partnera. Jak uvádí, přítel měl na její odchod vliv.

Dotazovaná 9

D9 žije s přítelem již delší dobu, už i před společným sestěhováním měla představu o bydlení v páru. K osamostatnění ji posunul vyšší věk partnera a to, že měl již vlastní zázemí, kam se za ním mohla přestěhovat. Jak uvádí, „*láska zvítězila*“ a proto se odhodlala odpoutat od své matky, se kterou udržuje vřelý citový vztah. Celkově z rozhovoru vyplývá, že partnerský vztah ji v tomto životním kroku velice silně ovlivnil. Zejména také to, že partner byl schopen jí poskytnout bydliště. Zvažovala také to, že přítel má dlouhodobé zaměstnání, což ji také kladně ovlivňovalo, při jejím rozhodování, zda již opustit orientační rodinu. Sestěhování s partnerem bylo pozvolné, jak uvádí „*Jednoho dne jsem jakyby pomalu zjistila že u něho bydlím...*“.

Dotazovaná 10

D10 byla rozhodnuta, že samostatně by bydlet nezačala, a také opravdu k osamostatnění došlo, až když si našla partnera. Toto utvrzuje svým výrokem „*sama bych si nedovedla představit nějak jako si něco pronajímat nebo kupovat dům*“. Partner měl tedy na její

proces osamostatnění značný vliv. Využila přirozeně toho, že partner měl dům, ve kterém bydlel sám a kam se k němu mohla přistěhovat.

Kategorie 3 – „Tam, či zpět“

Dotazovaná 1

Aspekt, který D1 nejvíce posunul k odchodu, byl jednoznačně partner. Vše o osamostatnění začala plánovat, až když si našla partnera. Proces osamostatnění urychlilo také ukončení jejího vzdělání a nalezení zaměstnání. Jak přímo uvádí, tak „*se prostě těšila, že už budu mět prostě takové to svoje s tím přítelem*“. Celkově je tedy z rozhovoru zřejmý silný posun k osamostatnění díky partnerskému vztahu. Byla tam také touha po vlastní domácnosti bez přítomnosti členů orientační rodiny. Po odchodu si užívala svůj klid ve své domácnosti, bez kontroly rodičů. Vyplývá ale, že určitý aspekt v jejím osamostatňování mohla mít i sestra, když uvádí, že po odchodu bylo vše jiné, změněné, velmi silně vnímala, že nepotkávala sestru ani rodiče.

Dotazovaná 2

D2 podpořilo v osamostatnění nalezení zaměstnání na plný pracovní úvazek, a tudíž zdroj finančních příjmů, díky kterému je schopna bydlet mimo svou orientační rodinu. Také ji posunulo úspěšné ukončení vzdělání. Dále nalezení vhodného partnera a touha po odpoutání od orientační rodiny z důvodu nepřilíš dobrých vztahů s matkou a také se sestrami. Vyloženě se tedy těšila na založení společné domácnosti s partnerem. Se sháněním místa k bydlení žádný problém neuvádí, neuvádí ani žádné další aspekty, co by jim ve společném sestěhování bránily. Partner jí v tomto procesu odstěhování pomáhal, jak sama říká „*s přítelem bylo stěhování jednodušší*“. Další věc co jí k osamostatnění posunula, byly vyslechnuté zkušenosti od přátel, kteří již vlastní domácnosti založili. Co jí naopak trochu odrazovalo, byly věci, jako je placení složenek, dá se říci tedy vedení samostatné domácnosti, s čímž zatím neměla zkušenosti. Měla obavy, že bude na všechno sama, nebo s přítelem, ale již bez pomoci matky. K závěru ale uvádí, že při osamostatňování pocítovala „*pozitivní pocity*“.

Dotazovaná 3

Před vztahem s jejím nynějším přítelem, jí bránilo v osamostatnění jednoduše to, že neměla s kým založit vlastní domácnost. Poté, až si stálého přítele našla, k osamostatnění po-

mohla partnerova situace, tedy to, že měl svůj vlastní dům, tudíž byl zabezpečený. Cítila také, že v jejím věku by se již člověk měl zabývat vlastním osamostatněním. Pozitivním aspektem v jejím osamostatnění byla také stálá práce. Uvádí, že nalezení partnera tento životní krok uspíšilo. Pomohlo také povídání s přáteli, od kterých dostávala informace o jejich osamostatnění. Odrazovalo ji naopak možná to, že bude mít starosti o svou domácnost. D3 říká, že při bližší se odchodu pocítovala štěstí a těšila se, že opustí rodiče. Rychle ale doplňuje, že rozhodně neměli špatné vztahy. Žádný silnější strach z osamostatnění nepocítovala, protože po odchodu toužila a měla jej v plánu již dlouho.

Dotazovaný 4

D4 popisuje, že využíval zázemí a pohodu orientační rodiny a byl dle jeho slov „*líný se osamostatnit*“. Jakmile se mu ale naskytl příležitost jednoduchého zařízení přestěhování do městského ubytování, této možnosti využil. Adaptace tedy proběhla rychle, bez problému si zvykl na nové podmínky. Popisuje ve svém procesu osamostatnění zejména rychlost celého konání. Výhodou pro něj bylo, že předtím již bydlel chvíli, přesněji půl roku, sám. Vnímá to jakoby takovou „zkoušku“. Vyplývá, že rodinné vztahy jej rozhodně v orientační rodině nijak zvlášť nedržely, protože s rodinou netrávil mnoho času. Neshledává ve svém osamostatnění nic, co by mu mělo přidělovat starosti nebo omezení.

Dotazovaná 5

V osamostatnění ji podpořil přítel, to že se dali dohromady a také možnost bydlení v rodinném domě přítele. V jiném případě, pokud by byla sama, tak předpokládá, že odchod by se oddálil. Partner je starší, D5 uvádí, že proto již plánovali společnou budoucnost. Nechtěli bydlet již nadále odděleně a vyplývá, že jednoduše chtěli trávit společně co nejvíce času, v čemž jim bránilo zejména zaměstnání. Společné bydlení tedy viděli jako vhodné řešení. Ze strany rodičů byla podpora, s osamostatněním souhlasili. Je patrné, že k odchodu D5 posunul také přechod ze studia do zaměstnání. Vnímá to jako začátek nové etapy svého života mimo rodinné hnízdo. Oceňuje, že již nemusí dodržovat rodičovská pravidla a má větší volnost. Jak D5 uvádí, „*těšila jsem se jakoby na tu svobodu, na to, že budu mít svoje, starat se o všechno sama...*“. Je ráda, že má možnost dělat, co ona uzná za vhodné a rodiče jí v tom již nebrání.

Dotazovaný 6

Rozhodující vliv na osamostatnění mělo u D6 ukončení školy, a dále nalezení pracovního místa, které by ho naplňovalo a nabízelo pracovní kariéru do budoucna. Vidí tento životní

zlom jako „*začátek dospělého života*“. Jak uvádí, člověk se musí již začít starat sám o sebe, a také ho k osamostatnění posunuly pracovní vztahy, které mu pomohly dozrát. V tomto rozhodnutí jej podpořilo také to, že přišla ideální situace, kdy měli oba s partnerkou možnost práce ve stejném městě. Při osamostatňovacím procesu neshledával žádný větší problém, který by mu bránil v odchodu. Povzbudilo jej také to, že si řekl, že v porovnání se svými vrstevníky by již také měl být ve fázi osamostatňování. Ne ale nijak zvlášť, protože záhy zmiňuje, že jej to vlastně nijak nutit nemusí. Před odchodem popisuje pocity očekávání a napětí. Celkově tuto fázi vnímal jako pozitivní, měl radost, že pozná nové lidi, místa, zažije nové věci. Obavy se vyskytly také, ale jak zmiňuje, byly spíše příjemné, těšil se na starosti a zkušenosti dospělých lidí.

Dotazovaný 7

D7 k odstěhování posunulo místo studia, kdy pro něj bylo výhodnější bydlet v místě, kde studoval. Chtěl bydlet na jiném místě, než je jeho rodné bydliště i z jiných důvodů. Při osamostatnění mu pomáhala pomocná ruka rodičů, kteří mu na začátku poskytovali finance. Uvádí také, že po ukončení vzdělání se jeho životní režim „*nějakým způsobem zklidnil, nastavil*“. Bylo to zejména nástupem do zaměstnání, který jej jak uvádí, ovlivnil rozhodně kladně, v procesu osamostatňování.

Dotazovaná 8

D8 viděla důvod k osamostatnění například ve špatných vztazích s otcem, podpořilo ji také to, kdy si oba s přítelem našli práci a měli tedy zajištěný finanční příjem. Vyplývá, že největší důvod k odchodu byl opravdu špatný vztah mezi otcem a D8. Dále také to, když pozorovala, jak se osamostatňují její vrstevníci. Na odchod ze své orientační rodiny se vysloveně těšila.

Dotazovaná 9

D9 viděla svoje odloučení od rodiny a založení domácnosti optimisticky, což jí hnalo kupředu. Jedním z důvodů odloučení bylo například to, že neměla silnější vazby na orientační rodinu z důvodu právě probíhajícího rozvodu rodičů. Jak uvádí, „*jsem tam pociťovala, že bych se mohla jakože....osamostatnit*“. Nebyly jí příjemné domácí rozpory, které ji posunuly směrem k odchodu. Podpořil ji také vyšší věk partnera a jeho zázemí, které jí mohl nabídnout. Jak uvedla, „*Jednoho dne jsem jakdyby pomalu zjistila, že u něho bydlím*“. Při osamostatňování pociťovala i strach ze stesku po rodinných příslušnících, zejména po matce, ale i po svém dětském pokoji. Dále pro ni bylo výhodné, že její studium se chýlilo ke

konci a našla si zaměstnání, vnímala pozitivně to, že měla prostředky na to, aby si mohla být sama vybavit, že byla již nezávislá. Přiznává, že pokud by dále studovala, ještě by se neosamostatnila. Oceňuje tedy, že před nástupem do zaměstnání ji partner finančně podporoval. Velký vliv na ni měly také zkušenosti přátel, kteří se již osamostatnili. Lákala ji zejména svoboda, volnost, kterou jí přátelé popisovali. Těšila se na dobu, kdy již bude nezávislá. Z rozhovoru ale také vyplývá, že odchod pro ni byl těžký zejména kvůli těsnému vztahu s matkou, pocítovala stesk. Je patrné, že matka jí schází a stále touží po kontaktu s ní. Naopak sourozenecký vztah s bratrem ji v rodinném sídle nijak nedržel. Z rozhovoru vyplývá, že se těšila, až se vyhne domácím rozporům, a také na to, až bude mít již domácnost dle sebe. Také na to, až si bude sama řídit svůj čas. Odchod pro ni tedy byl, jak vyplývá, velmi rozporuplný, což se promítá délkou celého rozhovoru.

Dotazovaná 10

D10 podpořil při osamostatnění partnerský vztah. Naopak překážku pro ni představovalo to, že by měla nechat matku opuštěnou. Další zábranou pro ni byla otázka ekonomická, jelikož dle svých slov „*člověk jakoby ne...neví do čeho jde*“. Pomohlo jí například i to, že studovala v Olomouci, kde bydlela mimo svou orientační rodinu. Když hodnotí osamostatnění a své studium, říká, že nyní je pro ni studium náročnější, kvůli různým domácím aktivitám. Další aspekt, který ji posunul, v jejím osamostatnění byl ten, že se lišily její představy o životě a představy jejích sester. Sama sebe vnímá jako dospělou individualitu, a proto vnímala již jako vhodné, osamostatnění od rodiny. Když se odchod blížil, nepocítovala žádnou bázeň ani obavy.

Kategorie 4 – „Co bude, jak bude“

Dotazovaná 1

Z rozhovoru vyplývá, že D1 pocítoje touhu po založení vlastní rodiny. Uvádí, že se s přítelem chtějí vzít a cítí, že jejich vztah bude trvat nadále. Plánovat opuštění orientační rodiny začala, až když si našla přítele. Jako podmínku si dala, že nejprve chce ukončit školu a najít si práci, kvůli financím. Těšila se, až bude moci s přítelem založit svoji domácnost, kde si bude rozhodovat o věcech sama s přítelem. Na to vše se velmi těšila.

Dotazovaná 2

D2 měla nejprve představu o bydlení s kamarádkou, měly to již i v plánu. Změna v jejích představách ale nastala, jakmile si našla přítele, poté již chtěla bydlet s ním. Předtím ale

pomýšlela i na to, že by bydlela úplně sama. Nalezení partnera tedy její plány razantně změnilo. Pokud se zmiňuje o představách, jaké měla o fungování samostatného bydlení, nejvíce se obávala věcí, jako je zařizování ohledně domácnosti a toho, že bude vše pouze na ní. I přesto se ale na osamostatnění těšila.

Dotazovaná 3

O odchodu z orientační rodiny D3 přemýšlela již dlouhý čas. Její představy o osamostatnění se pojily s partnerem. I když se na odchod těšila, o samostatném bydlení nepřemýšlela, zvažovala jediné alternativu bydlení s kamarádkou, což ale necítila jako nejvhodnější řešení, jak z jejích slov vyplývá. Ovlivňovalo ji například i to, když osamostatnění viděla u svých přátel, viděla v nich inspiraci. Dle svých slov, jim „záviděla, hahaha, že už vlastně nemusí bydlet u rodičů...“. Uvědomovala si ale, že s tím bude plno práce a starostí. Proto se snažila od jich osamostatněných přátel získat určité informace o tom, jak takový život mimo rodné hnízdo probíhá.

Dotazovaný 4

D4 měl nejprve představu o bydlení společně se skupinou lidí, což se také uskutečnilo, v dřívějších letech, poté již chtěl vyzkoušet bydlení samostatné, což se mu splnilo. Jeho představy o samostatném životě byly plné večírků, jak sám uvádí. Cítil, že bude volnější.

Dotazovaná 5

D5 si představovala, že po odchodu z orientační rodiny se její život stane volnějším, přestanou platit rodičovské zákazy a pravidla, těšila se, až si bude moci život řídit pouze podle sebe, na svoji samostatnost. V plánu měla soužití v páru, tuto představu sdílela společně s partnerem, o bydlení samostatném nepřemýšlela. Tušila, že po odchodu bude cítit smutek, kvůli odloučení od rodičů, věděla, že bude těžké vstoupit do tohoto „neznáma“.

Dotazovaný 6

D6 měl představy takové, že bude bydlení sdílet se svojí partnerkou, což se také stalo. V jeho plánech bylo také ukončení školy a nalezení zaměstnání. Toto vnímal za „*takový jako začátek dospělého života*“. Chtěl se přestěhovat tam, kde bude jeho zaměstnání, které mu poskytne příslib kariérního růstu. Uvažoval i o bydlení samostatném, kdyby partnerku neměl. V době, kdy věděl, že by se jeho osamostatnění mělo blížit, se poohlížel po přátelích, u kterých už toto proběhlo, ale nijak zásadně se jimi nenechal ovlivňovat. Když se

k odchodu nachýlilo ještě více, těšil se, jak říká, například na „dospělácké starosti“ a problémy všedního života.

Dotazovaný 7

D7 si život po osamostatnění představoval tak, jak jej teď má. Chtěl svůj režim, žít, jak bych řekla „sám pro sebe“. Měl v plánu bydlet samostatně, bez partnerky. Zejména se také chtěl přestěhovat do jiné lokace, než bydlí jeho rodiče. Když viděl, že jeho vrstevníci se již osamostatňují, nijak to na něj nezapůsobilo, chtěl odejít až později, na odchod se ještě necítil připraven. Bylo to možná zapříčiněno také tím, že těch, co se osamostatnili dříve než on, dle jeho slov nebylo mnoho.

Dotazovaná 8

D8 se na život po osamostatnění těšila, představovala si již i konkrétní věci, jako například to, že si pořídí psa a kočky. Těšila se na to, až bude mít pohodovější život. Jelikož měla již delší dobu přítele, měla v plánu se sestěhovat společně s ním. Vysloveně chtěla svoji orientační rodinu opustit, dle svých slov „z toho byla nadšená“. Tuto euforii nepřekonal ani strach z neznáma, do kterého vstupuje.

Dotazovaná 9

D9 měla o životě po osamostatnění optimistické představy, jak již z hlediska finančního, tak i starostí o každodenní život. Chtěla si vyzkoušet nově nabitou svobodu a volnost, která byla příslibem osamostatnění. Těšila se, že „zas si udělám vše..co..po svojem“. Jelikož věděla, že bude bydlet s partnerem, v jejích představách se občas vyskytovaly i myšlenky o dítěti.

Dotazovaný 10

D10 cítí, že její představy se naplnily. Pociťovala odpovědnost, která nastane. Měla v plánu bydlet v páru. Již před definitivním odchodem z orientační rodiny zažila bydlení mimo rodinu, když studovala v Olomouci. Vnímala to jako takovou přípravu. Svoje osamostatnění začala plánovat zejména z důvodu, protože cítila, že se již nachýlila vhodná doba, díky jejímu věku.

PŘÍLOHA PIII: KÓDY V JEDNOTLIVÝCH KATEGORIÍCH

Kategorie 1 – „Moji blízcí“

Kódy: matka, rodiče, rodina, matka – vztahy, odchod, sestra, vztahy v rodině, rodina, vazby, pohoda – zázemí, rodina – nic, rodinné vazby, máti, neměl problém, chce být sama, vztahy zůstaly dobré, neovlivnilo to rodinné vztahy, rodinné vztahy, rodinné vztahy dobré, touha po samotě, opuštění bez problému, podpora, osamostatnění, konec pravidel, opuštění, dobré vztahy stále, odchod – vliv na vztahy, pohoda rodinná, promluvy s rodinou, od rodiny, bez problému, postupný odchod od rodiny, babička, postupný odchod od rodičů, finance, vztahy po odchodu, pohoda, vyřešení sporů, zlepšení rodinných vztahů, rozvod, postrčení, opuštění, mamča, hádky, bratr, maminka, máma + táta, maminka telefon, otec, nebyl problém, styk s rodiči, mamka, sestry – vztahy, vracení

Kategorie 2 – „Láska“

Kódy: přítel, partner, bydlení společné, svá rodina, první, přítel, jednodušší, já, přítel, vztah, uspíšení, bez přítelkyně, bez vztahu, přítel, v páru, být spolu, vztah partnerský, partner, starší partner, vlastní rodina, partnerka, partnerka – práce, vztah, chtěl být sám, bez vztahu, přítel, partner, přítel, pár, partnerské soužití, partnerský vztah – zázemí, láska, byt, partner, byt partnera, pozvolné stěhování, partner, přítel měl bydlení

Kategorie 3 – „Tam, či zpět“

Kódy: přítel bydlení, až s přítelem, studium a práce, práce, představa rodina, nepodpořilo – udělala to dřív, s přítelem, radost, svůj klid, sestra – stesk, práce, partner nalezení, zlé vztahy, nic nebránilo, horší vztahy, práci má, partner OK, inspirace, těšení se, bázeň, muž – zabezpečení, věk, bez vztahu – v minulosti, práce neovlivnila, partner OK, natěšení se, přátelé – info, chce být osamostatněná, beze strachu – touha, pohodlí, lenost, příležitost, adaptace, rychlost, předzkouška, vztahy ho nedržely, rodina minimálně, bez problémů odešel, zabezpečení, nalezení partnera, společně s přítelem, souhlas, bydlení, přechod ji posunul, volnost, vztah urychlil, svoboda, práce?, konec školy, kariéra, i práce, partnerka - práce – obojí, bez problémů, práce OK, sám o sebe, pracovní vztahy, vliv malý, vliv není, napětí, těšil se, zvědavost, dobrý pocit, místo, škola, pomoc rodičů, práce nová, škola, špatné vztahy, práce – finance, peníze, inspirace, optimismus, důvod, partner starší, partner má, stesk, strach, přítel její, pomoc partnera, práce, nezávislost, nezávislost – práce, neklid – rozpory, bydlení, maminka opuštění, byt, přátelé, brácha, odejít, mamka, těžké, svoje,

svůj pán, vztah, zodpovědnost, need money, zkoušení, studium nebrání, chce být sama, touha, bez bázně, bez obav

Kategorie 4 – „Co bude, jak bude“

Kódy: touha po vlastní rodině, touha, má partnera, dokončit školu, práce + partner, představa rodina, chce s přítelem, změna plánu, úplně sama, co bude..., obava co bude..., vztah, chtěla i sama, vidina samostatnosti, inspirace, informace, radost, dlouhodobé plány, plány, svoboda, volnost, volnost, párově soužití, sama ne, plány, smutek, „neznámo“, samostatnost, vztah - představy, pracovní místo, po škole, přechod, dle sebe, představy, „sám na sebe“, sám, jiná lokace, chtěl odejít ne tak brzy, samostatnost, v páru, opuštění, těšení, strach – radost, nebudou problémy, s partnerem, miminko, představa volnosti, po svém, naplnění, zodpovědnost, párové, zkouška, věk

PŘÍLOHA P IV: PŘEPISY ROZHovorŮ

Výpovědi dotazovaných jsou označeny kurzívou.

Dotazovaná 1

Dobrý den, jsem Karin Černá, studentka University Tomáše Bati ve Zlíně, a ráda bych s Vámi uskutečnila rozhovor týkající se Vašeho osamostatňování z orientační rodiny. Rozhovor má devět otázek, bude anonymní a získané informace budou použity v mé diplomové práci. Ráda bych se Vás zeptala, jestli souhlasíte s nahráváním našeho rozhovoru pouze pro účely kvalitativního výzkumu pro mou diplomovou práci.

Ano, souhlasím.

Děkuji.

Takže můžeme začít. První otázka: V jakém stádiu osamostatňování se nacházíte.

Eeh, tak já teď bydlím s přítelem, už asi necelý rok, aaa...

Takže už vlastně máte osamostatnění za sebou? Děkuji.

Ano.

Eeh, další: Jakou představu jste měla o svém životě po osamostatnění? Byla to spíše představa tedy bydlení v páru či samostatně?

Tak, eeh.. já jsem vždycky spíš jako byla tak založená jakoby jsem myslela na rodinu a proto jakoby taková možnost, která mě napadla bylo, že teda budu bydlet s tím přítelem, což se taky potom později stalo.

Ehm..

Aaa, vlastně už chci aby to šlo dále jako vlastně eeh, abysme se.... chceme se jako vzít a mít tu rodinu a ...

Jo.

...děti a...

Takže vlastně začalo jste to plánovat až jste měla přítele?

Ano.

Ehm. Perfektní. Děkuji. Jak byste popsala proces Vašeho osamostatňování a vlivy, které na něj působily? Co Vám například bránilo se osamostatnit?

Tak eh, já jsem si hlavně chtěla v první řadě dodělat školu..

Ehm...

...aaa potom si vlastně najít práci aaa vlastně přítele a ...

Ano.

...až prostě dycky ty peníze jsou nejdůležitější, no že...

Ano, takže ta ekonomická...

Dneska jako s tím..ano, ta ekonomická stránka. No.

Ehm. Jo.

Eeeeh.

Tak, můžeme dál.

Hm, ehm.

Jak Vás posunulo ukončení Vašeho vzdělání a nástup do zaměstnání k Vašemu osamostatnění?

Tak, ehm, hmmm....

Takže vlastně to bylo až jste ukončila vzdělání nebo....

Ano, já jsem ukončila jsem vzdělání vlastně aaa, eh, potom jsem si našla najít práci v oboru..

Ano.

Aaaaaa, to se mi potom po nějaké době podařilo teda, a , ehhh....já nevím.

A máte třeba práci a blízko bydliště? Jste spokojená?

Ano, mám práci blízko bydliště, nemusím dojíždět...

Takže máte to usnadněné, spíše Vám to usnadnilo to osamostatnění, jakože bydlíte teď ...

Ano, samozřejmě.

Jo, tak děkuji. Jaký názor máte na vliv vztahů ve Vaší rodině na Vaše osamostatnění? Jak na Vás působily vztahy v rodině?

Tak, ehm, my jsme teda nikdy neměli nějaký úplně dobrý vztah s mamkou, aaa... hlavně si myslím, že ..eee... není jakoby dobré, aby mladí bydleli se starýma. Že prostě odlišné názo-

ry má každý a potom to nedělá dobrotu a vím to z vlast...spíš ze zkušenosti prostě kamarádů a tak, že prostě s těmi rodiči v jistých věcech prostě si tak nerozumí a vždycky prostě je lepší bydlet každý sám a prostě co si člověk udělá, to má.

Ano, takže ty dvougenerační a tak spíše nesouhlasíte?

No...

Jo... Tak děkuji. Eh.. Zhodnoťte, jakou roli máš měl máš měl Váš partnerský vztah na Váš odchod z orientační rodiny?

Tak my jsme vlastně když jsme spolu s přítelem začali chodit tak po nějaké době vlastně jsme si začali plánovat, že bysme teda začali bydlet spolu, že ..eee... když jsme vlastně dýcky když ee... je to už vážnější teda, že asi z toho něco teda bude, tak ..eee... jsme zvažovali, že teda budeme spolu bydlet, protože jak jsem říkala už, tak eeee jako já jsem s rodinou jakože ze svou, jakože s našima rodičama nechtěla moc bydlet.

Ano.

Spíš jsem si chtěla založit jakoby tu vlastní rodinu.

Ehm. A kdo měl třeba, kdo dal ten impuls? Vy nebo partner? Nebo tak...

A hahaha, spíš já.

Ehm, takže jo. Takže Vy jste jakože Děkuji. Eeee... Jak na Vás působilo, když jste, když jste viděla, že Vaši vrstevníci nebo přátelé již zakládají své vlastní domácnosti? Teda, jestli už zakládali nebo.. ne.

Tak...eee... já jsem byla vlastně...eee... šla jsem o rok později.

Ehm.

Takže jsem byla vždycky jakoby o ten rok prostě

Ano.

...před těma vrstevníkama a..a..

Ano.

A byla jsem taková jakoby mezi těma prvníma, co si vždycky našli toho přítele a nebo prostě zakládali tu domácnost nebo tak.

Ehm.

Aaa...aaa....

Takže možná spíš Vy jste byla ten vzor?

Spíš asi asi já, jakože jsem byla ta starší, jakoby.

Jo, jo, jo..hahahaha, jasně. Tak dále ehhe bych byla ráda, kdybyste mi popsala, co jste pociťovala, když jste věděla, že čas Vašeho odchodu od rodičů tedy od rodiny a od sestry se blíží?

Jako..eee.. na jednu stranu to bylo takové, že... Žili jsme spolu celý život, jo, aaa mmm bylo to v jistém smyslu takové jako těžké

Ehm...

... odejít od nich, ale na druhou stranu jsem zase byla ráda, protože vlastně opravdu ty vztahy s mamkou nebyly jako úplně super at už jsem se prostě těšila, že už budu mít prostě takové to svoje s tím přítelem.

Jo.

Aaa, takže jako takové spíš asi pozitivní pocity jako.

Jo, takže jste měla radost a těšila jste se na to, ano určitě?

Nooo, ano.

Jo, to chápu, tak děkuji. A poslední otázka: Jak jste se vyrovnávala teda s odchodem z orientační rodiny?

Nevím, myslím jakože celkem dobře, jako samozřejmě bylo to takové jiné, když najednou prostě ta změna....

Ta změna

... a ted ti... sem nepotkávala prostě tu sestru třeba..

Aha

... a ty rodiče a tak, ale tak na druhou stranu jsem zase byla ráda, že mám už ten svůj klid, že prostě co si udělám, to mám, nikdo za mnou nechodí a tak jakoby nekontroluje a...

Ehm, jojojo

...takže... hm...

Jo, takže máte ještě něco nebo je to všechno teda?

Asi všechno, hahaha.

Tak děkuju, děkuju za rozhovor. Na shledanou.

Na shledanou.

Dotazovaná 2

Tak dobrý den, jsem Karin Černá, studentka University Tomáše Bati ve Zlíně a ráda bych s Vámi uskutečnila rozhovor týkající se Vašeho osamostatnění z orientační rodiny. Rozhovor má devět otázek, bude anonymní a získané informace budou použity v mé diplomové práci. Ráda bych se Vás zeptala, zda souhlasíte s nahráváním našeho rozhovoru pouze pro účely kvalitativního výzkumu pro mou diplomovou práci.

Ano, souhlasím.

Děkuji.

Tak první otázka. V jakém stádiu osamostatňování se nyní nacházíte?

Jsem plně osamostatněná od orientační rodiny a bydlím s přítelem v bytě.

Jo, děkuji. A jak teda dlouho zhruba to je?

Bude to teďka rok.

Hm. Perfektní.

O, jakou představu jste měla o svém životě po osamostatnění?

Hm, první.. dříve jsem chtěla bydlet s kamarádkou, tak asi před třema rokama jsme to plánovaly, že budem bydlet spolu, ale potom jak jsem si našla před rokem přítele tak už jsem měla představu, že budu bydlet s přítelem.

Ehm, takže nikdy jste nepřemýšlela třeba o samostatném bydlení úplně?

No, přemýšlela, ale potom tomu okolnosti chtěly jinak, takže pak už ne.

Ehm, děkuji.

E, jak byste popsala proces Vašeho osamostatňování a vlivy, které na něj působily?

Tak určitě mě hodně pomohlo, že mám vlastně zaměstnání na plný pracovní úvazek a proto si to můžu dovolit.

Ehm.

A taky mi pomohlo, že jsem, že jsem si našla vlastně přítele a taky vztahy vlastně v rodině, jakože mamka a tak nebyly moc dobré, tak jsem ráda.

Ehm. Takže bylo například něco...

...že jsem se mohla osamostatnit..

..například co Vám bránilo se osamostatnit, eh, třeba sehnání bydlení, nebo...

ehm, myslím, že nebylo nic takového.

Nebylo nic zásadního?

Ne.

Ehm, děkuji.

Jak Vás posunulo ukončení Vašeho vzdělání a tedy potom nástup do zaměstnání k Vašemu osamostatnění?

Tak, zásadně, protože, eh, si to vlastně samostatné bydlení můžu dovolit, když pracuju.

Ehm, děkuji.

Eh, jaký názor máte na vliv vztahů ve Vaší rodině na Vaše osamostatnění?

Tak, ehm, vztahy v mojí vlastní rodině měly velký vliv, protože, eh, vlastně vztah s mamkou nebyl úplně dobrý a se sestrama taky, takže jsem se chtěla už osamostatnit. A bydlet sama, no, s přítelem. Takže velký vliv.

Ehm. Děkuji. Zhodnoťte, jakou roli měl Váš partnerský vztah na Váš odchod od orientační rodiny?

Velkou, protože s přítelem bylo stěhování jednodušší.

Ehm...

... osamostatňování.

Jo, takže Vám pomáhal, pomohli jste si.

Ano.

A kdo třeba dal ten impuls? Spíš Vy nebo on?

Ee, spíš já.

Ehm, jo, děkuji.

Ehm, jak na Vás působilo, když jste vi..., když jste viděla, že Vaši vrstevníci nebo přátelé již zakládají své vlastní domácnosti?

No, záviděla jsem jim, a chtěla už jsem taky bydlet sama. Nebo s přítelem.

Ehm. Takže ovlivnilo Vás to, jakože?

Nooo, asi jo.

A bavila jste se třeba s něma o tom jakože ... zkoušela jste nějaké informace získat?

Ano, ano, zkoušela.

Ha, ha, ha... jo děkuji. Ehm, potom mi prosím popište, co jste pociťovala, když jste věděla, že čas Vašeho odchodu od rodičů nebo od rodiny, se blíží.

Tak těšila jsem se, ale zároveň jsem se bála různých takových věcí, zařizování, jako třeba placení složenek a takové tyto věci.

Ehm, ehm, jo, takže jste si uvědomila, že to bude trošku náročnější....

Že budu vlastně v podstatě na všechno sama jako nebo s přítelem, ale víc jsem se těšila, takže to bylo .. cítila jsem jako pozitivní...

Ehm, jo..

... pozitivní pocity.

Děkuji. A jak jste se teda vyrovnávala s odchodem z Vaší orientační rodiny?

Dobře, nestýská se mi a jsem teď takhle, od teďka, asi šťastnější. Takže nic mi nechybí.

Ehm, tak jo, děkuji za rozhovor.

Není zač.

Dotazovaná 3

Tak dobrý den, já jsem Karin Černá, studentka University Tomáše Bati ve Zlíně, a ráda bych s Vámi uskutečnila rozhovor týkající se Vašeho osamostatnění z orientační rodiny. Rozhovor má devět otázek, bude anonymní a získané informace budou použity v mé diplomové práci. Ráda bych se Vás zeptala, jestli souhlasíte s nahráváním tohoto rozhovoru pouze pro účely kvalitativního výzkumu pro mou diplomovou práci.

Ano, souhlasím.

Děkuji Vám, takže můžeme přejít k první otázce. Ehm, v jakém tedy stadiu osamostatňování se nyní nacházíte?

E, takže já už bydlím s přítelem necelý rok, dá se říct.

Ehm, jo, takže nějak před rokem. Jo děkuji. E, další otázka – jakou představu jste měla o svém životě po osamostatnění? E, jestli jste si spíše představovala teda bydlení v páru nebo samostatně?

Tak určitě s přítelem, vlastně jsem vždycky si to jako tak představovala, že spolu budeme bydlet. Sama, to ne. Nebo s kámoškou, teda když už.

Jo, jo, takže i takhle jste si to představila.

Ehm..

A měla jste teda už přítele, když jste se o tom začali ...

No, já už jako že jsem o tom uvažovala delší dobu, ale pořád nebylo s kým nebo jak a potom jsem se vlastně dala s přítelem dohromady a, ehm, ten má svůj vlastně dům, tak jsem se k němu nastěhovala.

Tak aha, tak děkuji. Ehm, jak byste dále popsala proces Vašeho osamostatňování a vlivy, které na něj, na něj působily? Nebo, nebo co Vás k tomu vedlo?

Ehm, tak, ehm u rodičů už jsem nechtěla bydlet, haha, jako přece jenom už mám určité, určitý věk na osamostatnění, ehm...

Jo, takže třeba například, teda co Vám bránilo? Nebránilo Vám něco v tom osamostatnění? Třeba ekonomické důvody nebo...

Nenene, to ne, jako, já spíš vlastně jsem neměla s kým jakože.

Takže to byl, ehm...

No, to byl ten důvod.

Jo, jo, jo.

Ze jsem se třeba dřív neodstěhovala.

Jo, perfektní, děkuji. Jak Vás posunulo ukončení Vašeho vzdělání a nástup do zaměstnání k Vašemu osamostatnění?

Tak vlastně já mám stálou práci, v které už jsem čtyři roky, takže to nemělo vůbec žádný vliv, je to pořád stejné.

Jo, takže už jste to měla vlastně, hm, měla jste nějaké to zázemí, vlastně finanční...

Ehm, to ano.

Jo, ehm, děkuji. O, jaký názor máte na vliv vztahů ve Vaší rodině na Vaše osamostatnění?

Tak, vztahy máme pořád dobré, jako s rodičama a se ségrou.

Ehm.

Nic se nezměnilo vlastně.

Jo a teda jako i přitom osamostatňování jakože nemělo to, vůbec jakože, vůbec to s tím nesouviselo prostě...

Nee, nesouviselo, akorát prostě se nevidáme, jo, občas se k nim zastavím nebo takto, ale jinak jsme za dobře.

Jo, jo. Děkuji. Zhodnoťte prosím tedy, jakou roli měl Váš partnerský vztah na Váš odchod od orientační rodiny? E, jako jak jakou roli v tom hrál Váš partnerský vztah? Jestli, e... jako Vás to k tomu spíš donutilo... jako posunulo nebo...

Eee.. jo, to jo, určitě, no.

Takže myslíte třeba, kdybyste neměla tak určitě... kdybyste neměla tak asi se pozdějc osamostatníte?

Tak bych asi pozdějc, no.

Jo, takže vlastně k tomu trošku navedlo. Tak děkuji.

Ehm, jak na Vás působilo, když jste viděla, že Vaši vrstevníci, přátelé nebo přátelé již zakládají své vlastní domácnosti?

To jsem jim vždycky záviděla, hahaha, že už vlastně nemusí bydlet u rodičů, jakože jsou osamostatnění. Sice jo, je s tím práce, že, starat se o tu domácnost a tak dále.

Ehm, a bavili jste se třeba o tom, před tím, nějak? Jakože...

Jo, tak jako s kamarádama nebo tak. Zním nekeré, kteří jsou dřív osamostatnění než já.

Takže jste si řekla: Jo, to by....

No, ano, vykládali jsme si o tom jako.

Hahaha, dobře, děkuji. Ehm, tak prosím, dále popište, co jste pociťovala, když jste věděla, že čas Vašeho odchodu od rodičů se blíží?

Tak to jsem byla šťastná, hahaha. Já jsem se vždycky těšila, že už odejdu od rodičů. Jako né že bysme měli špatné vztahy, to ne...

...ano....ehm...

...ale prostě už jsem nechtěla bydlet s rodičama.

Takže jste to třeba tak i cítila nebo...jakože..

No...

Jo...a děkuji. A teda poslední otázka. E.. jak jste se vyrovnávala s odchodem z orientační rodiny?

Tak vyrovnávala... Já už jsem s tím byla vyrovnaná, haha, ještě než jsem se přestěhovala, prostě už jsem to plánovala, chtěla jsem to strašně dlouho.

Ehm...

Takže jsem s tím vlastně byla spokojená.

Takže žádná nervozita, nebo nějaké jako...

Né, to vůbec...

V klidu všechno

Ano, v klidu.

Haha. Tak jo, děkuji, děkuji za rozhovor. Haha.

Nemáte zač.

Dotazovaný 4

Ráda bych Ti položila, pár otázek, týkajících se Tvého osamostatnění z orientační rodiny.

Ehm.

Tento rozhovor má devět otázek, bude anonymní a získané informace budou použity v mé diplomové práci.

Ehm.

Ráda bych se Tě také zeptala, zda souhlasíš s nahráváním našeho rozhovoru pouze pro účely kvalitativního výzkumu pro mou diplomovou práci.

Ano, jistě, domluvili jsme se na tom.

Děkuji. Takže v jakém stádiu osamostatnění se nacházíš?

V plném stádiu osamostatnění.

Takže už...

Bydlím sám.

Ehm. Eh, eh, takže jak eh...jsi...jakou jsi měl představu o ... ooo.. svém životě...nebo bydlení po tom osamostatnění? Chtěl jsi bydlet spíše sám nebo v páru?

Eee.. původně jsem měl představu takovou, že budu bydlet se skupinou lidí a poněvadž již tady toto proběhlo v dřívějších letech, tak jsem chtěl bydlet sám jako tak, což se mi vlastně v podstatě podařilo uskutečnit, a momentálně bydlím sám, partnerku nemám, tím pádem můžem vyškrtnout další věci, co se týčou partnerského vztahu a půjdem dál.

Ehm. Děkuji. Eeee...jak bys tedy popsal proces Tvého osamostatňování a také vlivy, které na něj v té době působily? Např. ee... co Ti bránilo se osamostatnit?

Co mě bránilo, bránilo se mě osamostatnit, co mě bránilo se osamostatnit, eee... nebránilo mi nic, nic méně jsem využíval pohodu a zázemí mojí orientační rodiny tak jak toto nazýváte, použiji vaši terminologii jako takovou. Aaa...aaa... šlo jenom o to, že jsem byl líný se osamostatnit.

Ehm.

Nicméně teď se mi naskytla taková možnost, městského ubytová... a tady těhle, zvlášť co se kolem toho velmi lehce všechno zařídí, co se týče stěhování, přestěhovaný... během čtrnácti minut.

Ehm.

I s jízdou.

Jo.

V podstatě to bylo celé. No ta ta změna proběhla poměrně rychle a adaptace na ..

Ehm.

... na nové podmínky byla absolutní. Ze dne na den.

Takže bydlení jsi měl rychle zařízené aa.. ekonomické problémy tam jako nebyly.

Okamžitě. Tak, takhle bydlení rychle zařízené nebylo, protože získat ten městský byt bylo otázka cca tři čtvrtě roku, nicméně všechny věci, které potom ...

Ehm.

... potom, kdy mi to vlastně přiklepli, to už potom probíhaly... to už to bylo ráz naráz. Realitní agentura...

Trošku víc nahlas.

Aha... jasně.

Takže jak Tě posunulo ukončení Vašeho vzdělání a nebo taky nástup do zaměstnání k Tvému osamostatnění?

Vůbec nijak.

Ehm, takže vůbec to nemělo žádný vliv?

Absolutně žádný vliv. Já pracuju skoro celý život.

Na Tvém rozhodnutí? Jo. Děkuji. Eee, jaký máš názor na vliv v Tvé... Tvé rodině na Tvé osamostatnění?

Vůbec žádný vliv tam není, absolutně. Tam, vztahy v mojí rodině, to bych možná ani neřešil, eh... tam, co se, co se mého osamostatnění týče, vliv vztahů v mojí rodině nebo vztahů mezi jednotlivými členy v mojí rodině eee... v kombinaci se mnou....

Ehm.

... tady neprobíhá nic, ani neproběhlo co, nic co by mělo na moje osamostatnění jakýkoliv vliv. Tečka.

Ehm, takže pouze prostě Tvoje rozhodnutí a...

Ano.

Díky. Eee... Zhodnot' prosím, jakou roli měl Tvůj partnerský vztah na Tvůj odchod od orientační rodiny?

Žádný partnerský vztah... naposled před deseti lety.

Takže neměls vůbec nic navázáno, byls prostě sám a ... Ehm...

Néé, jsem sám, s nikým nespím.

Hahaha, díky. Hm, jak na Tebe působilo, když jsi viděl, že ...eee... Tví vrstevníci nebo přátelé již zakládají své vlastní domácnosti?

Vůbec nijak. Nebyl absolutně žádný vliv.

Ehm.

Já si žiju svůj život a dělám podle sebe.

Takže vůbec ses neřídil podle...

Nepodléhám tomu, co dělají ostatní.

Jo.

Proč bych to měl dělat?

Jasně.

Můj život. Ať si oni řeší svoje. A já jsem jim schopný maximálně pomoci, ale žádný dopad to na mě nemá.

Ehm. Tak jo, děkuji. Eee.. Popiš mi tedy prosím, co jsi pocí'oval eee... když si již viděl, že čas Tvého odchodu od rod... od rodičů se blíží?

Co jsem tak asi mohl pocí'ovat. Další párty večírek.

Haha.

Nebo ještě víc než to bylo před tím.

Haha.

Rozhodl jsem se, že se nechám pokérovat, jo?

Hahahahahaha.

Hahahahahahahahahahaha.

Jako nervozita, strach nebo tak jako?

Z čeho?

Já nevím....

Já už jsem bydlel v Brně sám, přece.

Ehm.

Půl roku, to je vlastně...

Ano, aha.

Tak tyhle věci já už mám zažité.

Tak už jsi byl zvyklý?

Navíc, prostě můj život, jaký žiju, prostě není vyloženě ... sociální vazby na moji rodinu v podstatě posledních deset let byly tak, že jsem chodil domů spávat, do práce, pracovat...

Ehm.

Takže jsem s rodinou bydlel minimálně. Maximálně máti, tu ji rád uvidím, a nicméně abych... abych se zase moc nerozpovídal...

Hm. Tak díky. A teda jak jsi se vyrovnal s odchodem z Tvé orientační rodiny?

Nebylo s čím se vyrovnávat. To byla prostě jasná věc.

Nebyl problém.

Událo se to okamžitě, všechno bylo prostě zařízené hned, život pokračoval dál. Já musím chodit do práce, vydělávat peníze a neřeším takové ty věci.

Jo.

Něco co by mě mělo omezovat, nad rámec ..ně.. něčeho dalšího, prostě co... nebo jak. Ted' úplně nevím prostě, jestli se chceš zeptat už na ty úplně niterní věci a to si nechám pro sebe.

Dobře.

Ehm.

Tak jo, tak díky za rozhovor.

Dobře, to je všechno?

Ehm.

Ehm, tak jo, rádo se stalo.

Dotazovaná 5

Tak dobrý den, já jsem Karin Černá, studentka University Tomáše Bati ve Zlíně, ráda bych s Vámi uskutečnila rozhovor týkající se Vašeho osamostatňování z orientační rodiny. Tento rozhovor má devět otázek, bude anonymní a získané informace budou použity v mé diplomové práci. Ráda bych se Vás zeptala, zda souhlasíte s nahráváním tohoto rozhovoru pouze ... pouze pro účely kvalitativního výzkumu pro mou diplomovou práci.

Ano, souhlasím.

Děkuji Vám. Tak můžeme přejít k první otázce. Eh, v jakém stádiu osamostatňování se nacházíte?

Tak momentálně se nacházím ve stadiu, kdy žiji dva roky s přítelem, žiji sama, žijeme v rodinném domě a s přítelovými rodiči aaa jakože vyhovuje mi to.

Ehm. Děkuji. Eeh, jakou představu jste měla o svém životě po osamostatnění?

Tak měla jsem představu takovou, že vlastně život bude trochu volnější než žít s rodiči, rodiče přece jenom mají nějaké zákazy, mají nějaké pravidla co se týče úplně všeho, jako ee životního stylu a tak dál, takže jsem se těšila na to, až ee vlastně budu dělat všechno podle sebe.

Ehm, aaa teda, uhm... viděla jste spíše teda bydlení asi v páru, s přítelem.

Ano. V páru určitě.

Ehm.

Sama jsem o tom ani moc nepřemýšlela.

Ehm, jo děkuji. Eee dále, jak byste popsala proces Vašeho osamostatňování a vlivy, které na něj působily? Eee, co co na Vás působilo přitom, když jste se ro.. rozhodovala k tomu, že opustíte vlastně Vaše rodiče.

Takže...

Jestli něco takového bylo.

Eee nej.. nejvíc nejvíc bylo to, že jsem si našla přítele.

Ehm.

Chtěli jsme bydlet spolu, přítel je o osm let starší než já, takže tím pádem už jsme plánovali společnou budoucnost, aaa... nechtěli jsme žít odděleně a i jakože skrz práci vlastně bysme se moc neviděli, takže tohle bylo nejdůležitější. Být spolu.

Ehm.

A bránilo něco v tom osamostatnění?

Nebránilo mi vůbec nic. Eee... rodiče mě podporovali, vzhledem k tomu, že jsem jedináček, tak to nebylo úplně jako nejjednodušší, pořád chtěli, abych byla doma. Ale nakonec to pochopili a dneska spolu všeci perfektně vycházíme.

Ehm, takže třeba bydlení jste měli teda zařízené, jako?

Bydlení bylo zařízené.

Ehm, děkuji.

Eh, jak Vás posunulo ukončení Vašeho vzdělání a nástup do zaměstnání k Vašemu osamostatnění?

Tak, přím.. přímo v přelomu, kdy jsem studovala a začínala pracovat, tak jsme se s přítelem stěhovali spolu.

Ehm.

Do domečku, takže ukončila jsem vysokou školu, začala jsem pracovat, a mezi tím vlastně začal tady ten osamostatňující se život, kdy vlastně jsem začala vydělávat a starat se sama o sebe.

Ehm, děkuji. Eee... dále jaký máte náz... náz... jaký názor máte na vliv vztahů ve Vaší rodině na Vaše osamostatnění?

Tak, jo. Názor asi,asi ten, že eh... ooo... jako vyhovuje nám to všem.

Ehm.

Aaaa... myslím, že teďka jsme za to všichni.. všichni rádi, že máme ... já mám svoje, moji rodiče mají svoje.

Ehm.

Všichni jsme si na to zvykli, před tím, jak už jsem mluvila o těch pravidlech...

Ehm.

Musely se nějaké dodržovat, a teď už prostě každý má svoji domácnost zajetou a tak je to nej... nejlepší.

Ehm. Dobře, děkuji. Eee... dále prosím zhodnoťte, jakou roli měl Váš partnerský vztah na Váš odchod od orientační rodiny.

Tak jaký měl... no... eeee...

Jestli to hodně ovlivnilo ten Váš... eee... to Vaše rozhodnutí asi tedy předpokládám...

To ovlivnilo nejvíc.

Ano.

Ano, protože bych nepoznala přítele, tak si myslím, že ... eee... by to ještě trvalo, že bych žila s rodiči určitě.

Ehm.

Protože přece jenom, jak jsem mluvila, i ten věkový rozdíl a tak, posunul mě hodně přítel. V tady tomhle osamostatnění. A jsem za to velice ráda.

Ehm, děkuji. Eeee... jak na Vás působilo, když jste viděla, že Vaši vrstevníci či přátelé již zakládali své vlastní domácnosti?

Tak to je velice těžké, protože, já jsem to ani neviděla, byla jsem mezi prvními, kteří se vlastně osamostatnili, takže spíš to bylo tak, že vlastně mí přátelé se mě ptali...

Ehm...

...na to, eee... jak vlastně jsem se osamostatnila, jak se mě žije... eee...

Ehm....

...samotné s přítelem, protože většina pořád mých známých bydlí prostě s rodiči nebo studují, takže... takže tak.

Takže Vy jste byla spíš z těch prvních?

Ano, ano, z prvních.

Ehm, děkuji..ehh... Popište prosím, co jste pociťovala, když jste věděla, že čas Vašeho odchodu od rodičů se již blíží?

Pociťovala jsem na jednu stranu to, že mi bude smutno možná... ee... nedokázala jsem si to představit, přece jenom ten život nějakých těch dvacet let s rodiči, to ovlivní člověka, ale

na tu druhou stranu, jak jsem říkala, těšila jsem se jakoby na tu svobodu, na to, že budu mít svoje, starat se o všechno sama, eee...dělat si co chci...hahaha... aaa... nebude...nebude mi v tom nikdo jako bránit, nebo takhle.

Jo, děkuji Vám. Aaa... tedy, jak jste se vyrovnala s odchodem z orientační rodiny? Až již to bylo všechno za Vámi?

Vyrovнала jsem se s tím velice dobře, eee... na všechno jsme si zvykli rychle vzhledem k tomu, že tak jak jsem už taky říkala, že všichni supr vycházíme, navštěvujeme se, takže se často vidíme.

Ehm,ehm.

Navštěvují mě rodiče u nás a my zase u mých rodičů. Takže super, tak jak to má být.

Jo, tak děkuji.

Ano, děkuji.

Dotazovaný 6

Dobrý den, jsem Karin Černá, studentka Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a ráda bych s Vámi uskutečnila rozhovor týkající se Vašeho osamostatňování z orientační rodiny. Rozhovor má 9 otázek, a bude anonymní. Získané informace budou použity v mé diplomové práci. Ráda bych se Vás zeptala, zda souhlasíte s nahráváním našeho rozhovoru pouze pro účely kvalitativního výzkumu pro mou diplomovou práci.

Ano souhlasím.

Děkuji, tak můžem přejít k první otázce. V jakém stádiu osamostatňování se nyní nacházíte.

Nyní se nacházím v tom stádiu, že je to asi eeh rok, eeh dejme tomu sedm měsíců co jsem se odstěhoval z orientační rodiny, aaa, řekl bych že, je to taková,mmm, už jako... fáze blížící se založení vlastní rodiny. Velmi blízká.

Ehm, děkuji. Eh jakou představu jste měl o svém životě po osamostatnění.

Eeeh...ehm..

Jak jste to viděl, že to bude...zhruba...

Eeeh, viděl jsem to...asi tak nějak, jak, jak to teď je. Představoval jsem si že, že po ukončení školy, si najdu práci a přestěhuju se eeeh, buď s nějak...jako s partnerkou....

Ehm.

Nebo i bez partnerky, v podstatě na to místo kde...kde budu mít třeba zaměstnání nějaké stálejší.

Ehm, jo děkuji. Eh jak byste popsal proces Vašeho osamostatňování a vlivy, které na něj působily.

Tak eeeh,jak jsem říkal, rozhodující bylo dokončení školy a..

Ehm.

Aaa nějaké pracovní místo, které by mě, by naplňovalo, a zároveň by bylo nějakým příslibem třeba nějaké pracovní kariéry do budoucna..

Ehm.

Aaa asi taky hodně velký vliv měla partnerka aaa v podstatě souhra tady těch dvou vlivů.

Ehm.

Aaa, její práce, její pracovní mmm...místo, a jakoby, lokace toho místa, a stejně tak u mě, eeh, práce plus společná lokace.

Ehm.

Takže, v podstatě se to sešlo i s tou dobou ukončení školy tak jakoby ideálně že se naskytla, že jsme měli oba dva vlastně pr... ve stejném městě možnost práce.

Takže to pro Vás i bylo výhodnější, jakdyby ze všech stránek.

Jo, ano.

A bylo něco, co Vám například bránilo v osamostatnění? Například ekonomické faktory, nebo..

Ehm...ani ne.

Ehm.

Mmmm, jakoby vž..nějaká taková ta eh věc, která by bránila nebyla, spíš to bylo jakoby, eh hodně rychle.

Mhm, děkuji. A jak Vás posunulo ukončení Vašeho vzdělání a nástup do zaměstnání k Vašemu osamostatnění.

Mmmm, hodně.

Ehm, takže..

Mmm hodně protože, už tak nějak jako začínal eh emm myslím si že, když si člověk po škole najde práci tak je to takový jako začátek dospělého života.

Ehm.

A pak ten člověk se musí starat sám o sebe, že... napřed jsem ty pracovní vztahy třeba taky jakoby pomáhají člověku nějakým způsobem vyzrát a podobně.

Ehm. Děkuji. Eh..jaký názor máte na vliv vztahů ve Vaší rodině na Vaše osamostatnění? Jestli mě... ty vztahy měly nějaký vliv při tom, při té, na to osamostatňování?

Ten odchod určitě má vliv na na ty vztahy, aaaaa...

Spíše jestli ty vztahy měly, jakože jestli Vás k tomu posunuly nebo spíše...eee...

Jestli mě vztahy posunuly k odchodu nebo naopak?

No, spíš jako že jestli na to ty vztahy ve Vaší rodině měly nějaký vliv?

Jo, jestli vztahy byly třeba takové, abych odešel rychle?

Ano, a nebo naopak třeba.

Eeh, ne spíš..eee.. spíš rodiče byli jako smíření s tím, že jednoho dne...

Ehm.

...dost možná odejdu, oni by samozřejmě asi byli radši, kdybych třeba si našel práci...ehm... někde v místě bydliště a musel tam zůstat, jakoby v orientační rodině, ale věděli z toho prostě jak jsme se dřív bavili o životě a o budoucnosti, že, že se jednoho dne seberu a půjdu do...

Ehm, haha, jo, děkuji. A dále prosím zhodnoťte, jakou roli měl Váš partnerský vztah na Váš odchod z orientační rodiny?

Eee, velký.

Ehm.

Hodně velký. Ech, ono to jakoby všechno vyplynulo ze, ze situace, všechno se to tak jako sešlo, takže ted'ka jako zpětně..eee...zpětně to odlišit nějak, ale myslím si, že to mě hodně ovlivnilo.

Ehm. Děkuji. Eee...jak na Vás působilo, když jste viděli, že Vaši...když jste viděl, že Vaši vrstevníci či přátelé již zakládají své vlastní domácnosti?

Eee, tak působí to tak ...eee... tak jako rozporuplně. Na jednu stranu si člověk říká, že už by taky měl..ee...být asi v té fázi...

Ehm.

...na druhou stranu si říká, že ho v podstatě nic nenutí a nemusí.

Ehm.

A je to jakoby dycky věc...eee...nějakých osobních preferencí, nějakých hodnot, takže...ehm...na jednu stranu jsem to vždycky říkal, že bych sebou měl jako pohnout, a na druhou stranu si říkám, že ... ee...jsem nikdy nechtěl v životě řídit podle toho, co dělají ostatní.

Jo, tak jo, děkuji. Ee popište mi prosím, co jste pociťoval, když jste věděl, že čas Vašeho odchodu od rodičů se již blíží?

Eeee, tak asi takové jakoby napětí, očekávání.

Ehm.

Aaa trochu určitě jakoby strach, ale spíš...eee...spíš si myslím, že to byly pozitivní pocity...eee..z toho, že člověk jakoby..mmm...zažije něco nového, pozná nové lidi..ee...pozná nové místa.

Ehm.

Aaaa ty obavy byly spíš takové jakoby příjemné...že i celkem jsem se jakoby těšil už po škole na, na takové ty jakoby v uvozovkách dospělácké starosti, kdy si fakt budu moct říct, že ... že už jsem to zažil taky, a už, už vím o... proč ti lidi jako dycky na něco nadávají, tak... o čem to, jak, proč... na to zrovna nadávají, jo...ehm...taky na to třeba nadávám, třeba na nějaké komplikace.

Ehm.

Takže, takže spíš to byly jakoby příjemné pocity.

Aha, děkuji. A poslední otázka. Jak jste se vyrovnal s odchodem z orientační rodiny?

Já myslím, že docela dobře.

Haha.

Eee...nepociťuju nějaké, ehm nějaké ee tlaky nebo že bych třeba jako po nocích brečel a chtěl se vrátit k mamince, to, to ne. Já si myslím, že jsem se vyrovnal celkem dobře.

Tak jo, děkuji za rozhovor.

Není zač.

Dotazovaný 7

Zdravím, jsem Karin Černá, studentka Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a ráda bych s Tebou uskutečnila rozhovor týkající se Tvého osamostatňování z orientační rodiny. Rozhovor má devět otázek, bude anonymní a získané informace budou použité v mé diplomové práci. Ráda bych se Tě zeptala, zda souhlasíš s nahráváním našeho rozhovoru pouze pro účely kvalitativního výzkumu pro mou diplomovou práci.

Ano.

Děkuji. Tak první otázka, v jakém stádiu osamostatňování se nyní nacházíš?

Eee, už tři roky bydlím sám.

Ehm. Děkuji. Ee...jakou představu jsi měl...eee... o svém životě po osamostatnění?

Ehm, zhruba takovou, jakou mám jakože jak teďka žiju. Tak jsem si to nějak představoval. Takže..ee..svým způsobem mám svůj režim,ehm, řeším si sám výdaje, všechno tady toto, takže nějak tak jsem i to představoval.

Jo, představoval sis spíš bydlení v páru či samostatně?

Samostatně.

Ehm. Děkuji. Eee..jak bys popsal proces Tvého osamostatňování a vlivy, které na něj působily?

Eee...takže ze začátku jenom jakým způsobem jsem začal bydlet sám, s tím, že...ee..jsem byl finančně stále závislý na rodičích. A teďka tím, jak jsem začal již pracovat, takže ta finanční závislost se furt jak kdyby ustupuje, ale samozřejmě ještě furt mi naši pomáhají. Takže asi takto. A...jak to bylo ještě před tím?

Eee, jestli byly nějaké ...eee...vlivy, které...ehm... které působily na Tvé osamostatnění?

Tak ještě...

Jako Tě k tomu něco vedlo nebo...

Eee....eee...Takže za první studium, za druhé to, že naši bydleli jinde, než jsem si já představoval, že budu ee..bydlet.

Ehm.

A že kvůli tomu studiu hlavně.

A bylo něco, co Ti bránilo se osamostatnit?

Ehm, ze začátku jsem si eee... chodíval vyprat třeba k babičce nebo někdy i na oběd jsem tam zašel.

Ehm.

Třeba dvakrát do týdne. Takže tady toto.

Aaa.. třeba...

Neuměl jsem vařit, třeba

Ehm. Jo, ehm...aaa teda ekonomické otázky jsi měl vyřešené, Tví rodiče Ti pomáhali?

Ze začátku jo.

Ehm. Jo, děkuji. Jak Tě posunulo ukončení Tvého vzdělání a nástup do zaměstnání k Tvému osamostatnění?

Ehm, o celkově ten režim se nějakým způsobem zklidnil, nastavil.

Ehm.

Takže...určitě nějak kladně. Jako ten nástup do zaměstnání hodnotím velmi dobře pro ten osobní rozvoj a celkově ten osamostatňovací rozvoj. Takže...

Ehm.

Takže tak.

Děkuji. Ee, jaký názor máš na vliv vztahů ve Tvé rodině na Tvé osamostatnění?

Eee, takže vztahy se rapidně zlepšily.

Ehm.

Eeee, s tatškou jsme měli nějaké spory, když jsme spolu byli pod jednou střechou, ted'ka ty spory absolutně neřešíme. Takže se, všechno se jakože zklidnilo, dalo by se říct.

Ehm, takže možná i Ty trochu ... ten vztah s tím tatškou, k tomu popostrčil, nebo dá se říct...

Eee, zlepšil se, určitě zlepšil.

Ehm.

Protože jak kdyby pod jednou střechou jsme byli dva kohouti, takže...

Aha...

Takže tak to je ideální...lepší. No, jako.

Jo, díky. Zhodnot' prosím, jakou roli, měl Tvůj partnerský vztah, teda pokud' jsi nějaký měl, na Tvůj odchod od orientační rodiny?

Ehm, žádný.

Neměl jsi,ehm. Eee, jak na Tebe působilo, když jsi viděl, že Tví vrstevníci či přátelé již zakládají své vlastní domácnosti?

Nijak, nijak zle to na mne nepůsobilo. Spíš jsem si říkal, že je to ještě brzo pro mne...Nijak, nijak jsem to neřešil.

Takže neinspirovalo Tě to třeba jakože Tys viděl, že Tví kámoši už ...

No já jsem se osa... osamostatnil celkem brzo.

Aha.

Než prostě moji vrstevníci.

Ehm.

Takže jsem tady toto až tak neřešil.

Takže spíš Ty, Ty jako... dřív?

Ano. Spíš já.

Ehm. Děkuji. Eeee... Popiš prosím, co jsi pociťoval, když jsi věděl, že čas Tvého odchodu od rodiny už se blíží?

No tak u mě to bylo celkem jako poz... jako pozvolné, že jsem... nejdřív ve Zlíně teda trávil víkendy.

Ehm.

Potom...potom jsem tady šel na školu, že jsem se ... trávil potom přes týden a o víkendech jsem byl doma a pak jsem už tady trávil furt. S tím, že jsem za našima jezdil tak jednou za měsíc, dva měsíce, takže ten...to bylo pozvolné, takže jako v pohodě. Nějak nic dramatického, nic, nic na silu, všechno v pohodě.

Ehm, a jak si se vyrovnával s odchodem z orientační rodiny?

Úplně v pořádku všechno.

Haha, tak jo, tak díky za rozhovor.

Dotazovaná 8

Tak zdravím, jsem Karin Černá, studentka University Tomáše Bati ve Zlíně, a ráda bych s Tebou uskutečnila rozhovor týkající se Tvého osamostatňování z orientační rodiny. Rozhovor má devět otázek, bude anonymní a získané informace budou použity v mé diplomové práci. Ráda bych se Tě zeptala, zda souhlasíš s nahráváním tohoto rozhovoru pouze pro účely kvalitativního výzkumu pro mou diplomovou práci.

Ano, souhlasím.

Děkuji. Ee, v jakém stadiu osamostatňování se nyní nacházíš?

Ee, bydlím s přítelem, bydlíme už rok a tři měsíce.

Ehm, děkuji. Ee, jakou představu jsi měla o svém životě po osamostatnění?

Těšila jsem se, že budu sama...sama bydlet, a to, že si pořídíme psa a kočky a prostě budeme mít pohodu.

Ehm.. A představovala sis teda bydlení v páru či samostatně?

Ee, v páru, protože jsem měla v tu dobu už dlouho přítele.

Ehm, děkuji. Jak bys popsala proces Tvého osamostatňování a vlivy, které na něj působily?

Ee, osamostatnila jsem se hlavně z důvodu, že jsem si nerozuměla s otcem a že tam ty vztahy byly horké.

Ehm, a bránilo Ti něco v tom osamostatnění?

Eeee, čekali jsme hlavně na to, až budem mít oba dva s přítelem práci, abysme měli finanční prostředky.

Jo, děkuji. Ee, jak Tě posunulo ukončení Tvého vzdělání a nástup do zaměstnání kkkk Tvému osamostatnění?

Ee, to mi určitě hodně pomohlo, protože to bylo ...bylo... bez peněz by to nešlo, takže... bez práce.

Ehm,ehm. Jaký názor máš na vliv vztahů ve v ...ve Tvé rodině na Tvé osamostatnění?

Eeee, jelikož jsem si nerozuměla s otcem, tak ...eee... jsem byla ráda, že jsem z toho domu mohla odejít a osamostatnit se.

Ehm. Jo, takže hlavně ten vztah s otcem. Děkuji. Eee, zhodnot' prosím, jakou roli měl Tvůj partnerský vztah na Tvůj odchod od orientační rodiny?

Eee...

Eee, jakou roli měl Tvůj partnerský vztah, jestli, jestli Tě to nějak ovlivnilo? Eee, jestli Tě to nějak posunulo k Tvému odchodu od rodiny nebo...asi teda chápu, že jo.

Jo.

Jo, haha.

Jo, haha.

Eee, děkuji. Jak na Tebe působilo, když jsi viděla, že Tví vrstevníci či přátelé již zakládali své vlastní domácnosti?

Eee, docela jsem jim to záviděla, protože jsem se také těšila na to, až svou domácnost opustím.

Ehm. Děkuji. Ehm, co jste, co jsi pociťovala, když jste věděla...když jsi věděla, že Tvůj čas, eee, čas Tvého odchodu od rodičů se již blíží?

Eee, já jsem se těšila, já jsem z toho byla nadšená a jelikož nebydlím daleko, tak se s něma často stýkám.

Takže žádný strach například nebo něčeho?

Eee, strach tam samozřejmě svým způsobem byl, ale jakože asi převládaly ty pocity toho, že jsem se těšila.

Ehm, a jak si se vyrovnala s odchodem od Tvé orientační rodiny?

Já jsem se vyrovnávala dobře, haha.

Takže proběhlo to rychle, v klidu?

Hahahaha.

Jo, tak děkuji, děkuji za rozhovor.

Hahahahaha.

Dotazovaná 9

Dobrý den, jsem Karin Černá, studentka univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a ráda bych s Vámi uskutečnila rozhovor týkající se Vašeho osamostatňování z orientační rodiny. Rozhovor má 9 otázek, bude anonymní a získané informace budou použity v mé diplomové práci. Ráda bych se Vás zeptala, zda souhlasíte s nahráváním našeho rozhovoru pouze pro účely kvalitativního výzkumu pro mou diplomovou práci.

Ano souhlasím.

Děkuji. První otázka, v jakém stádiu osamostatňování se nyní nacházíte?

Dva roky.

Ehm.

Žiji vlastně s přítelem.

Děkuji. Eh jak vidí...eh jakou představu jste měla o svém životě po osamostatnění?

Představu jsem měla takovou, že...všecko budu perfektně zvládat, peníze budu mm...mět mm navíc, jo...

Ehm,jojojo, a představovala jste si bydlení spíše v páru nebo samostatně?

V páru.

Ehm., jo,takže to...děkuji. Další otázka, jak byste popsala proces Vašeho osamostatňování a vlivy, které na něj v té době působily.

V té době se naši rozváděli...

Ehm.

Jooo, takže jsem tam...ne...nebyla tam taková ta vazba, takže jsem...ty vztahy nebyly...takže jsem tam pociťovala, že bych se mohla jakože...

Jo...

Osamostatnit...Potom i tomu hodně napomohlo, že partner je starší...

Ehm.

O deset let, a že vlastně měl vlastní byt, že měl to zázemí, takže už jsem nepřemýšlela, takže jsem se tam stěhovala...

Mm a bylo něco co Vám bránilo se v osamostatnění?

Takové to ale...ta rodina, že mě tam bude chybět vlastně mamka, brácha,jooo, pes,vlastně že.... že to všechno opustím

Ehm.

Svůj pokojíček, maličký opustím a půjdu někam do neznáma.

Haha, jo a ně...a jako...ekonomickou otázku jste měla vyřešenou, otázku bydlení a...tak nebo..

Ehh, bydlení ano, to měl partner.

Ehm.

Ekonomickou otázku, já jsem v té době vlastně studovala eště, ke konci mně chyběly vlastně tři měsíce a potom už jsem ale nastupovala to už jsem měla zaměstnání že zrovna, takže tam vlastně ty tři měsíce ekon...on řekl tehdy, že mě finančně podpoří, takže to bude ta-hnout ty tři měsíce on.

Jo, děkuji. Eh jak Vás posunulo teda ukončení Vašeho vzdělání a nástup do zaměstnání k Vašemu osamostatnění?

Posunulo mě to vlastně v tom, že už jsem...ne..nebyla závislá na někom, už jsem si mohla vlastně do toho bytu koupit to co jsem chtěla..

Ehm.

Jooo, nemusela jsem vlastně přemýšlet nad tím, co koupím, jak koupím,hodně to...

Ehm.

U mě ovlivnilo, myslím si, že kdybych eh pořád studovala tak bych se asi neosamostatnila.

Jo,děkuji. Eh jaký názor máte na vliv vztahů ve Vaší rodině na Vaše osamostatnění? Pokud..měly nějaký vliv?

Měly vliv vlastně, že ti naši se rozváděli...

Ehm...

Jooo, na to osamostatnění, takže vlastně tam nebylo to takové..tam byly ty hádky a tak...

Jo,mhm..

Jo, ale...zas na druhou stranu v té době jsem si říkala zas když mamku opustím ... zas chudina bude sama, takže jsem byla furt ehhh v rozpoložení, že jsem nevěděla jestli se mám

osamostatnit nebo se nemám osamostatnit. Ale asi ta láska zvítězila, haha, takže jsem se osamostatnila.

Haha,jo děkuji. Zhodnoťte teda, jakou roli měl Váš partnerský vztah na Váš odchod od orientační rodiny,teda chápu že asi velký....

Asi veliký, jo veliký...

Ehm.

Opravdu v tom, a hlavně on...ehh..kdybysme, kdyby on neměl třeba ten byt, tak bych taky nad tím přemýšlela, že bych nešla..

Ehm..

Ale tím že on je starší, vlastně už má práci, má dlouhodobou, jo má...a měl ten byt tak tomu vlastně už jsem nic neřešila, to už jsem se vlastně k němu...

Ehm..

Jednoho dne jsem jakdyby pomalu zjistila že u něho bydlím, haha, jooo jakože takto..

Jo, jakože....takhle to probíhalo....haha,děkuji. Eh jak na Vás působilo, když jste viděla, že Vaši vrstevníci či přátelé již zakládají své vlastní domácnosti?

Tak jsem chtěla taky.

Ehm.

Některým jsem záviděla když jsem to poslouchala, tak jsem některým záviděla, něk..já jsem měla tak půl na půl...někteří...mmm...někteří studovali vlastně, takže ty bydleli u rodičů, někteří už zakládali , jooo je pravda že když kámošky mě tři řekly záraz v jednu dobu že čekají miminko tak mě taky napadlo že bych mohla, jo...

Ehm.

Takže to mělo tako...byla jsem taky,jo...některé..některé vlastně odcházely od rodičů, některé zůstávaly, takže to mělo...vliv to mělo...spíš takový, že jsem taky chtěla zkusit naráz takové to...že nemusím hlásit v kolik dojdu, jak dojdu..

Ehm.

Jo, že jsem si mohla dělat vlastně, co jsem takto chtěla...Takže to mělo...takový vliv, asi bych řekla větší.

Jojojo, takže...takže jakdyby inspirovala jste se, nebo..

Ano. Ano.

I takhle...

Inspirovala jsem se určitě.

Takže posunulo Vás to třeba...děkuji. Eh dále prosím mi popište, co jste pociťovala, když jste věděla, že čas Vašeho odchodu od rodičů, se již blíží.

Tak bylo vlastně, bylo takové to....já jsem s mamkou měla strašně...strašně dobré vztahy.

Ehm.

Já mám, spíš mamku jako kamarádku, takže...pro mě to bylo strašně těžké,jo..

Ehm..

Jo,takže...bb...brácha byl v tom věku kdy prostě jsme si nerozuměli moc..

Ehm.

Joo, kdy jsme se...on ...potřeboval..on..mě.dok...mě potreboval dokázat..že když su dospělá, ale on...on je prostě větší, silnější, takže s bráchou jsem si moc jako v té době nerozuměla, ale s mamkou, tu mamku jsem nechtěla právě, jo...tam jsem pociťovala právě že náraz...je pravda že ze začátku jsem byla co chvíle u ná...u mam...jako...jsem se vracela zpátky...

Ano.

Jo že jsem...když on byl, měl třeba noční, tak jsem spala u mamky, jo, abych s ňou byla, prostě pořád ten kontakt byl takový..

Ehm.

I doted'ka, jo, si prostě spolu dokážem třeba volat dvě hodiny.

Ehm.

Jo, že prostě s tou mamkou kdy...je m.....je pravda že s tím tatškou ne-e, protože ty vztahy takové nebyly, takže tam jsem nepociťovala nic takového, ale s tou mamkou, p....tam mě to hodně mrzelo.....já kdybych mohla já si mamku nastěhuju,haha

Takže až tak,jo...

Ano, až tak.

Mhm. A teda jak jste se vyrovnávala s odchodem z orientační rodiny?

Takže vlastně...zzz....z jedné strany těžko, jo...

Ehm.

A z druhé strany vlastně jsem zas byla ráda, že zas roztáhnu , že zas si udělám vše..co...po svojem...jo dycky všude jsou rozpory, jo takže....

Ehm.

To....mmm.....třeba říkám...takže to si udělám po svojem tak jak já chcu, tak jak to tím, že s mamkou mám.... i takové dobré vztahy tak mamka strašně se bála o všecko takže jsem jí musela hlásit v kolik dojdu, jak dojdu, kdy dojdu. Jo když jsem nedošla tak už telefonát kde su a to takže toto jsem

Ehm.

Zase...zas říkám budu si dělat...pánem svého času, můžu si dělat co chcu, jak chcu, takže zas...to bylo takové, fu, ...furt půl na půl,jo, z jedné stany jsem chtěla odejít..

Ano...

A z druhé strany jsem nechtěla,ale....zvládla jsem nakonec..

Nakonec jste se teda rozhodla.

Haha, ano.

Tak jo, děkuji za rozhovor.

Nemáte za co,nashledanou.

Haha.

Dotazovaná 10

Tak zdravím, jsem Karin Černá, studentka University Tomáše Bati ve Zlíně a ráda bych s Tebou uskutečnila rozhovor, týkající se Tvého osamostatnění z orientační rodiny. Rozhovor má devět otázek, bude anonymní a získané informace budou použity v mé diplomové práci. Ráda bych se Tě zeptala, zda souhlasíš s nahráváním našeho rozhovoru pro pouze pro účely kvalitativního výzkumu pro mou diplomovou práci.

Ano, souhlasím.

Děkuji. Eh, v jakém stádiu osamostatňování se nyní nacházíš?

Eee, už asi rok a půl ..ee.. jsem osamostatněná.

Ehm, díky. Jakou představu jsi měla o svém životě po osamostatnění?

Asi mé představy se naplnily, eee pociťovala jsem určitě jistou zodpovědnost, i takové byly mé představy, eeee.... Ale celkově já jsem i před tím studovala vlastně v Olomouci, takže to pro mě nebyl úplný šok, jelikož už jsem si jakoby zkusila nějaký takový mezistupínek.

Ehm, a představoval sis spíše bydlení v páru či samostatně?

Určitě bydlení v páru. Myslím si, že samostatně bych...e... jen tak nebydlela.

Díky. Jak bys popsala proces Tvého osamostatňování a vlivy, které na něj působily?

Proces mého osamostatňování...vlivy, které působily...Tak..e.. bylo mi to svým způsobem hloupé, třeba vůči rodičům, vůči mamce, že, aaleee....eeee.... neměla jsem s tím problém.

Ehm. A bylo třeba něco, co Ti bránilo se osamostatnit? Třeba nějaké ekonomické důvody nebo...

No to asi ne. Možná trošičku jako ty ekonomické, protože člověk jakoby ne...neví do čeho jde, takže jako trošičku tam možná taková zábrana byla, ale jak říkám, já už jsem měla i v Olomouci takové osamostatnění, takže i finančně třeba jsem už byla v podstatě nezávislá tehdy.

Ehm. Stále tedy studuješ..eee... jaký má na Tvé osamostatnění vliv Tvé studium?

Je to spíš náročnější z toho... ne že bych neměla čas nebo neměla na to podmínky, to mám, asi i větší, jelikož mám větší klid a tak dále, ale spíš mě lákají různé domácí aktivity, třeba, že vidím, že ta polička potřebuje eh....

Ehm.

Ehh, utřít prach.

Hahaha, děkuji. Eh, jaký názor máš na vliv vztahů ve Tvé rodině na Tvé osamostatnění?

Eh, myslím si, že..eee... už to bylo takové nevyhnutelné svým způsobem, jelikož jsme žily čtyři dospělé ženy, tři pardon, čtyři, čtyři dospělé ženy v jedné domácnosti a pardon, omlouvám se, já jsem si musela napočítat.

V pohodě.

Aaaa...eeee...hahaha... a už jsme si, pardon, a myslím že už jsme každá měla vlastně svoji vlastní individualitu, každá vlastní své uvažování, své představy o životě, trávení volného času, takže to už tak přirozeně jako vyplynulo, jak jsem už říkala několikrát výše.

Ehm, díky. Zhodnot', jakou roli měl Tvůj partnerský vztah na Tvůj odchod od orientační rodiny.

Velmi zásadní, jak jsem říkala, sama bych si nedovedla představit nějak jako si něco pronajmát nebo kupovat dům či byt nebo něco podobného, ale to tak přirozeně vyplynulo, jelikož přítel vlastně bydlel sám v domě, takže je to asi přirozené.

Díky. Jak na Tebe působilo, když jsi viděla, že Tví vrstevníci či přátelé již zakládají své vlastní domácnosti?

Eee, já si myslím, že to je tak přirozené. Že už vlastně i když sice studuju a tak, tak když už mám svůj věk, jak jsem říkala před tím, tak..eee... každý už se chce osamostatnit, že už jsme...sou takové, takové jakoby dospělé individuality, takže svým způsobem sem těm ostatním jakoby ... jsem to brala jako přirozené, takže vliv to nemělo nějaký, že bych si třeba řekla, že závidím nebo tak. Já jsem věděla, že to taky přijde.

Ehm, díky.

Ee, popiš, co jsi pociťovala, když jsi věděla, že čas Tvého odchodu od rodičů se již blíží?

Aaaaaa...co jsem pociťovala....Ani nic, bylo to takové v pohodě.

Ehm.

V pohodě. Já jsem často jezdila častokrát jsem jezdila sem za mamkou, omlouvám se, zapomněla jsem si vypnout zvuky... častokrát jsem jezdila jakoby za mamkou, ze začátku častěji než před tím, takže to bylo takové plynulé.

Jo, takže žádné obavy třeba nebyly...?

Ne, ani ne.

Ehm. Díky. A jak si se vyrovnala s odchodem z orientační rodiny?

Myslím si, že úplně v pohodě.

Jo.

Něco bylo třeba ...ee... něco bylo složitější, něco jednodušší, ale jako v globálu si myslím, že žádný problém nebyl a není.

Ehm. Tak jo, díky.

Za málo.